

شَوْرَا

عدد ۱۰

ماہ ۱۵ = سنہ ۱۹۱۳

محرری : رضاء الدین بہہ فخر الدین بہہ
ناشری : «م. شاکر و م. ذاکر رامپفلر»

- بندہ طوفان حقندہ
عالم جان الادریسی .
عبدالقیوم الناصری
عبدالله بن تاج الدین .
اسلام و حقوق
امام محمد طاهر بایتوگالوف .
باشقردلر II
ہادی آطلاسف .
ادبی مذاکرہ لہر
عبدالرحمن سعیدی .
استانبول کتب خانہ لہری .
ابتدائی مکتبہ لہری حقندہ غی
سؤال گہ جواب لہر .
محمد صالح ازدانف . عثمان زادہ
محمود صتایف زفر اسحاقی .
آفتوبہ معلم و معلمہ لہری . صالح
نادرشین . ناراضی .
ملی ابتدائی مکتبہ لہری
دوامی امیدایمی
بدرالدین .
مطبوع اثر لہر
ح زینبی ، حسن پونا ماروف
ع زبیروف .
اشعار .
یاز کونی - نورالہدی قور ماشوا .
دانوس ہم شاعر گہ - ک . پاتی
قریم صداسی - حسین شامل
توقتار غازی . یاز تاثری -
رستم حلمی . بز اوزہ - امام
شاہ احمد السلطانی .
مراسلہ و مخابرہ :
مینزلہ - محمد ظریف شریف
القور ماشی . غلجات - معلم امیر
بن عبدالقہار . دینس - حسن بن
شاہ احمد . یاخشیبای - معلم
امام الدین حیدرف .
مطبوعات خلاصہ سی .
اجتہاد . الہدایہ .
ایسبرک خالد - حکایہ
صابرہ .
حوادث .

اوقوچیلرغه

ایسکی قبر تاشلری:

« کرکی » شهرینک جنوب طرفنده، عمودریا بویندهغی بر تینهده بیک ایسکی لکن سنه سی معلوم بولماغان « ته کیه » لر بار. بو ته کیه لر خرابه حالینه کیلوب، فقط یازولی تاشلری غنه قالغان. تاشلرنک ده بوچاقلری صنوب، یازولری اوقی آلماسلق حالگه کیلگان. بو تاشلرنک حاضرده کوزگه کورنگانلری دورت دانه غندهر، روایتلرگه کوره بیک کوبی کوملوب قالغان اییش. تاشلرنک اوزونقلری ایکی آرشن، قائلنغی مربع ۱۲ ویرشوک چاسنده دورت قرلی؛ تاشلر غایت درجه ده اوستا جونلوب بیک ماتور ایتدروب خط عربی ایله آبات واحادیث، فارسیچه تورلی مرتیه لر یازلغان. یازولردن بعضیلرن بونده کوجرم، برنده: «السادات الحسنی وهو ابن سادات جناب مآب المغفور المعروف بحضرت میر دیوانه نورالله مرقدھا. ایکنجی برنده: « . . هزار چهل و شش هذا المرقد المغفور المرحوم المبر قور خواجه. » اوچنجی برنده: « المرقد المنور و مشهد المعسم السید السادات منیع العز والسعادات ابن جناب سید سادات تیمور قاب (نقطه سی قرلغان « قاب » بولسه کیرهک) میر مران پادشاه الحسنی نور مرقده » دیه یازلمشدر. سنه لری کورغی. بونده بو قبرلرنک اصلن بلوچی ده یوق. بلکه «شورا» اوقوچیلردن بلوچی بولور.

نوشیروان یاشف (کرکی).

تابشماقلر:

۱۴

اسم آتی حرفدن عبارت بولوب روسیه ده نی قدر مسلمان غزته سی و ژورنالی بولسه هر برنده بردن ده آز توگل حرفلرم بار. اگرده آچوموم کیلوب اوز حرفلرمنی شونلردن تارتوب آلسم یا بونله ی بتارلر یاکه آفساق و چولاق بولوب قالورلر. باشدهغی ایکی حرفم اوزلری گنه اگرده حرکت بوزولوب اوقولسه روسجه سویله شوچیلرنک اوزلرنده اوله نه طورغان بر سوز بولا، درست اوقولسه یا کالق بلنه. باشدهغی دورت حرف ترتیب ایله اوقولسه آفریقاده برقطعه اسمی حیقا. ۴نجی حرف گنه توشرلوب اوقولسه مصرده بولغان بر پاشا اسمی بولا. ۳نجی ۴نجی ۵نجی حرفلرمنی توشرسه کور نورغه باتارسز. ۳نجی ۴نجی حرفلری گنه نوشروب اوقوسه کور فرزدق ختونینگ اسمینی تابارسز. ۲نجی ۳نجی حرفلر توشسه معیشت ایته طورغان نرسه مز بولا. اگرده بولار اوستینه ۵نجی حرفنی ده توشرسه کور بیک فائده لی و بیک

«شورا» نك «مشهور آدملر» بانه یازلورغه موافق کورگان کشیلر کردن (آچیق خط ایله گنه بولسه ده) اون کشینک اسمینی یازوب یارووگرنی اوتنه مز. کوبرهک اوقوچیلرنک مرادلرینه موافق، بز شول آدملرنی یازار ایلك. «شورا» اداره سی.

ایسکی شجره لر

بابلرمز طرفندن یازیلوب قالغان شجره گه قاراغانده بزم «طاشلی» اولنده (بوگمه اویازی، الیکساندر وولصی) تورغوچی قرغز باشقردلرینگ اول نسب باشی قرغز یورطنده «بخارا» بولنده سردیگری بویندهغی سیدزاده لردن «قورقود آنا» آملش. آنک اوغلی احمد بی آندن محمد بی آندن یانبا بی آندن قوشوق بی اسملرنده اولشلر. مذکور قوشوق بی «آق ایدل» بویندهغی «طاطوش» سووی یاننده «ایسکی قرغز» دیگان اولده یورت ایکنان هم آق بی گه باش سالغان. قوشوق بی ننگ ایکی اوغلی اولوب برسی آق قوش بی ایکنجیسی کوك کوز بی اسمنده اولمش. آق قوش بی دن بو طامش بی آندن بورامش بی اسملرنده اوغللری بولمش. کوك کوز بی ننگ قلچان (حاضرنده کچکنه بر اول اسمی) وتوچ اسملرنده ایکی اوغلی اولوب اوشبو ایکی ذات الوغ شاهمز الیکسی میخیالیویچ حضرتلرندن، مذکور یرمزگه «غراموتا» آغانلر دپ یازلغان. قلچان دن اوراز کیلدی. آندن ادای. آندن مودوک. آندن بیکمحمد اسملرنده اوغللری بولمش. مذکور بیکمحمد قرداشلری ایله «ایسکی قرغز» دن کیلوب «قاتای» اولنده طورغانلر. بیکمحمدنک حسین اسمنده بر اوغلی اولوب ۱۷۵۵نجی یلده بوگمه اویازی الیکساندر وولصی «طاشلی» اولینه قرداشلری ایله کیلوب اوطورغانلر. حسین دن محمد امین، آندن عمر، آندن عبدالجبار. . . الخ.

شوشی طریقه اوشبو سلسله بزم یاقین بابلرمزغه قدر کیلوب طوطاشمش. یوقاریدهغی ذاتلر حقنده بلگان و کورگانلرینی یازولر «شورا» اوقوچیلردن صمیمی صورتده رجا ایده من. یوقاریده ذکر ایکنان بابلارمنی بلوچیلر بولماسمی، آنلر حقنده بر قدر اولسون تاریخی معلومات ایشدیلماسمی دیه اوشبو بوروتنی شجره ده یازلمش نرسه لرنی حرمتلو اوقوچیلرغه عرض ایتدم. معلم احمد علی حلیمف. (بوگوله).

ص

ماي ۱۵ - ۱۹۱۳ سنه

۲۱ جمادى الاخرى - ۱۳۳۱ سنه

مقاله لر :

ينه طوفان حقهده

محترم سيد بابا خان و ملا عبد الكريم افنديلر نك ۶ نجى
عدد «شورا» ده نى اعتراضلر ينه جواب :

۱ - افنديلر : «حضرت نوحدن اول آدم بالالرينك قوم قوم،
قبيله قبيله بولوب آيرلورلى معلوم توگل» ديلرده بو سوزلرينه
«وما كان الناس الا امة واحدة فاختلّفوا» آيتي ايله استدلال ايتلر.
حالبوكه بو آيت، افنديلر نك اول تجويزلرينه هيچده دلالت ايتمي. آگرده
آيت كرىه «وما كان الناس الا امة واحدة الى نوح فاختلّفوا» ياخود
«وما كان الناس الا امة واحدة فاختلّفوا من بعد نوح» صورتنده
بولسه دلالت ايتهر ايدى . موندى مسئله لرده ديليسز قورى
تجويزلر هيچ ده اشكه ياراميلر. زيرا حاضرگى اصول مناظردهده
منع مجرد مسموع و معتبر توگل .

نگهته ندارد كسى باتوكار وليكن چوگفتى دليلش يار

۲ - «نييلر اوز قبيله لر ينه گنه خاص بولوب، بز نك يغمبر من
عام بولديغندن «وكان الرسول يبعث الى قومه خاصة» دىعاى، بلهكه
«وكان النبي يبعث الى قومه خاصة» ديگان بولور. نييلر نك بعثلرى
خاص بولمقدن رسوللر نك بعثلرى خاص بولمق لازم ايماز»
ديلر. حالبوكه جناب حقهك قوللرن هدايتكه دعوت ايجون ييارگان
يغمبرلرينى نبى ورسول، كتابسز وكتابلى ديوب ايكيگه آيرو،
آرالرنده عموم و خصوص مطلق بار ديب ايتو همده رسول بولغان
لرينى اولو العزم، غير اولو العزم ديب ايكيگه تفريق ايتو
طوغرى بر اصل و اساسقه مستند توگلدنر. بولاي تقسيملر نك
هيچ بر ماخذ و منبعلىر يوقدرنر. منبعلىرى اولمادقدن باشقه بو

صورتله آيرو هم جائز توگلدنر. يغمبرلردن مثلا ييشينى اولو العزم
ديوب آيرو بولوب، قالغانلرينى عزمسز ديوب قالدرو آنلر نى
تحقير ايتودر. عزمسز كشى يغمبر توگل بخته بر و تخته برده
بولاي آلمى. بولاي آيرو جناب حقهك «وما محمد الا رسول قد خلت
من قبله الرسل، لا تفرق بين احد من رسله» آيت كرىه لر ينه مخالف
بولغان شيكلى، حضرت يغمبر نك ده «لا تخير و نى على يونس
بن متى»، «لا تفضلونى على موسى» حديث شريفلرينهده منافيدر.
بو كى مسئله لر جاهل و متعصب عقايد چيلر منك غفلتلر نك اثرى
اولارق عقايد كتابلر مزغهده كيرمش، عموميت طوفان مسئله سى
شيكلى يا گلش اولارق باشلر مزدهده يرلشمش. بر طرفدن اوز بزده
آلار نك سوزلرينى آكلارلق اقتدار كورماينچه تقليد واديسينه
توشوب يغمبر نك قولينه مخالف بولسهده فقها نك سوزى بله ن گنه
عمل ايتهرلك دركهده مفرط، ديگر طرفدن همه يغمبرلر نك بتون
اوصاف و ميزتلرينى احاطه ايتوب بترگان شيكلى (زيرا ايكي
نرسدن برينى ديگر نندن تفضيل و ترجيح ايتو ايجون، البته اول
ايكي نرسه نك اوصاف و ميزايلرينه مطمع بولورغه تيوشلى) بعضى
لرينى بعضيلر نندن ترجيح ايتهرلك درجهده مفرط بولوب «الجاهل
اما مفرط او مفرط» قولينه بحق مصداق اولشمسز. بو بابده
يغمبر منك اوزينى موسى عليه السلامدن ترجيح ايتكان ايجون
ابوبكر نى تويخ ايتوب منع قيلووى بزگه بيك زور بر درس
عبرت بولورغه تيوش . «عن ابى هريرة رضى الله عنه قال استب
رجلان رجل من المسلمين ورجل من اليهود . فقال المسلم والذي
اصطفى محمدا على العالمين . فقال اليهودى والذي اصطفى موسى على
العالمين . فرفع المسلم يده عند ذلك فلطم وجه اليهودى . فذهب

قواعد عدل و رحمت ايله مقيد ايكانلگينه يك آچق صورتده دلالت ايتده در.

حضرت صالح عليه السلام قومينگ هلاک ايتولوري بالکتر ايجلرندن سیکز کشينگ دوهني اوتورلوري سبيلي توگل، بلکه همه سينگ ده جناب حقه اطاعت و يغمبرينه اتقاد ايتمه ولوري سبيلدر هم دوهني سیکز توگل ده (بعض تفسيرلرنگ روايتلرينه کوره) برگنه کشي اوتورگان بولسه ده بو اش آلارنگ همه سينگ رضا و اتفاقلي ايله بولغانلقدن بتونسينه اسناد قيلنادر. بناء عليه کلام اللهده بر اورنده (سورة هودده) مسبب بولو اعتبارلريله همه سينه ده اسناد ايتلوب فغقروها و ايكنجي بر اورنده (سورة قمرده) مباشر بولو اعتباريله اصل فاعل حقيقيه سينه اسناد ايتلوب فتعاطي فغقر ديلمشدر. بو بابه تعيين ايتلوب کورسه تلگان ۸ عددينگ ده تحقيق و تفتيشس يزوجي مفسرلرنگ خيال و تخمين فابريقه لرندن باشقه بر منبئي و مأخذی بولماسه کیره ک. شوشي طوفان وقتنده حضرت نوح ايله برابر سفينه گه کرگان مؤمنلرنگ عددلريني بيدگيله و حقتنده بولغان شيكلي، باقکنز بو بابه نيقدر تخمينلر بار: قيل كانوا سبعة، وعن ابن اسحق انهم كانوا عشرة. وعنه انهم كانوا مع نوح عليه السلام عشرين. وقيل كانوا ثمانية وسبعين. وقيل كانوا ثمانين رجلا وثمانين امرأة. وقيل كانوا تسعة وسبعين. وقيل كانوا ثمانين. وقيل وقيل. بو قدر قيللرنگ ايجندن «حقيقت» يونيني نيچک ايتوب طابوب آورغه، بلخاصه «حقيقت» اوزي بو قيللرنگ آراسينه هيچ ده کرمي قالغان بولسه!

۴ - «طوفان آزاده گنه بولغان صورتده قباحتنسز يک کوب حيوانلرنگ هلاک بولولوري لازم كيلور» ديلر. طوفان محلي يعني آزيانگ بر قسمنده گنه بولسه اول وقتده قباحتنسز يک کوب توگل، هيچ بر حيواننگ ده هلاک بولووي لازم بولمي. حيوانلر اوزلرنده گي سوق طبيعي، حس قبل الوقوع ايله طوفان بولاسيني اولدن سيزوب (قتن موسمي تقرب ايتديکي زمان، طورنالرنگ صبحاق اقليلرگه هجرت ايتولوري شيكلي) طوفان بولمايه حق طرفته هجرت ايتوب کتيلر. حيوانلرده شوندي حس قبل الوقوع نك بارلني يک کوب تجربه لر ايله ثابت بولغان بر حقيقت و حال حاضرده بديهي بر کيفيتدر هم ده جناب حقتک: «واذ قالت غلاة يا ايها النمل ادخلوا مساکنکم لا يحطمنکم سليمان و جنوده وهم لا يشعرون»، «واوحينا الى النخل ان اتخذى من الحياض يوتا» آيت کریمه لري ده بو حقيقتکه دلالت ايتده طورغان ايگ قوتلي يينه لدر.

۵ - «اگرده طوفان عمومي بولماسه ايدى، قلنا احمل فيها من کل زوجين اثنين، ديه هر فايو حيوانلردن بر جفت آو ايله امر

اليهودى الى النبي صلعم فاخبره بما كان من امره وامر المسلم. فدعا النبي صلعم المسلم فسأله عن ذلك فاخبره. فقال النبي لا تخيروني على موسى فان الناس يصعقون يوم القيامة فاصعق معهم فاكون اول من يفيق. فاذا موسى باطش جانب العرش فلا ادري اكان فيمن صعق فافاق قبلي اوكان ممن استثنى الله». يغمبرمزينگ ابوبكرني بو صورتده تويخ ايتودن مقصودي «لا تفرق بين احد من رساله» آيت کریمه سينگ مضمونينه اطاعت قيلوغه چاقوردر. و على تقدير التسليم، يعني مرحوم عقائد چيلرنگ روحلري شاد و مقلدلرينگ ده کوللوري خوش بولسون ديب يغمبرلرنگ نبي و رسول صغفرلرينه بولولوريني وقتي چه قبول ايتده طورساق ده و حديثنگ عبارته سي و كان النبي يبعث الى قومه خاصة بولسه ده بو حديثني باشندن باشلاب ياخشيله ب دقتلهب اوقوب قاراساق تله سه رسول. تله سه نبي بولسون يغمبرمزدن باشقه سينگ بتون آدملرگه مبعوث ايه س ايكانلگيني يک تيز آگلارمزن. زيرا حديث شريئنگ باشي منه نيچک: «عن جابر بن عبدالله عن النبي (ص.ع.) انه قال اعطيت حسالم يعطهن احد قبل نصرت بالرعب مسيرة شهر وجعلت لي الارض مسجدا و طهورا فايما رجل من امتي ادركته الصلاة فيصل واحات لي الغنائم ولم تحل لاحد من قبلي واعطيت الشفاعة و كان النبي يبعث الى قومه خاصة وبعث الى الناس عامة.» سياق نبي ده واقع بولغان نك الفاظ عمومندن ايكانلگي خاطر مزده در بيت. شولاي بولغاچ رسول، نبي ديب آيروب قاجاماق يول طوتونگ هيچ بر فائده سي تيمى قالا. يعني حضرت نوحنگ اوز زماننده غي بتون آدملرگه مبعوث بولووي ثابت بولمي، بلکه شول اولگيچه، بولماوي ثابت بولادر.

۳ - «ايكنجي مقدمه سي ده، الله تعالى هيچ اش حقتنده مسؤل بولماديعندن و اوز اختياري ايله تله ديگن قيلديغندن اوز اوزندن مدفوعدر» ديلر. جناب حق فعال لما يريدر، لايستل عما يفعلدر، يفعل ما يشاء و يحكم ما يريدر. مونك بولاي ايكانلگنده هيچ بر مؤمننگ ذره قدر شبهه سي يوقدر. فقط بونگله برابر جناب رب العالمين ني، عدم مسؤوليتي سؤ استعمال ايتوب كيفي صورتده معامله قيلوجي بر بادشاهلرينه قياس ايتهرگه هيچ ده ياراميدر. زيرا اول حكيمدر. عادلدر، رؤف و رحيمدر، ارحم الراحمين در. بناء عليه هيچ بر مخلوقني سبب و علتسز مجازات قيلو احتمالي يوقدر. ان الله لا يظلم ذرة. ان الله لا يظلم الناس. ان الله يأمر بالعدل و الاحسان. وما ظلمناهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون. وما كنا معذنين حتى نبعث رسولا. وما كان ربك ليهلك الفري بظلم واهلها غافلون - آيت کریمه لري هر نه قدر جناب حق فعال لما يريد ايه سه ده اراده سي مطلق اولمايوب

۶ - «ز مخشری، وهی تجری بهم فی موج کالجیال تفسیرنده یر ایله کوك صولری بر برینه طوتاشدی ده نوح علیه السلام کیمهسی صو ایچنده بالقی روشنده یوردی دیهدر. موکار کوره یر ایله کوك آراسی صو ایله طوتاشقان بولادر. بو سوزده طوفانك عام بولوینه دلالت قیلادر» دیلر.

بو سوز بتونلهی حقیقت که مخالف بولغان سوزدر. زیرا کوك بله یر آراسی دیک نه دیک؟! !!! یر بله کوك آراسی، ایدن بله توشم آراسی شیکیلی یر نرسه توگلکه، ایکی آراسی طولوب سینه آنک ایچنده بالقی شیکیلی یورسون. موندن ۸-۹ عصر مقدم کیلوب کیچکان مفسرلر بو سوزنی سویلهوده بر درجه معذور ایسه لرده حاضرگی عصرده بو سوزنی سند قیلوب کیترو هیچ بر معذرت قبول ایتماسلک بر قصور بولسه کیرهک. بیضاوی ده بو روایتی تفسیرنده نقل ایسه ده «توتی قبول ایتمی و» و ما قیل من ان الماء طبق ما بین السماء و الارض وکانت السفینه تجری فی جوفه لیس ثابت» دیهدر. هکذا روح المعانی صاحبی ده نقل ایتوب رد ایته و عقل قبول ایتمه سلک بر ارجوفه ایکانمکینی سویلی و روی ان الماء طبق ما بین السماء و الارض و ان السفینه کانت تجری فی داخله کالسمک واجب بان الروایة بما لاصحة لها ویکاد العقل یأبئ ذلك ذی .

اقدیلرگه یریله چک جواب شوشی اورنده تام بولدی . عرض احترام ایتوب، دقت ویطرفلق بله مطالعه ایبولرینی اوتتم. فقط قاعنی قولغه آغان کویگه عمومی ردک بر ایکی جمله ده یازوب اوتته کچی بولام. بزگه یعنی بز مسلمانلرغه: «ما ترک الاوائل للاواخر شیاً» (۱) اعتقاد فاسدنن چغوب: «وانی وان کنت الاخير زمانه. لات عالم تستظمه الاوائل» (۲) اعتقادینه کرورگه کوبدن وقت جیتدی. اگرده بر آن اول شولای ایتوب جدی آدیبلر بله آتارغه باشلامایچه هر مسئله خصوصنده، مثلا: ز مخشری گه، قتاده گه، ضحاک گه ایبرودن قوتولماساق اول وقتده باشقه بر نرسه دن، بو دیناده باشاودن و آخرتکه بارعاج ده لهم حاضر لانغان مایشتهون دن آشاو حقندن قورتیلامز. مونده ذره قدر شبهه ایثارگه یارامی. بو بیک طبیعی بر اش والهی بر قانوندر. بزده انسانلرک مادی و معنوی هر ایکی جهتلرینه دائر بیک یاگلش اعتقادلر بار: (۱) گویا انسانلر اولده اوچار یوز آرشین اوزونلقدده. ۸ یوز و ماک سنه یاشی طورغان بولغانلرده حاضر بویلی ده عمرلری ده قسقارغان. (۲) هر شاگرد

(۱) اولگیلر بزگه بر نرسه ده قالدماغانلر هم سینی ده حاضرلاب کیتکانلر.
(۲) مین، صوگ زمانده طوغان بولسام ده اولگیلرک اشلی آماغانلرینی اشلیم .

بولوغه حاجت توشماز ایدی» دیلر. مونیسی ایندی تگی بنا باطل بر باطل دیکان شیکیلی، استدلال بالیاگلش علی الیاگلش بولادر. زیرا بو آیتک تفسیرنده یقندر محافظه کار بولغان بیضاوی ده «من کل نوع من الحيوانات المنتفع بها» دیهدر. هم ده روح المعانی صاحبی علامه آلوسی ده: «من کل نوع من الحيوانات یتففع به الذین ینجون من الغرق وذراریهم بعد» دیب سفینه گه اول زمان یر یوزنده بولغان حیوانلرک هم سندن ده بر جنت آلهایچه. بلکه طوفانندن صوگوق کیمه ده کیلرک فائده لاولری ایچون لازم بولغان، مثلا: آت، صبر، قوی، طاوق، قاز شیکیلی حیوانلر دنگنه بر جنت آلهای نلغینی بیان ایته درکه، حقیقتک موندن باشقه بولووی البته ممکن توگلدر. یوقسه جلالین صاحبینک دیگانی شیکیلی «بتون سباع و طیور نوح علیه السلام یاینه جیولغانلرده نوح پیغمبر آارنک باشلرینه ایکی قولی برلن صوغوب طورغان، اولک قولی ایرکک، صول قولی دیشی حیوانلرک باشینه تیوب طورغان. شولای ایتوب هر نوع حیواندن برارک بر دیشی سینی کیمه گه کر تکان» دیو، سلامت عقل نک قبول ایته چگی بر کینیت توگل .

تفسیر کشاف صاحبی قتاده دن: «نوح پیغمبرک اوج اوغلی بولوب اولگیسی عربلر، فارس و روملر باباسی. ایکنجیسی مشرق ایله مغرب آراسنده غی قارلر (!) باباسی. اوچنجیسی تورک، یا جوج و ما جوج باباسی» دیه نقل قیلغان ایش. بو قتاده نک سوزی توگل ده عینا تورانتک روایتی در. بزک تفسیر کتابلر مزغه شول قتاده، مجاهد، ابن جریر، ابن عباس، ضحاک، اسحق بن بشر، جعفری محمد، وهب بن منبه اسملرینه اسناد ایتلوب بیک کوب یالغانلر یازغان و شوشی طوفان مسئله سنده گنه ثلله یقندر خلاف حقیقت خبرلر کوچرلگان. مثلا: نوحک سفینه سی ۳ یوز آرشین طولده، آلمش آرشین عرضده، ۱۳ آرشین عمقده ۳ باتازلی بولغان؛ برنجی باتازغه وحشی یر تقوچی حیوانلر ایله میقروبلر، ایکنجی قاته دورت آیاقلی اهلیردک حیوانلر، اوچنجی قاتقه ده آزقلر ایله برگه کشیلر تویه لیگان. طحقان لر کیمه ده گی کشیلرگه بیک اذیت ایته باشلاچاچ آرسلان توچکر گانده بورتندن پسی توشکان و طحقانلرنی آشاب بترگان. نجسلرنی آشار ایچون ایکنجی بر توچکر گانده ایکی بورون تیشگندن ایکی دوکفر توشکان کبی هر بری ایکنجی سندن یالغانراق حکایه و خرافه لر بله تفسیرلر مز طولوب بیکان. و شوندی یالغان حکایه لر قرآن عظیم الشانک بیک عالی اورنیشی اجنبیلرگه قارشی تنزیل ایکان و اوز قاشمزده ده اعتبارن کیموتکان و بلکه ده یوغالتقان. فقط ایندی حاضر شوندی یالغان حکایه لرنی تفسیرلر مز دن و یاگلش اعتقادلرنی باشمز دن چغاررغه کوبدن وقت بیکان. بیکانگنه توگل اوتوب ده کیتکان .

عبد القیوم الناصری

عبد القیوم الناصری افندی اورتا بویلی، زور باشلی بولوب چهچن جیتورهك یورته ایدی. بورن و آوز کیلشلی، توشی آق توگل، بلکه بغدادی توسلیرهك، یوزی آحق توگل قارا گئیراق ایدی. کوزلری ضعیف بولودن، یازونی کوزینه بیک یاقن کیتروب قاری ایدی. میقنی جیتورهك یورته ایدی. صاقالی سیرهك بولوب آرتق اوزون یارمی ایدی. یورووی ئە کرن، آلدینه قاراب، طوریراق بولوب یوری ایدی. کیوملری آرتق قصه و اوزونده توگل ایدی. حالن بلگان آدملر، نلک روسچه اوقوب یورگان وقتلرنده یوروپاچهراقده کینوب یوروگان دیلر.

۱۸۷۶ - ۷۷ یلدرده بولورغه کیرهك عبد القیوم آزی، ذاکر حضرت محلهسی بالان شاهی یورطنده برینخودسکی اوچباشچهده اوچیتل بولوب طورغانده بز کول بوی مدرسه سندن ۵۰ شاگرد کیچ بارب روسچه اوقی ایدک. باشقه مدرسه لردن ده اوقوچیلر بار ایدی. کوندز بالالر اوقوتوب، کیچ زورراقلرنی اوقوتا ایدی. اول وقتلرده روسچه اوقو زور عیب ایدی. آنده کومو اوچیتل بولوب طوروی خاطر مده یوق. اول اورندن چقدیمی، یوقسه چغارلدیمی - بلنمدهدی. اوچیتل معاشلری کیسلگاک قلمگه صارلوب کالیندارلر بصدروب کتابلر چغاررغه طوتوندی. اول وقت قازان ملالری آراسنده و کوب آدملر قاشنده اعتباری یوق ایدی. بصدراغان کتابلرنی شاگردلر و پریکاش-چیکلردن کوبلر یاراتوب اوقیلر ایدی. بورونغی باصمه کتابلردن بیک کوب «ت» حرفن «ط» غه آلدردی و کوب «و» لرنی توشروب قالدردی. ممکن بولغانده عرب و فارسی سوزلرن تاشلاب آلاز اورینه تورکیچه یازا ایدی. کتابدن مقصود بلدزو بولغاچ، بلنسون دیه ایدی. اوزن قازان خلقی کوبسی یاراقانغان کبی اوزی ده قازان حلقینک کوبسن یاراتمی ایدی. ناسگرهك وقتلرنده قازان خلقن تنقید قیلوب «جیون» اسمنده بیتده چغارمش ایدی. سوکمی یلدرده باصلدی ده بوغای. حاصل: ملالر، بایلر، خدمتکارلر، ایکمکچی، کوموچیلر، دوورنیکلرنگ به شرن اشلرن کوز آلدیلرینه کیتورب کورساتش ایدی. اوشبو بریتی خاطر مده: «باردرر بر نوع خلق سن آنی چوخور آتا * اشی یوقدر آشی یوقدر طورغانی صوغان صاتا»، «اشبو نوع کشیلرنک اوریدر بچهن بازار * بوکشیلرگه ئهرسه

هر حالده هر وقتده اوزینک استاذندن توبانرلهك بولورغه، ایکنهچی بر تعبیر ایله، سوکمی اولگیلردن جاهل بولورغه، مثلاً پترپاولنک امام محمدجان افندی بیگشف، حدیثی امام اعظمندن آزراق ییلورگه ویاخود موسی افندی بیگیف فقهنی امام ابو یوسفدن کیمرهك ییلورگه مجبورلر و آرتغراق ییلولری جائز حتی ممکن ده توگل !!! اگرده بو فرضیه طوغری بولسه انسانلرنک کچریه کچریه ات، پیسی، طچقان، چین، بورچه، اک نهایت ذره حالینه کیلولری وهکذا انسانلر جاهل لانه جاهل لانه اک نهایت هیچ بر نرسه یلمی طورغان بر حالگه کیلولری لازم بولا. حالبوکه بونلرنک هر ایکسی خلاف واقع فرضیه ندردر. زیرا هر نه قدر تریه بدینه وقواعد صحیه که رعایت قیلماغان مسلمانلر حقدده برنجی تناقص تدریجی نظریهسی مطابق ایسهده، آلمانلر و انگلیزلر حقدده عکسی ثابت. شولایوق یوقاریدهغی بوزوق اعتقادده بولوب اوزلرنی زور ایله جاهل قالدروچیلرنی استئنا قیلساق عالم بشریتده علوم و فنونتنکده نی قدرترقی ایتکانلگی معلوم. علوم دینهده شولایوق جناب پیغمبرنک: «یلینغ الشاهد الغائب، فاز الشاهد عسی ان یبلغ من هو ادعی له منه» حدیث شریفی شوشی حقیقتنی تأیید ایتهدر. عالم جان الادریسی.

سمر:

یاز کونی

نینهی راحت یاز کونی،
شاولی صولار - طاشولار
قویاش طورى قارایدر
صایری کوکده طورغایلر
یوری بارچه مخلوقات
اول بوتهن قوش صیرجق
اورام طولی بالالر
امتحان تیز یته دیب
قایومز شهب بلگانمز،
ئنه شونده صنالا
سویله شه لر اوز آرا:
بولسهق اگر تیک یورگان،
کونی تونی قار کیمی.
هر اورنده یار طولی.
ییر شارینه قزدروب،
طاوشلرن صوزدروب؛
چن کوکلدن بولوب شاد،
صایرای در قاغا قانات.
اوقوغه دیب بارالر
آلارده شادلانالر
قایومز نیک یورگانمز.
نی اوقوب نی کورگانمز.
بلسهك یوزمز آغارا،
شونده یوزلر قارالا.
نورالهدی فورماشوا.

صوفی هم ملا آزار» .

مجلسلرده بولمی، بولغاندهده سوز سویله می، تیک اوطورا ایدی. سویله گه بده ققرمی، آشقی سویله شه و کوب سوزلی توکل ایدی. ماقتاغی و اوزن یوقاری طوغی ایدی. یاینه کروب بره ولر: ع. ق. آزلی، بزگه حاضر روسچه لغت کتابی یا که طب کتابی یا جغرافیا کیردک، دیسلر شولارنی اعتبارغه آلب و جودگه چفارغه طریشا ایدی.

طب کتابلرنده عریچه یازلمش. دارو اسملرن بلوده دقتلی ایدی. کوب وقتلر قازانغه باردقمه یاینه باروب دوا اسملرن صوری ایدم. کوبسن کتابقه مراجعت ایتمی: روسچه سی منه بولای، تورکیچه سی بولای» دیب ایرغی نه یته ایدی. بدیع مؤذن یورطنده طوریغانده کوب مرتبه لر یاینه کروب چقدم؛ کتابلرن آلبده چفادر ایدم. اولدن خط بله ده آدرا ایدم. ۱۸۸۵ یلغی کالیندارنده، مؤذنلر غاز وقتلرن رعایه ایتمیلر، قبله و زوال بلورگه قورالدری یوق، دیب دائرة هندیه ره وشن کورساقش ایدی. بره یرنده آگلاماغان اورنم بولدیغندن، برکرگنده اوزندن صورادم. بیک آچق آگلایوب، اوزی یاساغان دائرة هندیه نی کورساتدی. شمدهل کی اورتاسنده قائمسی جیزدن یاساغان، توبی جوان، اوچی بیک اوچلی ایدی. میگا: «منه مونی هر قایه تیگر اورن بولغانده قویارغه ممکن» دیدی. حاضر ندهده نرسه لر آراسنده بلکه باردرد. کتاب توبله و، جوشو هنرلرن بلووی ثلوکدن معلوم ایدی، باقر تیمر هنرلرنی بز آز بلوونینی ده دائرة هندیه سن کوروومدن آگلادم.

۱۸۹۹ یل اییونده قازانغه بارغاج بدیع مؤذن فاتیرینه باروب یاینه کردم. جای ایچوب اوطورا، صاماوار و اسبابلری بیک توبهن، طورمشی بیک ناچار، جوتنی نرسه لر کوزگه کورغی ایدی. آنده مونده کتابلر یاتا، کاغد چوپلری، اصطرک جموجقاری جوتنی سبرلمی ده ایدی. زورراق توبله گن بر کتابن قولیمه آلب قارادم. اول ایسه اصول جغرافیای کیر، آریا قطعه سی، آفریقا قطعه سی، جزیره العرب ایدی. اوچوسن برگه بیک ماطور ایتوب کلیونکه ایله اوزی طشلاغان ایدی. بو، نی حق؟ دیب صورادم. ایکی صوم دیدی. مین، برصوم ایلینگه بیررکه بولماسمی؟ دیب نه تیووچه قارشی: «اول حقغه بیرگانچی سبرکی ایدب چاپنوم» دیدی. کوره سگ مینم پیروومده صوماسی ده طولماعان بولورغه کیرهک. چونکه کوب باصدرا آلی ایدی. آز بولغاج قیمت توشه در. اول زمانده اوچویچیلرده آز ایدی. خلقمزنک او قومماغاندن زارلانغانی کوب ایشتم. کتابلر کوب باصدرسه ده صوما جییا آلمان بولورغه کیرهک. یوقاریده نه تیووچه طورمشی بیک توبهن ایدی. آشی

خارجیونه گه باروب آشاب، چاینی اویده اچکده ایدی. ع. ق. آزلی اصول جغرافییه آریا قطعه سینک ۸۹ صحیفه سنده: «قازان خانلغی زمانده هندستان خلقلری قازانغه سودا بلهن کیله لر ایدی، قازان دیارنده هند خلقینک کوب نسللری بار، حتی بعض قریه لر شول هنداسمی بله آتالوب قالغان. مثلا «کچمیر» اولی کشمیر شهرندن کیلگن کشتی اسمی بلهن «اجمر» قریه سی هندده گئی «اجمیر» شهرینک اسمی بلهن اظالمشدر، «ارو» اولی ده «اروروم» دن کیلگه ندر» دیدر. نیچه کره لر: سز مونی قایدن آلب یازدگر دیب صورارغه قصد قیلوب بارسامده صوری آلامد. آلی اوزندن گنه چفاروب یازماسه کیرهک ایدی.

بر وقت کوروومده: میگا رسمکرنی هدیه قیسه گر تذکره و یادگار بولور ایدی دیدم. جوابنده «رسم آدرمادم» دعه دی، بلکه: «آلی بولسه سزگه مونه تذکره» دیب بعضی حدیث، بعضی حکیملر سوزندن عبارت ۸ کیساک، اوز قلمی ایله یازغان یازوون بیردی (۱). شول یلارنی بعضی بای بالارن حق آلب او قوتقاندی شول کاغدلرنی دیوارغه یابشدروب قویغان و یازولرنی یازارغه، قلملرنی توزه تورگه طرشقان بولسه کیرهک. صوگ زمانده معاشینی مسلمانلر طرفندن حاصل ایتکته گه کوره در، قیافت و کیو-ملرنی آریا فورماسینه نه یله ندرمش ایدی. بر وقت بیقه صه بنی طوتوب: «منه بیک باخشی، اوزی ینگل، اشچولیکاوای!» دیب ده نه یتکان ایدی. عبدالله بن تاج الدین الکچمیری.

لطائف

۱۶۵

آدم اولدردیکی ایچون بر کیمسه نی آصارغه حکم ایتدیکننده قریه دن کیلمش بر آدم اوشبو خبرنی ایشدیکننده: «کاشکی آدم اولدرمازدن مقدم بونی آسقان بولسلر ایدی تگی کشتی سلامت قالغان بولور ایدی» دیشدر.

۱۶۶

صوغشلرنک برنده دیوجانس حکیم دشمن قولینه اسیر توشوب ساتولور ایچون بازارغه چیقاردلی. بر آدم کیلوب ساتولاشدی ده دیوجانس نی یتاکلاب آلب کیته باشلا دیغنده دیو-جانس: «خلقلر ۵ تینلک چولمک ساتوب آلدلرندهده چیرتوب و صوغوب قاریلر، مین چولمک قدری ده یوقی؟ بر حرف اولسون سویله توب قارامادک!» دیشدر.

(۱) بو یازولرنی بر وقت ایله اوچویچیلر مزغه کورسه تهک کیرهک. شورا.

اسلام و حقوق

اوچونچي عصرلردن باشلاب ييدنچي عصرلرغه چه تدوين قيلمش فروع و حقوق غه دائر حكم و قانونلرغه زمانزناك بيلك كوب معامله لريني تطبيق قيلو امكاندن خارج بولديغني بر آز ادراكي بولغان و تصوف ايله مخلوط اخلاق برله قلمبي آغولماغان هر انسان موني بلور و اوزينك معامله لرنده عين اليقين كورر. حتى ديندار سوداگرلرمزدن كوبلر معامله لريني تطبيقدن اميد اوزوب همده شرع قانونلرينه مخالف بر عماني غايت آغر صاناب سودا وكسبلريني تاشلامق فكرينه كررلر. موگا، ملت ايچون يوز ملك صوملر قالدروب، نيچه مدرسه ومسجدلرني نورلاندر و ملت بالالريني معرفت و علم ايله ياقوتورتور ايچون كوب مال تعيين ايدرلك ۱۹۰۹نجي يلدده وفات ايتمش يخشي باي» قريه لك الحاج مرتضي موسين جنابلريني مثال ايدوب كورساتمك ممكن. مرحومني بتون منزله بويي خير ايله ياد ايدرلر. مناسبتم بولووي سببلي سنهده قاج كرهلر بو ذات ياتنده بولور ايدم. هر اوچراغان وقتده كسب باينده شرعي بر مسئله صورار ايدى. جواب بيرر بيرمازده:

«هي بو ملالردن آبدراب بدم ايندى، حاضرگنه برسي درست توكل ديكان ايدى، منه برسي درست ديب ايتدر، تمام باش ايله ندرگچ، بولاي بولسه كسبني تاشلامى حال يوق ايندى، هيچ بر معامله ني شريعت گه طوغرى كيتورر حال يوق، قايوكرغه اشانورغهده بولوب بولمى. بولاي بولسه خداي قاشنده ني جواب بيررسك؟! ديه سويله نه در ايدى. باشدهرق اوين غه صابشدروبراق سويله نگان كبي كورلسهده اخيرنده كسبندن بيزوب بارا ايدى، كسبندن طويديني اوچون توكل، بلكه معامله ني شريعت كه تطبيق قيله آلماغاندن عاجز بولووندن ايدى. مونگ كبي حاللر بزده آز توكلدر. بزناك تطبيقسز قانون و حكملمزناك تيجهلر اوشبو روشده بولادر. اگرده قانونلرمزغه، معامله لرمزني تطبيق بينگل بولسه ايدى، بلكه نشاطي دخيده آرتور، كوگلي كوتارلور، يوز مك اورننه يوز مكلر، بلكه ميلون قالدورر ايدى.

فرقت بايندهده حنفيلر: «زوج، لعاندين قاجيه قاضي حبس قيلور، اگرده اير اوزيني تكذيب قيلمسه قاضي حد قيلور» ديه قانون ترتيب قيلمشدرده گوبه خاتوننگ مظلوميتني دفع ايچون اوشبو قاعده لري تمام كفايه قيلغان كبي، فقه كتابلرنده هر قايوسى فخر

ايله ذكر ايتمشلر. لكن زوج، لعان قياشماسه و شوناك ايله برابر حبس قيلوده ممكن بولماسه يا كه اير كنديني تكذيب قيلمسهده حد قيلو ممكن بولماسه. خاتون مظلومه كو نيچه قالورمى، مدني واجتباعى سعادتني كافل بولغان اسلام شرعتي ظلمني دفع ايچون برر يول تابودن عاجز قالورمى؟

«بر خاتونتي ايري تاشلاب چيتلرگه كيتسه ايرندن ايرلماز، بلكه نفقه دن عاجز قالماسون ايچون قاضي بورچقه آلو برله امر قيلور» ديشلر. لكن خاتوننگ ايري غايت فقير بولوب بورچ تولاتورگه ممكن بولمايغندن بورچ بيروچي بولماسه و شوناك كبي عاجزه لرني طويدرر ايچون مخصوص بر اورنده بولماسه نيندى تدبير قيلمور؟ اوزيني صانوعي تايمين قيلور يا كه آچي اولهر و يا كه شريعت عادلده مي ظلم قيلور يا خود متفقهلر مزمى و يا كه عوام خالقينه شريعت بيان قيلورغه ديه تعيين قياتوب ده شونگ برابرينه زكات وعشزلرني آشاوچي اوكازليلر مي رزق بيررلر؟!.

«بر خاتون بالغه بولوب معلوم عادتني قرار تابديغندن صوك عادتني كيسولسه ۵۷ ياشينه چه كوتندرلور و آندن صوك اوچ آي عدت صاقلار» ديه قاعده قويمش. ديك موندى خاتون ۴۵ سنه لك ساچك كبي وقتيني اوزدرسوند ايردن استغناسى تحقق ايتسه ايرگه بارسون ومعيشتيني تايمين قيلسون! بو كبي حكم، انسانغه سعادت بيررمى؟ بو خاتون مجبوريت حكيمينه نيچه تورلى فسادلرغه معروض بولمازمى؟

«بر خاتوننگ ايري يوغالسله ايرينه ۱۲۰ ياش طولغانچه خاتون كوتوب طورر» ديه حكم قيلمش. اگرده بو خاتون اوزاق ياشاب نكاح ايدلگان بولسه ايرگه ۱۲۰ ياش طولغانده خاتون نيچه ياشده بولادر؟ مذكوره قبرگه كرگچي ايرگه باروب معيشتي تايمين قيلور؟! مدنيت حقيقيه آچقچي ديديكمز اسلامنگ حكمي شويله اولورمى وشول روشده بولورغه ممكنمى؟

مزارعه، مضاربه، اجاره كبي معامله لر افندمز حضرتلري طرفندن اطلاقيله ثابت اولمش ايكان، فقيهلر اوزلرينك ناقص قياسلري ايله مونلرني بتونله ي درست توكل ديشلر. صحيح ديگانلريده قياس ايله بر قدر شرطلر آرتدرو سببندن تطبيق ممكن بولماز درجه لرگه كيتورمشلر. قياس، بزناك فائده مز ايچون مشروع ايكان، بالعكس آني ضررمزغه آلت قيلمش. آداو بولماغان هر بر بيع صحيح ايكان آداوني احتمالده طومتغان كوب بيعلرني فاسد يا كه باطل ديديلر. بر انسان بر آنبارده غي بغدائيني هر بودى ۵۰ تيندن صانوب آلسه فقط بر بودنده غنه صحيح بولوب قالفاتنده فاسد ديديلر. نوع بشر تكامل ايله: «يا آدم! • خطايينه مستحق بولغان وقتدن اعتبارا منفعت تقويم قيله كيلمش وشول

«اجتهاد» دیولگان بر حال واقعه بولوبده بو زماغزنگ هیچ بر آدمی ایرشماز مرتبه ده یوقاریمیدر؟ مجتهدلر بتون علم غیبدن خبردار و کیله چک همه حوادثنی محیط بولغان ذاتلر میدر؟ یا که اجتهاد، بنی بشرنگ طاقتینه داخل بولوب مجتهدلر هم قصورنری هم کمالنری بار انسانلر می ایدی؟ اگر اجتهاد ییک یوقاری بر درجه ایسه اوچونچی و یدنجی عصرلر آراسنده غی تدوین و تحریر قیلوچیلرنی نیچون مجتهدلر قطارینه کرتدک؟ بلکه بزله آنلرنگ حتی یوغوشسز استدلاللری، قاره قارشق حکملری ایله طولی بولغان کتابلرنی کتاب سنگه تقدیم قیلوب، تعلمنی و حکمنی فرض سانادق و آنلر ایله کتاب سنتی نسخ قیلدق، کتاب سنت حکمی ایله آنلرنگ حکمی معارض کیسه، کتاب سنت که تمک جایز توگل، دیدک، آنلرنی اربابلر جمله سینه ادخال قیلدق. «اجتهاد» بتدی، موندن صوگ اولگیلرنگ سوزلرنی گنه سند قیلوب طوتنگر دیه « نیندی دلیلرگه بنا قیلوب، صوگ خلقلردن غایت ربانینی صارتوب آلدق؟ مونگ سیندن مسلمانلر آغاج، طاشلر زمره سینه قالدیلر، رذیل و سفیل بولدیله. بزله ده، اتخذوا احبارهم و رهبانهم اربابا» کلامینه مثل بولوب قالدق. بر زمانده یاروم جهانغه حکم ایسکان و بتون بر یوزینه نفوذ یورتکان اسلام دنیا سینک فلاکتینه شوشندی اشلر سبب بولدی. شوشی عقیده سیندن بو سکونده اسلام دنیا سینده مستقل حکومت قالمادی. حکومتلر بتدی ایسه ده حمدلر اولسون اهل سلامتدر. اگرده هنوز شول تحملدن عاجز قالدیغمز دتفقهلرنگ حکملرنی اوستمزگه لازم کورسهک و معامله لریمزنری ده شول متناقض قانونلرغه تطبیق قیلونی فرض بلسهک اول وقت مسلمانلر اولزلی ده دتفرض بولاچغنده شک یوقدر. خیال نعمی ایله لذتله نوب عمر سورمک وقتی اوتدی، علم و عرفان نوری ساچلوب و هم ضلالتلری ایله صاتاشوب یاتو زمانی کیتدی. زمان سعادت مجتهدلرنیگ معروفلرندن بری معاذ بن جبل ایدی. صحیح اجتهادنگ، طوغری فیکرنگ، سلیم عقلنگ شرعا معتبر بولقی سید الوجود افدمزنگ معاذ فیکرنی تصویبله معلوم و ثابت بولدی. معاذ ۱۸ یاشنده اسلامه کیلدی، ۱۵۷ حدیث روایت قیلدی، ۱۸ نجی سنه ده ۳۳ یاشنده وفات بولدی. معیشتی صاتو آلو معامله سیله تأمین قیلور ایدی. برده مرتبه مفلس ده اعلان قیاندی. ترجمه حالی شوندن عبارت بر انسانده، صوگ و قتلرده اجتهاد ایچون طاغیر یله کوتاره آمازلق بولغان الوغ شرطلرنگ تابلووی ممکنمیدر؟ یوقسه صحابه لری ایمانغه کیلدیله ده بتون حوادث و وقایعی، شواهد و غائباتی بلوچیلر می اولدیله؟ اقدام آنلرده انسان ایدیلر و هنوزده کماللری بولور، قصورلری، خطالری و صوابلری بولور، ذلتلری بولور انسان ایدیلر. اصحاب

تقویم اسلامده تقرر ایتمش ایکان، منافع «مقوم توگل دیه» غصب باینده ظلمنگ دائرلرنی کیگایدیلر. ربا باینده متناقض سوزلر سویله دیله. حج باینده افندمز حضرتلری حج و داعده «افعل ولا حرج» دیه نیچه مسئله لرده جواب ویرمش ایکان، عین شول مسئله لرده جزانی واجب قیلدیله. حج باینه گوز صالسه مکروه اشلر ایچونده جزا، فاسد اشلر ایچونده جزا، قصورلی اشلر ایچونده جزا، جنایتلر ایچونده جزا تعیین ایتمش، اما حجنی تشریعدن مقصد بولغان: «لشهدوا منافع لهم» نظم معجزی ایله بیان قیلنمش حقیق مراد حقنده کوزگه سورمه قیلورغه ده بر جمله که تصادف ایدی چیتون. اصل مقصود بولماغان صوگ، ایکی یوزمک حاجی عرفانه جیلوب ۱۲ میلیون صوما صرف ایدلوی نی ایچون کیرهک؟ بو مبلغ باشقه ملتلرنگ یوکچی شرکتلرینه، دوه چی عربلرگه، اوزینی سفیل کورستان عرب بالالرینه، مدینه و مکه صدقه سودا گرلرینه، اوزینه آشارغه اچارگه هم حاملردن تیاق ایله صوقدر ماسلق باشقه ضرورتلرینه، اما عمر می ملت ایچون صرف قیامور می؟ یا که عموم منافع ایچون تدبیر قیلنور می؟ افندمز حضرتلری قصوا اوستنده ملتنگ و امتنگ عمومی ضرورتلرنی بیان قیلنمش ایکان نبی محترمزنگ اورننی اشغال قیلغان حاضرگی خطیبلر نه سویلیر؟ بو اورنده نهلر سویله رگه تیوش ایدی؟ مونگ حقنده برگنه بولسون قناعت قیلورلق جمله وارمیدر؟ قولمزده معروف بولغان مختصر الوقایه کبی فقه کتابلرمنزنگ حتی بعض بتون بابلری (مثلا: رضاع بابی) امام ابوحنیفه رحمه الله علیه نگ نص قرآن (۱) غه خلاف بولغان بر فیکری اساس قیلنوب مسئله لری تدوین قیلنمشدرکه، باش قاپقاجی آستنده کیبک بولماغان هر انسانغه معلومدر. مینم بو سویله مش مسئله لرم ایگ مشهورلری گنه در. یوقسه بولردن فیعلری کوبدر. الدین یسر. بشروا ولا تفرؤا. وما جعل علیکم فی الدین من حرج دیه اعتقاد قیادق «وما ارسلناک الا رحمة للعالمین، اقتضاسیله دینمز یعنی دین اسلام بزنگ دنیاوی هم اخروی سعادتزنی بیان قیلور و هر ایکی دنیاده فوزمزنگ یوللرنی کورساتور. نجاقزنی و ارتتامزنی ضامن بولغان رحمتدر دیه ایمان کیتردک سویله ایسه بزنگ سعادتز ایچون ضرور بولغان معامله لرمزنی تطبیق قیلونی قابل بولما نیچه اوزمزگه کیره، بلکه شریعت غرامزدن نقرتی موجب و اسلامیتنی مدینتکه مخالف کورستان قانون و حکملرنی، عقلمغه مخالف هم وقتی اوزغان قاعده لرنی ارادن چغارمق و آنلر یرینه کتاب سنتدن اقتباس ایله زماغزنگ نوامیسینه موافق قانونلر و احتیاجلرغه مناسب قاعده لری، ضرورتلرگه، مطابق و سما دتقرگه سبب حکملر تو زومک بو کونگی مسلمانلرنگ اوستلرینه فرضدر. (۱) والوالدات یرضعن اولادهن حولین کاملین لمن اراد ان یتم الرضاة.

مسئولیتدن اوشسز قالماسلر. «عوام خدمتی ایله محبوس بولدیغمزدن زکات و عشر آلامز» دیوجیلر ایچون ملتنگ مالینی آشامق برابرینه خدمت ده لازمدر.

شریعت اسلامیہ: «فالانک ما علیهم منه سبیل، کبی نظملری ایله احقاق حقوقنی مشروع ایتمش، بزنگ انفرادی و اجتماعی سعادتلمزنی کوزدقش ایدی. بو بر قضیه بدیهه در. شویله ایسه شریعت که مبنی حقوقی قانونلرمزده اساس اوله رق شول «سعادت» طوتلورغه تیوشلیدر. بر قاعده، سعادتمز که طوتاشدرسه و منفعتمز که خدمت قیلسه قبول اولنور، بر قانون شقاوت که طوتاشدرسه، ضررمزغه خدمت قیلسه ترک قیلنور. بزلمدیت دنیا سیننگ اینگ مترقی بولغان قسمنده (یارروپاده) معیشت ایده مز، یاوروبالیلر کبی مترقی ملتلر آراسنده دنیا سوروبده حقوقزنی یدی-سیکر یوز سنه لر مقدم توزولمش قانونلر ایله ایفا و استیفا قیلورغه کرشسه ک ملتلر کوز اوکلر ننده مسخره که قالدیغمزنی کورر که طوغری کیلور. حق جل شأنه «اهدنا الصراط المستقیم» دیه تعلیم ایتمش ایکان، صراط مستقیم که و بو کونگی حقلردن استفاده قیلورغه، فروعی قانونلرمزنی قرآن و سنت که موافق اصلاح ایده رگه بورچلیمز. بو کون که قدر بولغان خطالرمزدن توبه قیلوب، عمل صالحغه کرشور که و: «ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات فلهم اجرهم عند ربهم ولا خرف علیهم ولا هم یحزنون» وعدینه مصداق بولور ایچون طریشورغه تیوشلیمز.

«تایصوغان» ده امام محمد ظاهر بن ملا احمد زکی بایتوگالوف.

شعرلر

دانوص

یهشل صوقنالی مأمور اوستلی تولغان کاغد برله ن
دیاتلی تانارلردن یازغانلر دانوص برله ن
دیدگان کورسه تلگان نه اول نوری قویاش باتسون
چروب بتسون، ایزلسون، نهرنسن تاش تورمه ده یاتسون.

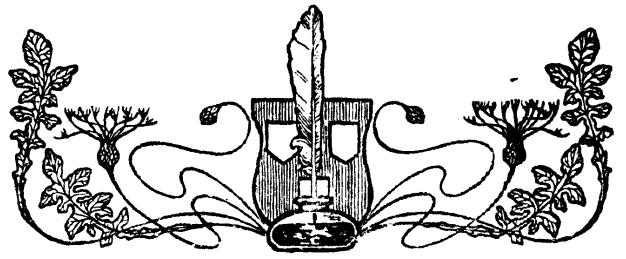
شاعر که!

سویجه سویکه سز، ثولک، روحسز طومشلی خلقنی سین
آنط ایتهم أشکه یاراقلیسن آلارنک تاغیسن
آکلانا بیت سین بلور بلهس آلارنی ماقتیسن
بل سرا بکه آلدانوب یوقغه محبت صاقلیسن.

ک. باتینی.

(رضی الله عنهم) نك ترجمه لرینی ملاحظه دن کیچررگه کیره ک. «فرب مبلغ اوعی من سامع» (۱) حدیثینه بر نظر سالورغه تیوشلی. مذکور حدیث نیندی نرسه سویلی؟ آندن نیندی نرسه آکلاشلا: مجتهدلرنک امامی بولغان عمر رضی الله عنه «الهانی الصفق بالاسواق» دیه کوب مسئله لرده عذرنی سویلی ایدی. این مسعود رضی الله عنه بعض مسئله نی اوزندن غیری که حواله قیلور ایدی. شویله ایکان مجتهد بولمق ایچون عالم واقعه بولاجق هر حادثه نی بر، ایکنک یارومی دیه بلو درجه سنده بله ک و هر واقعه که جواب بیرمک لازم توکلدر. «فاعتبروا یا اولی الابصار!» عبارتی عام ایکان تخصیص ایدلماز. بلکه بو معنا ایله بر عالم تابلوی تصورده ایدلماز. بلکه مجتهدلک ایچون ضرور مسئله که متعلق کتاب سنتی، اصولده بیان قیلغان وجوه سی و وجود عریه سی ایله عادتتی بله ک کفایه در. اجتهاد فوق العاده بر حالدر کبی یا کیش فکرده بولمق گناهدر. تابعیدن امام ابو حنیفه «بو مسئله نی بلمیم» دیر ایدی. حالبوکه مونک مجتهد ایدیکنه هر کم قناعت ایتمشدر. ایندی اش شویله بولسه «مجتهد بولمق ایچون هر مسئله ده حکم سویله مک و غیر مقصور سنلری احاطه قیلمق شرط» دیه سویله ب: «اجتهاد بتدی، زمانی منقرض بولدی» دیمک کبی مدتلر نیچون اختیار ایلدی؟ کتاب مقدس مز، ادراک و فهممز مرتبه سنده هر قایومزغه اجتهادنی فرض ایتمش و استدلالنی الزام قیلمش ایکان، کتاب سنت یتمه گان کبی بزلم اوزلگمزدن نیچه تورلی قید و شرطلرنی آرتدردق، گویه بزنی ضاللدن حفظ و حمایه قیلور ایچون کتاب و سنتمز کافی توکل ایتمش! اقدمزنک: «انی ترکت فیکم امرین ان تمسکتهم بهما لن تضلوا ابدا کتاب الله و سنه رسوله» سوزی حکمسز بر سوزمیدر؟

دنیا معامله لری هر ساعت، بلکه هر دقیقه ده اوزرگه روب طورادر. بونلر نك کوبسنده اوزلری ایله بر که قانونلرنک اوزرگه رو لری ده ضرور بولادر. حقوق و معامله اوزرگه رووی قانون اوزرگه روینی موجب بولادر. شویله ایسه هر زمانک حقوقینه مناسب قانونلرنی کتاب سنتدن استنباط قیلوچیک نك هر زمانده وجودی ضروریدر. «ان الله یبعث لهذه الامه علی رأس کل مائة من یجدد لها دینها» حدیثی آچق بر حقیقتدر. زمانزنگ حقوقینه مناسب قانونلرنی استنباط قیلماساق، ملتزمنگ ترقیسینه کیرته صالحاق ماتمزننگ سعادتتی اورنینه شقاوتتی، سیادتتی اورنینه ذلتینی، صعودی اورنینه هبوطنی، ترقیسی اورنینه انحطاطنی کیتورسه ک بو سیئه نك جزاسی کیملرگه یوکلر نور؟ شبهه ایدلماسون، بزم روسیه چالمالیری بو

باشقردلر

II

یوغاریده ذکر ایدلگان اورونلرده باشقرد خلقینک مک یلدن بیرلی طورولرنده هیچ بر شبهه یوقدر، اما مک یلدن بورونقی زمانلرده اول اورونلرده کملر طورغانلق حقتده مؤرخلر آراسنده اختلاف بار. روس مؤرخلرینک کوبسی: «باشقردلر، اول اورونلرنگ بیرلی طوغمه لری (аборигены) توگل» دیلر و باشقرد لردن بورون اول ییرلرده فین جنسینه منسوب بر خلق طورغان دیب ظن ایتهلر. آلائی اوایل اولرینه سبب: شوشی اورونلرده باشقردلر یاصارلق بولماغان نرسلرنگ طایلووی، هم ده اول ییرلرده گکی کوب یلغه و اورونلرنگ اسملری تورکجه بولماویدر. «تیگی نرسلرنی یاصاغان، اوشانداق یلغه و اورونلرغه اسم ییروب قالدرغان بر خلق بولغان» دیوب روس مؤرخلری باشقردلردن بورون اول ییرلرنی نیندی بولسده بر خلق اوتراق ایتکانلکنی دعوی ایتهلر. بز بو اورونده، روس مؤرخلرینک دعوی لرینه برنجی سبب ایتوب یوروتکان نرسلرینی بر یاقعه قالدروب، دعوالرینه ایکنجی سبب بولغان نرسلر خصوصنده غنه سویله مکچی بولامز:

آنلر آیتهلر: «باشقرد ییرنده تورکجه و بنا علیه باشقردچه بولماغان یلغه هم طاغ اسملری بار؛ مثلاً: یلغه لردن سامارا، صاققارا، ایق، سوق، اوی، آی، ایزه ر، اور، یوزان، اوقا هم ده طاغلردن ایرمه ل اسمی تورکجه توگلردر. مونه بو دعوی مینمچه اصلا درست توگل؛ چونکه آنلر تورکجه توگل دیو صانادقلری اسملرنگ کوبسی هیچ شبهه سز تورکجه در:

«سامار» سوزی شبهه سز تورکجه بولوب آنک بورونقی تورکجه ده گکی معناسی یالغاش، یولپوچ دیکدر. بعض بر قرغیزلرنگ یالغاش نی همان ده شول اسم ایله یوروتدکلری نقل ایدیلده در. یلغه هم طاغ اسملری بولغان تورکجه اسملرنگ آخرینه a و یاخود ka هجاری طوتاشدروب سویله و روسلرده عادت بولغانلقدن، تورکجه سامار سوزینک آخرینه ده a حرفی کیلتروب طوتاشدراغلر. فقط شونسی بار: سامار سوزینی بورونقی عالمر سمر (سه مه ر) تکلنده ضبط ایتکانلر. تورکستانده غی مشهور «سمرقند» شهرینی بنا ایتوجینی بعض بر عالمر «سمر» اسمی توران پادشاهیسی

ایدی دیلر (۱). کند، قاعه معناسنده بولغانلقدن، «سمر کند» نك معناسی سمر قلعه سی، سمر شهری دیک بولادر. تاشکند سوزی، تاش ایله کند سوزندن مرکب بولدیغی کبی، سمر کند سوزی ده «سمر» ایله «کند» سوزندن مرکبدر؛ بزنگ ایله علمی بحثده بولغان بعض بر روسلر Самара سوزینی sama ایله pa سوزندن مرکب دیسه لرده، اول سوزده درست توگلدر. چونکه سامار نهرینه، بورونغیده وولغه» یلغه سینک اسمینی (۲) بیررگه هیچ بر وجه بولمادیغی ایله برابر، اول اسم ایله جنوبده، دنیپر نهرینک صول طارماغی بولغان بر یلغه هم اسمنده در؛ حالبوکه آنده ra- یوقدر. دنیپرنگ بورونغیده غی تورکجه اسمی «اورو» بولدیغی کبی، آنک طارماغی ده شبهه سز تورکجه سامار دیو آتالغاندر. بو ایکی یلغه شاهین گری سلطاننگ کناز پولیسکه یازغان یارلیغنده شول اسملر ایله هر ایکسی ذکر ایتوله لر (۳).

صاققار سوزینه کیلگانده، اول سوزده تورکجه بولورغه تیوش؛ آنک اصلی ایکی سوزدن مرکب بولغان صاق - مار بولورغه کیره ک: «صاق» ایله «مار» سوزلری هر ایکسی تورکجه سوزلر بولغانلقدن، اول سوزلردن مرکب سوزنگ «صاققار» یلغه سینه اسم بولوی موافق کورونگانلقدن بز صاققار سوزینک تورکجه بولوننده شبهه له غیمز. چونکه «صاق» تورک تانده اویاو، اوشانچلی معنارنده، «مار» ایسه قالدقو و بیوک اورون معناسنده بولغانلقدن (۴)، بز صاققار سوزینی تگی یلغه غه موافق اسم دیوب بله مز. اصلده - چاق مار، چاقل ماری بولوب، «صاققار» غه تحویل ایتولوی ده بعید توگلدر. چونکه باشقردلر چ حرفینی، س اوله رق سویله مکده لدر. «ایق» سوزی ایسه شبهه سز تورکجه در. آنک معناسی آقندی دیگان سوز بولوب (۵) اول سوزنگ تورکجه لگنده شبهه له نورگه اورن یوقدر.

«سوق» سوزی هم چات تورکجه در. «سوق» کله سی - صووق، صوغوق سوزلرینک قسقارتلغانی بولوب، بیک کوب اوللر صووق صونک جیکل چه سی بولغان «صوقصو» اسمیه آتالار. سمبر، اوقا غوبیرنارنده شول اسمده نیچه اوللر بار. واقعا «سوق» اسمی تگی یلغه غه ایگ موافق بولغان اسمدر. چونکه سوق بویی، شول تیکر دنگ ایگ صالقون بولغان اورنیدر. اول بویده غی خلقلرنگ سویله وینه قاراغانده، هر یلنی آنده

(۱) برهان قاطع ج ۲ صحیفه ۷۷-۷۸

(۲) وولغه یلغه سینک بورونغیده غی یونانلرجه اسمی Pa در. باشقردلده شولای آتالغانلر.

(۳) قریم یورتینه دائر یرلیغ و خطر. صحیفه ۲۵.

(۴) Древние города С. М. Шпилевского. ст. 348

(۵) لغت چغتای صحیفه ۵۴.

صوقاغه هم اورا قغه تيره ياقدن ۱۵ كون چاماسنده صوك توشه لر. صوق بويي صالحون بولغانلق سببلى، آندە اومارتا قوبيارغه ياراميدر.

«اوى» هم «آي» سوزلى ده چن توركچه سوزلردر. باتنى اورنلرنى اوىلى اورن، اوبصوير ديلر. «آي» سوزى ايسه هر كىمگه بيلگوليدر. «اور» سوزى ده خالص توركچه در. «اور» نك چوقور معناسنده استعمالى، تورك خلقينك بارچهسى آراسنده بار ديورلكدر. اور يلغه سينك يوغارنى طرفلرى بىك نكه يار بولغانلى سببلى (۱)، بابالرمز بولغان توركلر آگا اور» ديو اسم بيرگانر بولورغه تيوش.

«يورزان» سوزينه كيسهك، اول سوز هم صاف توركچه سوزدر. بو سوز نك توركچه ايدىكى بلور ايچون مين خيلى اجتهادلر ايتدم. اوقا ياغى باشقردلرندن ده اول خصوصده بايتاق برسه لر صوراشدم. لىكن صوراغان كشىلرمدن هيچ بر فائده ايتمدم. بو سوز مينم باشمده بره ريل معناسز يوردى. لىكن بارا طورغاچ معناسى بلدى. اوزدن، اوسون سوزلرى، توركچه، يلغه معناسنده در. قرغيزلرنك حاضرندە دە زورراق يلغلرني «اوزەن» ديو آتادقلىنى نقل ايتلر. صامار غوبيرناسينك جنوب ياغدن چغوب، اورالسكى اوبلاستدەغى بر كولىگه توكله طورغان ايكي يلغه هم «اوزەن» ديو آتالالر. شېهه سز بر اسم، بورنغى توركلردن قالغان اسمدر. «يورزان» سوزينك آخرنده الگى توركچه بولغان «اوزەن» سوزى بولورغه تيوش. اول اسم ايكي سوزدن مركب بولوب، اصلى يوكروك - اوزدن بولورغه كيردك. واقعا يورزان يلغەسى ساعتينه ۲۷ چاقرم چاماسى آتقده بولوب، آگا يوكروك اوزەن اسمى بيرمك بىك موافقدر. قولمزدهغى تاريخ و جغرافيا كىتابلرنده، اوشانداق مفصل قاموس لردە. ايزدر» اسمى كورولمايدىكندن، بز آنى كچسكنه گە حمل ايتوب، اول حقدە كوب تىكشرمادك. «اوقا» سوزينى «اوبا» سوزندن آونغاندر ديو اوبيلارغه ممكن ايسه دە، حاضرگه اول سوزنى ارز حالچە قالدردمز.

اورال طاغندەغى ۱۵۳۶-۱۵۹۹ متره بيوكلكدەگى بر توبه نك اسمى بولغان «ايرەمەل» سوزينه كيسهك. آنكده توركچه لىكندە هيچ شېهه يوق. «ايريم» ديوب توركچه دە كوز برلەن آنچق كورياه بله چك نرسه گە ايتولنه در. «ايريم» نك باشقەچە معنالردە بار (۲). روسلر نك Иремель شكلندە يازوب يوروتكان

(1) Энциклоп. Брокгаузъ-Ефронъ. т. 43. ст. 23.

(۲) لغت چغتای. صحيفه ۵۰. قاموس تركى ج ۱، صحيفه

سوزلرينك اصلى «ايريملى» يعنى كوز برلەن آنچق كورياه بلنه چك ديكان سوزدر. ايرەمەل نك توركچه سوز بولغانلىغى آكلا تورغە آنك كورشى سنده گنه بولغان يامان - طاو، طغن تسميه ايتولكان توبه لردە آزمو كوجو ياردم ايتسه لر كيردك. توركچه «لى» هجاسى برلەن تاملانغان سوزلرنى روسلر نك «ль» برلان تاملاولرى باردر. مثلاً «كىنەلى» - يلغەنى Кинель ديوب يورته لر. مونە حاضرده اسمينى ذكر ايتديكم يلغە، باشقرد يلغلرلى و خصوصيله ئىلگى اسمى يات تلچە ديو گمانلانغان «صامار» يلغە سينك طارماغى جەلسندن بولغانلى ايچون آنك حقدە بر آز سويلەب كيتسهك فائدهسى بولور. اوز تاريخنه اهميت بيرماگان كشىلر ايچون اول سوزلرنك شالقان تەمى چاقلى تەمى برماسە دە، تاريخ سويوچيلر ايچون آنلرنك چيكنز فائدهلرى باردر. Киев سوزى حقدە مؤرخ سالاولو يوف نك نى چاقلى سوزلر سويلەگنى تاريخ اوقوچيلرغە معلومدر. «يورزان» سوزى مينم باشمده نى چاقلى معناسز بولوب يورسە، «كىنەلى» سوزى دە شوچاقلى معناسز بولوب يوردى. اول خصوصده مينى صاناشدردغان نرسە، تگى اسمنك روسچە اولهرق Кинель طرزنده كوكلگه اورناشووى بولدى. مين همان دە شوشى سوزگه معنا ايزلەب ماتاشدم. حالبوكه آنك صاف توركچه اسمى «كىنەلى» ايكان. «كىنە» سوزى توركچه (قرغزچە) دە طالپان يعنى اورمان بى معنالرنده بولوب. كينەلى دىك طالپانلى دىكدر. واقعا كينەلى بويندە طالپان چيكن طش كوب ايكاندر. بو مسئله نى مين، بو يلى اوقاغە سفرمده چنلاب تحقيق ايتدم. قرغزلرنك «كىنەلى» حتى «شوشە» صوى بويلرینه چاقلى كيلولرى صوگه زىمانلرغە چاقلى بولشدر (۱).

بايقال، ينيسى، اوب، ايرتيش، ايشم، طوبول، اوم، توم، طورا، جايق، ايلهك اسسيق كول، آلتاي، اورال اسملرى توركچه بولدقارنده، بونلر آراسنده قصلوب قالغان تگيلرنك دە اسملرى توركچه بولاچغى بيلگوليدر. چونكه اول اورونلر، طوتاشدن، بزنگ بابالرمز نك كيف وصفا قوروب يوردكلرى ايكسز هم اوچسز كىك ئولكلرى ايدى. اول اورونلردە آرماز باشقە خلقلر هم بار ايدى ايسه دە لىكن اوستونلك و حاكميت بزنگ بابالرمزده ايدى. شوگا كوره شول معناسى توركچه ايدىكى يىلنوب طورغان سوزلرنى Витевскій كىك لرنك كىفلرى ايچون (۲) «توركچه توگلردر شول» ديه آلمىز. تگى اورونلر بزگه اوز بولدقلى كىي آنلرنك اسملرى دە بزگه اوزدر.

مسمالزينة نى چاقلى حرمت ايتەرگه تيوشلى بولسه ق اسملرینه

(1) Инородическое нас. прежняго казан. царства. Вирсова 233.

(2) И. И. Неплюевъ и Оренбургскій край, т. I ст. 122.

حسیاتقه نابشراحق توگلمز. اورنسر اورنده تویغی بندهسی بولو، بزچه زور تزلدن سانالا.

بز بو اورنده باری دعوازمینغه اثبات ایتهچکمز. فقط، تلك شونی ایسکزرگه توشرب اوتسهك زیان بولماس: مذاکره، چروك نیگزگه قورولغان تورك مکتبلرنده تحصیل کوروچی و نار بلملی عاجز بر معلم بلن، هر جهندن صاغلام اساسقه بنا قیانغان روس «دارالفنون نده اوقوچی، اوزندن، کیلهچکده و حاضرده ملت بیك کوب نرسه لر امید ایتوب تورغان، کیك معلوماتلی نجیب افندی خلفین و آنك بعض اییده شلری آراسنده بولاچق. اوقوچیلردن مذاکره و مباحثه لرمزگه. شول نقطه نظرندن قاری بارولرن اوتهمز.

دعوازم نك خلاصه سی شول ایدی:

۱) ادبیانده بلسکه بتون صنعتده ایك مهم نهرسه اسلوب - طرز افاده. شاعرلرنك شاعرلنكلری بالغز شونگ بلن اولچه نوب بلنه. چونکه اساسی فکرلر هر برسی بوگانچه سویلنگان. بتکان. شاعرلر باری شولارنیغه اسلوبلری و تصویر کیفیتلری ایله، ایکنچی بر قیافتده کورسه توب، اوز ماللری یاصیلر.

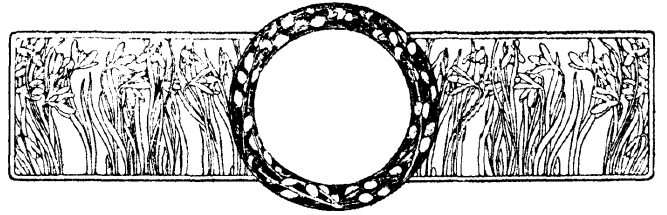
۲) صنعتك باحصه ادبیاتك غایه سی (سیف) نفاست کورستوب بلن بر گه اخلاق ملی یاکی عمومیه گه بره ر توری قائده کیلترو. منه شول ایکی دعوانك اثباتینه کرشه مز:

اسلوب: فکر، حس و خیالنی سویله و، آگلانو (نجیب افندی نك اوزی ایکنانچه اصول افاده) اسلوب دیب آتالا. شول حالده اسلوب، نه لگی اوچ توری قوتك کوز آلدنده غی صورتی قیافتی دیسهك، یکرهك درست سویله گان بولورمز.

روحنك بارلغن، اشله گان اشن، درجه و قوتن آگلانو اوچون، آنك مادی بر قیافتده - جسمده بولووی نیچك لازم بولسه، فکر، حس، خیالنی و بولارنك درجه سن، قوت هم تأمین (توقن) باشقه لرغه کورسته آو، حاصل بولارنی کوز آلدنده جانلاندرو اوچونده مطلق اسلوبک احتیاج کورله. آنسر بو، هیچ ممکن توگل. هم، بتون اعضاسی سلامت و طیبی حالنده بولماغان بر جسمده گی روح، اوزینگ اشن، قوت و استعدادن نیچك بحق کورسته آماسه و شول سبیل حیاتنده توبه ن درجه ده قالسه؛ ضعیف، ناچار اسلوب ده شولای اوق، فکر، حس و خیالنك قوت هم نفوذن، نفاست و شمریتن بحق کورسته آمایه چق. آندی اسلوب مطلق بوگا مانع بولاچق. بو قطعی.

بو حال بر ادبیاتده غنه توگل، بتون صنایع نفیسه ده شولای. بونی هر ادیب، هر شاعر و هر بر صنعتکار اعتراف قیله. حاصل: بتون صنایع نفیسه ده اسلوب معنا؛ معناده اسلوب دیکدر. شولای

ده شول چاقلی حرمت ایتهرگه تیوشیلرمنز. باشقرد تاریخنه دائر قولده خیل نرسه لر باز ایسه ده، حاضرگه آنلرنی قالدیروب سوزنی تمام ایته سم کیله. هادی آطالسف.

ادبی مذاکره لر

۳) نجی عدد «شورا» ده باصلغان «تنقیدگه قارشی» اسملی مقاله مزگه قارشی نجیب افندی خلفین ۶ هم ۷ نجی سان «آك» ده «ادبیات اصولاری و آنك ایشلری» دیب تاغی بر مقاله باصدردی. مقاله بیك قزو قان بلن یازلغان. مقاله ده، ایسه سینك، حسیاتقه بیك نق جیكگانلگی آچق کورونه. قلم، عقل و محاکمه دن یگرهك، آرتق تویغی بندهسی بولوب کیته.

نجیب افندی نك شول مقاله سندن صولك اوق، آنك بعض فکرلرینه قوشلغان بلدروب ۷ نجی عدد «شورا» ده «ناراضی» امضاسی بلن بره و تاغی اوزینگ ملاحظه لرن یازدی.

«اسلوب»، «صنعت و ادبیاتك غایه سی». منه بو ایکی مسئله اوز بابلرنده اهمیتلی مسئله لر. ملی تل و ملی حیاتك، مدنی هم اجتماعی تورمشنگ قایسی یول بلن کیته چگی توریسنده بو ایکی مسئله نك زور قاتناشلی بار.

«تل و ادبیاتسز ملت، اوزینگ ملین صاقلاب، آیرم بر ملت بولوب یه شی آلمی» دیلگان و حاضرنده بتون کشیک - مدنی دن دیا سنده ملی تورمش اوچون اساسی قانون ایتوب قویولغان بو قاعده بوشقه سویله گان سوز توگل. شولای اوق، بابتاقتنه زور عقللر طرفندن: «ادبیات، جمعیت اوچون زیانی؛ ملت و بشریت آنك سبیل کوب فلاکتلرگه اوچری» دیلگان فکرلر تاغی بوش بوشینه سویله نمگانلر. بولارنك ایکیسی ده اوز یوللرنجه درست فکرلر. بولارنی سویله وچیلر، آیرم نقطه نظرندن فکرلرنده هر ایکیسی حقیلر.

منه شون خصوصده (اسلوب و ادبیاتك غایه سی حقنده) بز، مسئله نك اهمیتی حرمتینه، بوقاریده اسملری مذکور افیدیلر بلن تاغی بر آز سویله شوب اوتونی تیوش کوردك. مقصوده ز چقریش تلاش توگل، بلسکه قایسی یاقدن بولسه ده حقیقت یه شنن یالترتودر. شونك اوچون، نجیب افندی نك جیگله یووینه قاراب، قلمنی

حاضرگی زمانده بتون کوچلری بله نچچك حكملرن يورتسه لر، اولدهده شولای اوق . بلکه آرتعراق ، يورتكانلر . اوزك شیکلی آدم بولغان کشینی قزغانو، آگا قولدن کیلگان قدر یاردم ایتسه کیلو، ایرك هم تیگزك (مساوات) طلب ایتو کبی حسلر تاغی اولگی زمان کشیلرندهده بولغان توگل .

حاصل : بو دنیا، بو طبیعت و بو تورمشنگ یاکی بر نهرسه ایکنان بردهوده اثبات ایته آلمانان کبک، حاضرگی وحشت قاتش مدنیت نكده یاکی زمان جیمشی بولغان اثبات قیلو چیتن بولور، بونك اورلغی نه لاه قایچاندنیرلی بار . بو مدنیت نك مایه سی غیر معلوم زماندنیرلی سسلوب کیلگان .

زمانزده غی قنی قانونلر نك، قنی اویلرنگ نیکزلرن بورونعی یونان مدنیقی، یونان فیلسوفلری صالدی . ادبی قاعده لر نك ادبی نظریه لر نكده کوبسن آلاز استخراج قیلوب، سوبله ب یردیله؛ صوگئیلر ایسه . باری شوینغه تارماقلاندردیلر . مدنیت تاریخندن خبری بولغانلرغه بو یه شرن بولماسه کیرهك .

هیچ کم انکار قیلماس : بز اوقوومز، تجربه لر مزل، باشقه کشیلر بله سوبله شولرمزده . اوزمزل بیله سیزم دیکمز حالده . دایما باشقه لر نك فیکرلرن، حس و خیال لرن باشمزه جینی، «می» مزگه طوترا بارامز . صوگئندن شولارنی، گویه، اوز فیکرمز و اوز مالز کبک ایتوب، سوبله رگه باشلیمز .

اگر شول وقت، اسلوب، تصویر و افادده مز یاکی هم اوستون بولسه، نه لگی باشقه کشیلردن یوغلوب، جینالا کیلگان معنالرنی، شهبه سز، ایکنچی بر قیافت بله بتولنه ی اوز مالمز ایتب کورسته و میدانغه چغارا آلامز . اما، یاکی و ممتاز اسلوب، مکمل تصویر بزگه نصیب توگل ایکنان، بو چاغنده ایندی، سوبله گان فیکرلرمز نك اورتاق خزینه دن آلتغان، اورتاق مال ایکنانی اوز اوزندن بلنوب توراجق . هم بو وقت، بزگه آنی سوبله گانلگمز اوچونگنه آرتق بر درجه یریمه چکلر . آنك اوچونگنه بزگه فیلسوف، ادیب یا که شاعر اسمن تاغاقچ توگلر . آشا کیتسه، باری، عادی محرر اسمنگنه یره چکلر .

اوزلرندن اولگی فکر ایه لرندن برده استفادده ایتمه گان، نلکگی شاعرلرنک اثرلرن برده اوقومیچه تیک اوزلکلرندننگنه فیلسوف، ادیب و شاعر بولغان کشیلرنی تاریخ صحیفه لر نده کوره آلاموز دخی بزك دعوامزغه زور دلیل . چونکه کیرهك یندیگنه بر فیلسوفنی، یاکی بر ادیب و شاعرنی توتوب قاراماگز، الا ابتدای حالده آنك بره و دن تحصیل ایکنان، نه زده بولسه، باشقه کشیدن فکر مایه سی آلتغان کوره چکسز .

حتی، شاعرلر آتاسی دیب آتالوب یورتولگان، بورونعی

بولسه «ادبیاتده اسلوبنك اهمیتی یوق» دیک، سوبله ر ایچون نلک اهمیتی یوق دیگان بله بر درجه ده بولسه کیرهك .

ایندی کیلیک «اساسی فیکرلر بوگانچه سوبلنگان، بتگان ه دیگان دعواغه . شولای . اساسی فیکرلر بوگانچه سوبلنگان، بتگان . باشمزه غی فکر و معنالرنك مایه سی (اساسی) برسی ده اوز مالز توگل . همه سی بتون ملتسه یاکی عموم بشریتسه عائد . آلاز باریسه ده . خصوصیت ایه بتون ملتك، عمومیت اوزره بتون بشریتك اورتاق بولغان فکر خزینه سندن آلتغانلر .

آدملر یر یوزینه کیلگاندن، شول قدر کوب عصرلردنیرلی اورتالقدده بر فکر و معنا خزینه سی پیدا بولدی . کوب تجربه لر، بر برسندن فکر آلاشورل آرقاسنده نه لگی عمومی خزینه بو کونگه چه زورایدی، باییدی . زور عقللرنك فیکرلری، همان شونده جینالا کیلدی . شولای ایتب اول خزینه اساس اعتباری بله ن بو کونگه چه، اوشبو قارا گئی مدنیتده، کاملشوب یتدی ایندی . یعنی : آلقغه می . قارلقغه می، قزلقغه می . پاکلک یا که یچراقلقغه می، قایوسنغه تلیسك، هر بری حقنده بوگانچه اساسی فیکرلر سوبله ندی، بتدی . نه لگی عمومی خزینه غه جینالدی . طوترلیدی . حاضرگی فیلسوفلر، ادیب و شاعرلر ایسه، شول خزینه دن هر برسی اوزلرینه مایه آلوب . شونی اوز فابریقلرنده اشله ب . بر آلاز تارماقلاندرب، باشقه و یاکی بر قیافت بله ن میدانغه قویالر .

مثلا: داروینلر، اسپنسرلر، گرته، شیلر، و شیکسپرلر، پوشکین و لیرموتفلر، غزالی، ابن رشد هم معریلر، محمد عبده، جمال الدین افغانی، فارابی، ابن سینا، شمس الدین سامی و احمد مدحتلر، تالستویلر، رضا و موسی لر، درده ند، مرحوم توقایفلر، فاتح کریمی و امیرخانلر، عیاض اسحاقف، علجان ابراهیمف تاغی باشقه لر نك همه سی نكده اساسی فیکرلری، باشلارندغی توب معنالری برسی ده اوزلرنکی توگل . همه سی ایسکی، همه سی اوزلرندن نلک اویلانغان، سوبلنگان، بتگان . بولارنك تیک اول معنالرنی اشله ب چغارولریغه باشقه، تیک اسلوبلری، آگلا تو ره و شلری، تصویر- لریگنه یاکی . باری، اول فیکرلرنك قیافتلریگنه صوگئی زمان فابریقلرنده اشلنگانلر . اما اساس - مایه ایسه مطلق ایسکی، عمومیت ایه نه یتکانه، مطلق نا معلوم زماندنیرلی سوبلنوب کیلگان و بشریتسه عائد بولغان بورونعی معنالر .

چونکه : فیلسوفلرنی، ادیب و شاعرلرنی اویلاتا هم قاینانا تورغان نهرسه لر طبیعت، تورمش و آنده غی تورلی مشقتلر، ظلم، وحشت، قان توگو، صوغش، بر ملتک کوچه یوب ایکنچی ملتک بتووی هم بوته ن شونك کبک آچی حاللر بولسه، بولار

۱۴ - معراجده محمد علیه السلام گه وحدت سری آچق باندی .

۱۵ - آدم بالاسی امید آرتندن یوری ، یوری آخرنده امیدینه ایریشه آلمیچه ئولب کیته .

۱۶ - آخرتنگ کورکی ایمان بلهن - دنیا کورکی سویگان یار بلهن .

۱۷ - بو حسرتلرنی کورگانچی - نیگه طودم ، نیگه ئوسدم ؛ منه بو فکرلر ، بو معنالر همهسی بتون ماتسکه عائد ایسکی معنالر . بولارنی هر کم بله . بو معنالرنی هر کم سویلی .

ایندی نومیرلری ده تی بلهن ، شاعرلر زنگ شول ایسکی معنالرنی اسلوبلری و تصویرلری آرقاسنده ، عمومیلکدن چغاروب ، اوز ماللری ایکنانلکرن کوریک :

۱ - نی غم . بولسهم ؟ اگر ئولسهم نی وایم ؟

احب دوستاق شرابندن ایسرسمه ؛

بولوب دوستلر بلهن برلکده دایم ،

عمرنگ تیز اوتهر یازن کیچرسهم . «دردمند»

۲ - ایسه جیلر . . . کوچه قوملر . . . بته ئز . . .

دریغ ، محزون کوکل . بزده بته بز . «دردمند»

۳ - یالت ایتدی یاز قلیچی قیب کوکنی

بوشاندی کوک : یا کُرنی قویوب تولدی . «دردمند»

۴ - کوچی موکلانسام قونب ملی آچاچلر اوستینه

بارسی قوروغان بر گنه یوق . جانلیسی یافراقلیسی .

«توقایف»

۵ - (توقایف مرحومنگ «چن بلهن یالغان» ی) .

۶ - ییلگیلی هر بر آچاچلرده قوررغه باشلیلر

بلبل اورتنده اویا طوتقاچ باشنده قارغالر .

«توقایف»

۷ - انکسار ایت عادتکچه ، یان کوکل سزلان کوکل ،

بل : سووکلیدر بتوندن ته گریگه ، صغنان کوکل .

«توقایف»

۸ - یامان یولدش تیمرچی مثالدهدر . بر وقده اوچقونوی

توشوب کییمکنی یاندر . «رضاء الدین»

۹ - انسانلرنی انسان ایدچک نهرسه زمان مکتیدر .

«رضاء الدین»

۱۰ - یاقی مینوتلر ، یالتراوقلی یا کُرن تامچیلری کبک .

آشغوب ، آشغوب اوتلر . «فاتح امیرخان»

۱۱ - قویاش یر یوزینه آلماس تامچیلرن قویا ایدی .

«فاتح امیرخان»

یونان شاعری «هومر» نك «ایلیاده» سنده غی فکر و حسلر نك ده هیچ برسی «هومر» نك اوزینکی توکل . بلکه بتون یونان ماتی نکی ؛ بتون یونان خلقینه عائد معنالر . «هومر» ایسه ، باری شولارنیغنه جیتز خیالی و اسلوبده گی مهارتی آرقاسنده اوزمالی ایتوب کورسته آدی ، دیلر . «ایلیاده» . بتون یونان خلقینگ احوال روحیه سن آچوب یرده ، دیولری ده شونك اوجون بولسه کیره لك . ابتدائی تریه نك اهمتینه ، تاثیرینه ایمان کیترمی تورغان کشیلر ، بولسه ده ، ایندی ئەز بولور . منه بوگا اهمیت یرولری ده بوشقه توکل . بوده آدم بالاسینگ مستقل بر فکر ایهسی بولا آلماغانغینه دلیل . آدمنگ مقلد بر حیوان ایکنانه زور ینه . اگر آدم بالاسی طوغانده اوق ، مستقل بر فکر ایهسی بولوب طوسه ایدی ، ابتدائی تریه گه اول قدر اهمیت یرونی کیره کسنمه سلر ایدی .

شولای . کشی بهش چاغنده نیندی تریه کورسه . مکلر نك فکرلرن باشینه جیناسه ، زورایناچ ، اشکه طوتوناچ ینه شولوق تریه نك یمشن یرده و شولوق فکرلرنی اوز اسندن سویلی هم قوتلی باشلی . بو ایندی $2 + 2 = 4$ دیگان کبک فنا ثابت بولغان حقیقت .

شاعرلرنک ایسکی و عمومی معنالرنی ، نفیس اسلوب ، گوزل تصویر آرقاسنده نیچک اوز ماللری ایکنانلکرن آچق کورووکر اوجون توبه نده مثاللر یازوغه مجبوریت کوریله . طبیعی . اول بتون ملتکه عائد بولغان عمومی و اساسی فکرلرنی کوروب اوتهرگه تیوشلیمز . بیورکر :

۱ - یوز مک آچک بولغانچی یوز دوستگ بولسون .

بو دنیالر اوتهر ، کیتهر - تاتولقغه نی یتهر ؛

۲ - ئولمدن برده ده قوتولوب قالا آلمی .

۳ - یهشن یهشنه دی .

۴ - بزنگ بر گنده جونلی اشمز یوق .

۵ - دنیاده چنلق دیگان نهرسه یوق .

۶ - اش باشینه جونسز ، بولدقسز آدملر قویولسه ، اشلر

کبریگه کیته .

۷ - قایغی بنده سینه خدای یاقن .

۸ - یولداشک ناچار بولسه ، سینیه ده تیک قویماس .

۹ - کشینی دنیا اوزی اویره ته اول .

۱۰ - راحت کونلر تیز اوته .

۱۱ - قویاش یر یوزن یاقترتا .

۱۲ - ایتکان ایزگیلکک اوزیگه کیری قایتور .

۱۳ - طرشقان خور بولماس .

درست، روس ادبیات قاعده لرنده و باشقه لرننده (чистота слога) دیلگان بر قاعده بار. لکن اول نجیب افندی آکلانغان معناده توگل. بلکه اول، اثر یازولا تورغان تلنک، عموم طرفندن قبول ایتلگان و شولوق تلنک ادبیاتینه کروب، ایله شکان سوزلردن باشقه لرندن پاك بولوویدر. روس ادبیات قاعده لرنندن (теорія словестности) بزنگ ده خبرمز یوق توگل. بو حقده آلارده منه بولای دیله:

Чистота слога требует, чтобы въ сочиненіи употреблялись слова и выраженія, вполне соответствующія обще принятой литературной рѣчи. и. т. д (К. П. Петровъ. Курсъ теоріи словесности. Стран. 73)

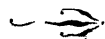
ایکنچیدن: هر محرردن اسلوبنک طلب ایتکان نهرسهسی شولوق چیت ملت قواعد ادبیه لرنده ده نجیب افندی ایتکانچه ایکی طلبغه توگل، آنک یاینه تاغی «آچقلاق» (ясность)، «اویغلاق» (точность) کیلرنی ده بیک اهمیتی ایتدروب قوشالر. اوچنچیدن: باشقه ماتلر نظرنده عادی محرر بلهن شاعرلر بر برسندن فقط اسلوب بلهنگنه آیریلالر. شوگا کوره ده آلار. شاعرلردن و نفیس ادبیات اسلوبندن یوقاریدهغی شرطلر اوستینه دخی «آهنک» (музыкальность)، «تصویر» (изобрази-тельность) حیاتی قوزغاتورلق بولووی (выразительность) نی ده بیک نق و قطعی طلب ایتلر. بو صوگهی ایکیسن تأمین اوچون تشبیه، استعاره، مجاز، کنایه، تعریض و باشقه چه یالغانلر (!...!) تیش کوربله.

دخی، باشقه ملتلرنک اسلوبکه ئەز اورن بیرمگانلکرن آچق کورووکر اوچون، یوقاریده کورسه تلگان، شولوق پیتروفنک اثرینه مراجعت ایتلدون! تیک اسلوبکه ۲۵ بیت اورن بیرلگانن کورگاج، انشاء الله اسلوبنک اهمیتینه قول قویارسز دیب اویلیم. معلم عبد الرحمن سعدی. «آقتوبه».

(دخی بار)

عبرتی سوزلر:

یا گلشنی کورساتوچیلر که رحمت آیت!
کیومنی زینتله وگه کوره عقننی زینتلمک فائده لیره کدر.
چیتونلگینی بهانه قیلوب ایز گولک اشله ودن چیتده طوروچی
آدم کوب، لکن شوشی آدملر ایز گولک اشله وگه کوره چیتون
بولغان یامانلقلرنی هیچ آورسنمی اشلیر.

۱۲ - یاخشیلق یاکی صاوب قویغان کوبکلکی سوت ئەلی قایغنی اوستکه چغار تیز، تیک صبرلهن کوت ئەلی. «ظریف بشیری»

۱۳ - (توقایف نك «اش» دیگان شعری).

۱۴ - بحر وحدت آستی اوستکه کیلدی شونده قاینادی بتدی. محو اولدی زمین همده زمانه قالمادی. «توقایف»

۱۵ - مسافرکم جهانغه باصدی بوطنی

بیبتدی آزرغرب آنی زمانه

اویوب چرگن امیدنی تورتدی اوتنی

یوتوب اوتلرنی کیندی یانا. یانا. . . «دردمند»

۱۶ - (فاتح امیرخان بلهن علمجان ابراهیمف لرنک عشق تصویرلری).

۱۷ - کوز به شکده کیبمیچه یغلاب وفات بولغان ئەنی!

عالمه سینه جهاتنک نیک کیتردک یات کشی؛ «توقایف»

منه، اسلوبنک اهمیتی نی درجه ده!

کیرهک رومان و حکایه، کیرهک دراما و کامیدیه یا که باشقه

تورلی بولسون. شاعر و محررلرنک بتون اثرلرنده گی توب (اساسی) فکرلرنک اوزلردن تلک سویله نگان، بتکان، بورنغی فکر و معنالر ایکانن تاغی نلله نیچاقلی مثاللر بلهن اثباتله وعه اقتدارمز یتسه ده، حاضرکه شول قدرسی بلهن کفایتله نوب طورونی موافق کوردک.

کوب وقت بولا: بر اوک موضوع، بر اوک ماده نلله نیچه تورلی شاعرلر طرفندن تصویر ایتلگان بولا. اوشبو وقتده ده آلارنک موفقیتلری بلهن موفقیتسزلکلری، اوستنلکلری ایلهن نوبه نلکلری فقط اسلوب و تصویر کیفیتلری بهنگنه آیرلا. «اوستون»، «توبهن» دیگان حکم لر آنچق شوگا قاراب یورتیله. (بو حقده ینه مثال و دلیللم کوب بولسه ده، مقاله بیک اوزایوب کیتووندن قورقوب حاضرکه قالدروب طورام.)

نجیب افندی: «درست اسلوب قاعده سینک هر بر محررکه قویا تورغان طلبلری و شسونک اوچون البته قاعده کتابلرینه کررکه تیشیلیری بار. شونک ایک اهمیتیلیری: ۱) تلنک صرف و نحو قاعده لرنی رعایه ایتووی؛ ۲) یازولا تورغان تلنک چیت تل سوزلردن صاف بولووی» دی.

اولا: هیچ بر ملتک ادبیات قاعده لرنده، اثر یازولا تورغان تلنک چیت تل سوزلردن بتونهی صافلغی شرط ایتلمی هم بو ممکن ده توگل. دنیا یوزنده چیت تل سوزلردن پاك بولغان بر تل و بر ادبیاتی فانار بلهن نزله سهک ده تابو چیتن بولور.

استانبول کتبخانہ لری

استانبول شہر نندہ عموم کتبخانہ لردہ گی وقف کتابلرنی بر اورن غہ حیوب الوغ و عمومی بر کتبخانہ تأسیس ایدرگہ قرار برلدیکی استانبول غزتہ لرنندہ کورلدی. بو اش کوبدن تیوش ایدی. تار او یردہ گی کتبخانہ لرنی برگہ جیولوی کتبخانہ لرننگ اوزلری ایچون دہ استفادہ ایدوچیلر ایچون دہ فائدہ لی بولہ چغی معلوم. مذکور خبر مناسبتی ایلہ بو یردہ، استانبول کتبخانہ لرنندن بر آز بحث قیلونی موافق کوردک.

استانبول دہ بولغان عمومی کتبخانہ لرن اوشبونلردر:

(۱) آیا صوفیہ کتبخانہ سی - آیا صوفیہ دہ بولغان بو کتبخانہ ۱۲۵۰-۱۸۳۴ تاریخندہ تأسیس ایدلدی. مجموع کتابی ۵۳۰۷ جلد. ایسکی یازمہ کتابلر کوبلک ایلہ بو کتبخانہ. باشقلردن ممتازدر. موندہ دقت کہ آورغہ تیوشلی اوشبو اثرلر بار: (۱) تحریر الاحکام فی تدبیر اهل الاسلام. (نومیری ۲۸۵۲). (۲) مقالات الاسلامیین. ابوالحسن الاشعری اثری. (نومیری ۲۳۶۶). (۳) تقویم سیاسة الملوك والافاض الافلاتونیة. فارابی تألیفی. (نومیری ۲۸۲۰). (۴) یواقیت العلوم. غزالی اثری. مونگ ایکنچی جزئندہ قاموس صاحبی فیروز آبادی قلمی ایلہ یازلغان بر یازو بار. (۵) البصائر النصیریة. منطق فتنده بولغان بو اثر عمر بن سهلان الفارسی طرفندن تألیف ایدلگان و بو نسخہ دہ ۶۰۷ دہ یازلغان. (۶) قاطیغوریاس. مشهور آرسطو محمد عبد بن محمد الولعی طرفندن اختصار قیامشددر.

(۲) اسعد افندی کتبخانہ سی - آیا صوفیہ یانندہ اولوب نقیب الاشراف اسعد افندی طرفندن ۱۲۶۲-۱۸۴۶ دہ تأسیس ایدلدی. بتون کتابی ۳۹۴۳ جلددر.

(۳) اسما خان سلطان کتبخانہ سی - ایوب انصاری طرفندہ محمد پاشا تربہ سی حضورندہ در. ۹۰۹-۱۵۰۳ تاریخندہ اسماخان سلطان طرفندن تأسیس ایدلدی. جملہ کتابی ۴۴۱ جلددر. (۴) امیر خواجہ کاکنکس کتبخانہ سی - اسکداردہ «والدہ عتیق» جامع شریفی ایچندہ بولوب ۱۰۳۵-۱۷۲۴ دہ تأسیس ایدلشددر. بتون کتابی ۱۶۲۳ جلد. ذیلی ایلہ ۷۷ یتدہ باصلغان فہرستندن بر نسخہ سی «وقت» کتبخانہ سندہ بار.

(۵) بشیر آغا کتبخانہ سی - باب عالی یانندہ بولوب ۱۱۵۵-۱۷۴۲ دہ بشیر آغا طرفندن تأسیس قیلندی. بتون کتابی ۶۹۰ جلد.

(۶) بشیر آغا کتبخانہ سی - ایوب انصاری یانندہ «بلاحیدر» محلہ سندہ در. بو ہم بشیر آغا طرفندن تأسیس ایدلدی. بتون کتابی ۲۰۰ جلد.

(۷) چلبی عبداللہ افندی کتبخانہ سی - قاضی چیشمہ دہ در. بتون کتابی ۴۰۹ جلد.

(۸) حالت افندی کتبخانہ سی - «قللہ قاپو» طشندہ مولویہ ایشگی یانندہ در. ۱۲۴۴-۱۸۲۸ دہ حالت افندی طرفندن تأسیس ایدلشددر. بتون کتابی ۱۵۹۰ جلد.

(۹) حسام الدین قارہ چلبی زادہ کتبخانہ سی - شاہزادہ جامعندہ بولوب بتون کتابی ۳۵۹ جلد. ۲۹ یتدن عبارت باصمہ فہرستندن بر نسخہ سی «وقت» کتبخانہ سندہ بار. فقط بو فہرست نگ ضمیمہ ۶ نجی عدد دہ بولغان «بشیر آغا» کتبخانہ سی اسمی باصلمشدر. بو درجہ دہ یاگلش اشلہ و وصوگر دہ شوندی اثرلرنی کتاب بازارینہ چیقاروب ساتو. استانبولدن باشقہ یردہ جائز کورلماسہ کیردک.

(۱۰) حسین پاشا کتبخانہ سی - سراج خانہ مدرسہ سندہ بولوب ۱۱۶۸-۱۷۵۵ دہ تأسیس ایدلشددر. بتون کتابی ۵۴۳ جلد. ۵۹ یتدن عبارت باصمہ فہرستندن بر نسخہ سی «وقت» کتبخانہ سندہ بار. موندہ اعتبارغہ آورغہ تیوشلی اوشبو اثرلر کورلہ در: ۱ امام بقوی نگ ۶۸۰ تاریخندہ یازلغان «شرح السنہ» نام اثری (نومیری ۱۰۳). (۲) حسن بن علی الصغناقی نگ اوز قلمی ایلہ یازلغان «التہدید شرح التہدید» نام اثری. (کشف الظنون صاحبی مونی «التسدید» روشندہ قید ایتمشدر). (نومیری ۳۰۹).

(۱۱) حکیم اوغلی علی پاشا کتبخانہ سی - داود پاشادہ. ۱۱۴۵-۱۷۳۲ دہ تأسیس ایدلوب بتون کتابی ۴۰۹ جلددر.

(۱۲) حمیدیہ کتبخانہ سی - بانچہ قاپوسندہ اولوب ۱۱۹۴-۱۷۸۰ دہ عبدالحمید سلطان برنجی طرفندن تأسیس ایدلشددر. بتون کتابی ۲۲۵۲ جلددر.

(۱۳) خسرو پاشا کتبخانہ سی - ایوب انصاری یانندہ. ۱۲۵۵-۱۸۳۹ دہ تأسیس ایدلشددر. بتون کتابی ۹۳۵ جلد.

(۱۴) داماد ابراہیم پاشا کتبخانہ سی - شہزادہ دہ مذکور اسم ایلہ اولان مدرسہ دہ. بتون کتابی ۱۱۳۵ جلد.

(۱۵) دوکلی بابا کتبخانہ سی - سلطان احمد دہ دوکلی بابا تکیہ سندہ. بتون کتابی ۶۱۹ جلددر.

(۱۶) راغب پاشا کتبخانہ سی - قوسقا اورامندہ. ۱۱۵۵-۱۷۳۹ تاریخندہ تأسیس اولندی. بتون کتابی ۱۶۴۱ جلددر.

(۱۷) رستم پاشا کتبخانہ سی - محمود پاشا جامعی یانندہ.

- بتون کتابی ۵۶۰ جلد در. (۲۳) عاشر افندی کتبخانه سی - باغچه قابوسنده، آلاچه حمام یاننده در. مصطفی افندی طرفندن ۱۱۵۴ - ۱۷۴۱ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۲۲۴۴ جلد. ۱۹۳ بیتده باصلغان فهرستندن بر نسخه سی «وقت» کتبخانه سنده بار. مونده اعتبارغه آورغه، تیوشلی اثرلر اوشبونلردر: (۱) عقائد الطحاوی (بو کتاب باشقه کتبخانه لرده ده کوب). بو اثر، بزنگ قازانده باصلغان عقائد الطحاوی ایله برمی یاکه باشقه می؟ شونی مقابله قیلوب قارارغه تیوشلی. (نومبری ۳۰۴). (۲) ۱۱۸۱ رقمی مجموعه ایچنده «بیان اعتقاد الشیخ تقی الدین احمد بن تیمیه و بیان الفرق الناحیه» اسمنده بر اثر بار. ممکن بولدیفنده مونی نسخه قیلوب باصدرو لازم. (۲۴) عاطف افندی کتبخانه سی - شیخ وفا یاننده. ۱۱۰۴ - ۱۶۹۳ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۲۸۵۷ جلد. (۲۵) علی پاشا کتبخانه سی - ارغاد بازار محله سنده مذکور علی پاشا طرفندن ۱۱۲۰ - ۱۷۰۸ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۴۵۵ جلد. (۲۶) عمومی کتبخانه - سلطان بایزیدده. ۱۲۰۰ - ۱۷۸۶ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۸۰۵۴ جلد. مونده تاریخ فندن ابن حزم ننگ «نقط العروس» اسملی اهمیتی بر اثری بار (نومبری ۲۹۲).
- (۲۷) فاتح کتبخانه سی - فاتح جامه نده در. ۱۱۵۵ - ۱۷۴۲ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۶۳۳۰ جلد.
- (۲۸) قاره مصطفی پاشا کتبخانه سی - قاره مصطفی مدرسه سنده. مصطفی افندی مرزینونی طرفندن تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۴۸۴ جلد. «مصلی مدرسه سی کتبخانه سی» هم «حکیم اوغلی جامی کتبخانه سی» و «قابوچی مراد کتبخانه سی» برلکده اوله رق ۶۲ بیتده باصلغان فهرستندن بر نسخه سی «وقت» کتبخانه سنده بار.
- (۲۹) قلیچ علی پاشا کتبخانه سی - علی پاشا جامعی یاننده. بتون کتابی ۱۰۶۷ جلد. ۹۲ بیتده باصلغان فهرستندن بر نسخه سی «وقت» کتبخانه سنده بار. مونده تمتازانی ننگ «فصوص» نی و مؤلفی بواغان ابن عربینی رد قیلوب یازغان بر اثری موجود در. (نومبری ۱۳۴). «وقت» طرفندن نشر ایدلگان «ابن عربی» اسملی رساله ننگ ۸۴ نجی بیتده مذکور بولغان «وحدت الوجود» اسملی اثر ننگ اوزیمی یاکه باشقه می؟ معلوم بولمادی.
- (۳۰) کوپرلی محمد پاشا کتبخانه سی - دیوان یولنده سلطان محمود خان ایکنچی تره سی قارشوسنده در. ۱۰۸۸ - ۱۶۷۷ ده صدر اعظم محمد پاشا کوپرلی طرفندن تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۳۱۶۲ جلد. ۲۴۸ بیتده طبع ایدلگان فهرستندن بر نسخه سی
- بتون کتابی ۵۶۰ جلد در. (۱۸) سرویلی کتبخانه سی - فاتحده سرویلی مدرسه سنده. بتون کتابی ۳۵۸ جلد. (۱۹) سلیم آغا کتبخانه سی - اسکدارده تبللر محله سنده در. حاجی سایم آغا طرفندن ۱۱۹۶ - ۱۲۸۲ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۳۲۹ جلد. ۱۳۴ بیتده باصلغان فهرستندن بر نسخه سی «وقت» کتبخانه سنده بار. مونده اعتبارغه آورلق اثرلر اوشبونلردر. (۱) ابو حیان الاندلسی ننگ «البحر المحیط» اسملی تفسیری. (نومبری ۴۷ - ۴۸ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۱ - ۵۲ - ۵۳). (۲) وفاء الوفاء باخبار دارالمصطفی. ۸۸۶ هجریده وفات بولغان مؤلفی علی بن عبدالله بن احمد السهمودی ننگ اوز قلمی ایله یازلمشدر. ۷۷۴ بیت ویتی ۲۵ یولدر.
- (۲۰) سلیمانیه کتبخانه سی - سلیمانیه جامع شریفنده در. ۱۲۸۰ - ۱۸۶۳ ده تاسیس ایدلدی. بتون کتابی ۱۱۰۷ جلد. ۱۱۱ بیتدن عبارت باصمه فهرستندن بر عددی «وقت» کتبخانه سنده موجود در. دقت گه لائق اوشبو کتابلر بار. (۱) اسباب النزول ۴۶۸ ده وفات اینکان امام واحدی تألیفی بولغان بو کتاب ۴۸۴ ده بغداد شهرنده مشهور «نظامیه» مدرسه سنده یازلمشدر. موننگ اهمیتی واحدی تألیفی بولوونده توگل، بلکه «نظامیه» یادکاری بولوونده در (نومبری ۶۱). (۲) بلقینی تفسیری؛ مؤلف قلمی ایله ۷۸۹ ده یازلغان نسخه (نومبری ۹۱). (۳) علی الفاری ننگ ۱۱۰۱ تاریخنده یازغان شفا شرحی، اوز قلمی ایله «مکه» ده یازلغان (نومبری ۲۵۷). (۳) ۸۸۵ ده وفات بولغان ملا خسروننگ «دررالحکام شرح غرر الاحکام» (درر - غرر) اسملی اثری اوز قلمی ایله یازلغان (نومبری ۴۴۵). (۴) سیوطینگ منطق اوقو حرام ایدیکی حقیقه یازغان «القول المشرق فی تحریم الاشتغال بالمنطق» اسملی اثری (نومبری ۵۹۸). استابولغه باروچی علم اهللری ایچون، سیوطینگ یوق نرسه لر ایله شغللنووینی و اوز وظیفه سی توگل اشترگه کرشووینی کوز ایله کوروب بلور ایچون شوشی کتابی مطالعه قیلورغه تیوشلی. شاید اوز ننگ دعواسینه برگنه دلیلده کتوره آغان بولماز. سالبه کلیه ننگ نقیضی موجب جزئییه ایدیکنی بو حرام بولووی حقیقه قرآن کیلدیکی یوق.
- (۲۱) سلیمیه کتبخانه سی - اسکدارده «سلیمیه» ده پرتو پاشا طرفندن ۱۲۲۱ - ۱۷۹۶ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۶۵۵ جلد. ۷۴ بیتده باصلغان فهرستندن بر نسخه سی «وقت» کتبخانه سنده بار.
- (۲۲) شیخ مراد کتبخانه سی - چهارشنبه طرفنده «شوی» ده در. تاریخی معلوم توگل. بتون کتابی ۵۹۵ جلد.

استفاده ایتکان اثرلردن بولغان زبیر بن بكارنك « نسب قریش و مناقبها » اسملى اثرى. (نومبرى ۱۱۴۱). (۹۱) ابن قدامه نك، ابن تیمیه مناقبى حنفته تألیف قیلغان كتابى (نومبرى ۱۱۴۲). (۱۲) ابن مقفع مناقبى. (۱۵۸۹) نومبرلى مجموعه ایچنده. (۱۳) الغزو المنافع بالمدافع. اندلس و تونس ماجر الرینه متعلق بولدیغندن هم ده مؤلفى اوزینك مسلمان ایدیكىنى یا شروب ایسپانیه ده سیاحت قیلدیغندن بو اثر، بیک اهمیتلى بولورغە تیوشلى. ایچنده یکره می بیش عدد رسم بار ایدیكى فهرستده قید ایدلمشدر.

(۳۱) لالالی ككتبخانه سی - ۱۲۱۷-۱۸۰۲ ده تأسیس ایدلمشدر. بتون كتابى ۳۸۶۴ جلد.

(۳۲) محمد مراد قاضی عسکر ككتبخانه سی - چهارشنبه ده. ۱۱۸۹-۱۷۷۵ ده تأسیس ایدلمشدر. بتون كتابى ۲۸۵۷ جلد.

(۳۳) محمود پاشا ككتبخانه سی - محمود پاشا مدرسه سنده. بتون كتابى ۵۱۸ جلد.

(۳۴) مهرشاه سلطان ككتبخانه سی - ایوب جامعده مهرشاه سلطان طرفندن ۱۲۱۰-۱۷۹۵ ده تأسیس ایدلمشدر. بتون كتابى ۴۶۲ جلد. ۶۸ بیتده طبع ایدلگان فهرستندن بر نسیخه سی «وقت ككتبخانه سنده بار. مونده اهمیتلى اوشبو كتابلر كورله :

(۱) امام ابو منصور الماترىدى تفسیرى «شرح التاویلات» بتونسی ۱۸۴۴ بیت. بر آدم : دمشق ككتبخانه نرینك برنده ابو منصور نك «شرح تاویلات» بنی كوردم، حضرت عیسانك بدنى ایله كوكك گه كوتارلوینى انكار ایتدر» دیه سویله گان ایدی. درستى، یاككشمى سویله دی- حقیقتى بزگه معلوم توگل. اما استانبول غه باروچى عالممزم شول مسئله نى بلور ایچون بو كتابنى قارارغە تیوشلى. (نومبرى ۸). (۲) شیعه مجتهدلردن فقیه علی الطوسى نك «مجمع البیان» اسملى تفسیرى. استانبول ككتبخانه لرینه مخصوص فهرستلرده (بزگورگانلر نده) شیعه اثرلری بتونله یوق دییورلك درجه ده آز. نیچوك بولغان ده بو ككتبخانه گه اوشبو اثر كروب قالغان؟ اورنبورغ دوخانونى صوبرانیه سینك كتاب اشكافنده بر تفسیردن یازمه بر جلد بار. شول تفسیر نك اسمى و مؤلفى حنفته عبدالسلام مفتى، یاككشم معلومات یازوب قویغان. بز شونى یا قاضى عبدالحیار تفسیرى یاككشم فقیه علی طوسى تفسیرى بولور ديب ظن قیلوب یورگان ایدك. استانبول ككتبخانه لرینى تیکشروچى عالممزم موندن صوكك شول صوبرانیه ده غى تفسیر نك كم اثرى ایدیكىنى بله آلورلر.

(۳۵) نور عثمانیه ككتبخانه سی - «نور عثمانیه» جامعده. سلطان عثمان ایکنیچى طرفندن ۱۱۶۹-۱۷۵۶ ده تأسیس ایدلمشدر. بتون كتابى ۵۰۵۳ جلد.

«وقت» ككتبخانه سنده بار. مونده اهمیتلى اثرلر جمله سندن بولردر: (۱) آثار النیرین فى اخبار الصیحین. مؤلفى امام محمد بن الحسن الشیبانى (۱۸۷ ده وفات) ديب كورسانلگان. (نومبرى ۲۳۳). اگرده مقصود، بخارى ایله مسلم صحیحلری بولسه بو سوز درست بولماز. چونكه امام محمد، بخارى ایله مسلمدن مقدم آدمدر. (۲) ۳۹۵ ده وفات بولغان ابن منده نك «اسماء الصحابه» اسملى اثرى. (نومبرى ۲۴۲). ابن الاثیر نك «اسد الغابه» سى كوبركك شوشى اثرلردن آلتغان. اسد الغابه ده بولغان یاككشم لرینى توزه تور ایچون شوشى اثرنى تیکشرمك لازم بولادر. (۳) ۳۱۰ ده وفات بولغان طبرى نك «تهذیب الآثار» اسملى اثرى. (نومبرى ۲۶۹-۲۷۰) (۴) امام شافعى نك «السنن المأثوره» اسملى اثرى. (۵) ابن الجوزى نك «موضوعات الحدیث» اسملى كتابى. سیوطى طرفندن چواتلوب بترلگان خدیشر حنفته طوغرى یول تابار ایچون شوشى اثرنى تفتیش قیلورغە حتى فائده سى بیک عام بولاجغندن مونی باصدورغە تیوشلى. (۶) عبد البارى بن طرخان السینوبى نك «حیة القلوب» اسمنده عربى بر اثرى. موناك اهمیتى، مقدم بر آدم تألیفى بولمق جهتندن توگل، چونكه بو مؤلف، اونچی قرن هجریده بولغان، صوكك آدمدر. بلكه تورکیده اوشبو اوندورتیچى هجرى عصرگه قدر بولغان عالممزمك بتون اشلری سوز سویله دیکلر نده اولگیلر نك سوزلرینى گنه تکرار ایتمك و كتابلری ده اولگیلر نك اثرلردن كوییه یاصامق، بتون مسلمانلرینى درویش لكك دعوت ایتمك، قبر و تکیه لرگه جیمق، ایسكى خطالردن كوز یومق كبی اشلردن گنه عبارت بولدیغى حالده شوشى عالممزم آراسندن سینوبى بر یاككشمى قالقوب ده : «ایشانلق و مریدلك بز مسلمانلر ایچون ضررلى بر اش» ديب (مذکور حیاة القلوب اسملى كتابنده) سویله وى، خارق عادت صانالورغە تیوشلى بر اشدر. بز بو كتابنك اوزینى كورمادك ایسه ده كوچرلگان بعض سوزلرینى مطالعه قیلدق. بو كتاب باشقه ككتبخانه دفترلرینك ده كوبسنده كورلدى. نیچوك بولغانده، بتون اشلری ایشانلق و مریدلكدن عبارت بولغان توركلر آراسنده بو كتاب سلامت قالغان و ككتبخانه لرده آسرالغان؟ (كتابنك نومبرى ۷۱۸). (۷) ۸۵ تاریخنده وفات بولغان خالد بن یزید نك (مشهور ظالم یزید اوغلى) «دیوان» اسملى اثرى. (نومبرى ۹۲۴). (۸) فخرالدین الرازى نك «السرالمکتوم» اسملى اثرى. فخرالرازى، خلقلرغە سحر علمى اوگره توب كتاب یازدى. دیوچیلر اوشبو اثرنى كورساتلر (نومبرى ۹۲۵). (۹) امام بخارى تاریخى. بز بو اثرنى دیناده یوقدر ديب یوریدر ایدك. (نومبرى ۱۰۵۳). (۱۰) نسب عالممزمك مشهورلردن واغانى صاحبى

استانبول كتبخانه لرینه مخصوص بولغان فهرستلرنك بز كورگانلری غایت ناقص صورتده ترتیب ایدلگانلر و «ملاحظات» جدولینه، دقت قیلورغه تیوشلی نقطه لر لازم درجه ده قیدقیلماغانلر. مثلا ۳۰ نچی عدد بولغان «کوبرلی محمد پاشا کتبخانه سی» ده مصنفنك «رسولیه» دیب مشهور بولغان اصل نسخه سندن مقابله قیلنغان بر قاموس بار دیلر. عصر مزده وفات بولغان عربیات استاذی ونحو سیدویی محمود شقیطی اوزنك قاموسینی شوشی نسخه ایله مقابله قیلوب مصرغه قایتدیغی مرویدر. ادیلردن بری بو اثر حقنده: «عددی ۱۵۵۹ بولغان بو نسخه، نظیر سز بر نرسه بولوب مونك ایچون بر چیتینه قدر سفر ایتسه كنده سفر ك ضائع بولماز» دیه در. حالبوکه فهرستده ۱۵۵۹ نچی نومیر کتاب طوغرو- سنده اوشبو سوزلرنی یازلوب قناعت ایدلگان: «قاموس الحیط، بر جلد، عربی، تعلیق، محمد بن یعقوب النیروز آبادی، ۸۱۷ ده وفات، سرلوحه و ظهریه و جدوللر مزین و مذهدر». باشقه یوق. الك کیره گلی بولغان مؤلف نسخه سی ایله مقابله قیلنغانلغی بتونله ی ذکر ایدلگان، یول ویت حسابلری ده یوق. صو کغیلری بولماسه ده مصنف نسخه سی ایله درستله ندیکنی آتیمی قالدرو، عنو قیلنازلق بر التفاتسزلقدر. اصل ذاتده شول کتاب یوز تنك بولسه، مصنف نسخه سی ایله مقابله قیلنوی آنی اون مگ تنك قیمت گه کوتاره در. مونك ایله برابر فهرستلر بیك یاكلش باصلغانلر. شاید یاگی کتبخانه تشکیل ایدلدیکنده اوشبو قصورلر و ذهوللر بترلوب هر کم ایچون استفاده قیلورلق صورتلر ایله اكمال قیلورلر.

معری

(سقط الزند. ج ۲ ص ۲۲۴).

الی الله اشکو اتنی کل لیله
اذا نمت لم اعدم طوارق اوهامی
فان کان شرا فهو لایب و واقع
وان کان خیرا فهو اضغاث احلام.

مضمونی:

الله تعالی گه شکایت قیلورغه مجبور بولدم: یوقلارغه یاتیم ایسه توش کوره باشیم. ناچار توش کورسه درست بولا، تعبیری قارشومه کیله ده طوره: اگرده یاخشی توش کورسه صاشاشو بولاده قالا، بر نرسه ده چیقمی.

۳۶) والد جامع سی کتبخانه سی - «آقسرائ ده. ۱۲۸۸-۱۸۷۱ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۱۰۵۵ جلد.

۳۷) ولی الدین افندی کتبخانه سی - سلطان بایزید جامعده. شیخ الاسلام ولی الدین افندی طرفندن ۱۱۷۵-۱۷۶۱ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۳۴۸۴ جلد. ۱۶۸ بیتده طبع ایدلگان فهرستندن بر نسخه سی «وقت» کتبخانه سنده بار. مونده ابن تیمیة نك «الصارم المسلمون علی شاتم الرسول» اسملی بیك مفید اثری کورله (نومیری ۵۸۲). لکنوی عبدالحی طرفندن قسقارتلوب، اوزونایتلوب ده «الفوائد البهیة» اسمی ایله هندستان و صوگرده قازانده باصلغان کتبانك آناسی بولغان «اعلام الاخیار» اسملی اثرده بار (نومیری ۱۶۱۶).

۳۸) یاگی جامع کتبخانه سی - یاگی کوبرنك استانبول طرفنده. سلطان احمد اوچونچی طرفندن ۱۱۳۷-۱۷۲۵ ده تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۱۵۳۵ جلد. ۱۰۲ بیتده باصلغان فهرستندن بر نسخه سی «وقت» اداره سنده بار. مونده اعتبارغه آوناقچ اثرلر اوشبونلر در: ۱) انساب السمعانی. (نومیری ۲۴۴). ۲) الوافی بالوفیات. (نومیری ۲۵۲). هر ایکسی عزیز کتابلر در.

۳۹) یحیی افندی کتبخانه سی - یحیی افندی مدرسه سی حضورنده نقیب الاشراف محمد صدیق افندی طرفندن تاسیس ایدلمشدر. بتون کتابی ۴۸۲ جلد. ۴۶۰ بیتدن عبارت باصمه فهرستندن بر نسخه سی «وقت» کتبخانه سنده بار.

ذیل

کتابلری ۲۰۰ جلددن کیم بولغان کتبخانه لر بو یرده ذکر ایدلما دیلر. مونده یازلغان معلومات غه کوره تور کیده تاسیس ایدلگان کتبخانه لر نك الك ایسکیسی ۳ نچی عدد بولوب، حاضرنده ۴۰۰ یلدن آرتقدر. الك یاکیسی ایسه ۳۶ نچی عدد بولوب بوگا حاضرنده ۴۰ یلدن آرتقدر. کتاب کوبلکده الك برنجیلری ۶ نچی عدد در. ۳۹ کتبخانه ده بولغان کتابلرنك مجموعسی ۶۹۷۶۹ جلد در. باشقه واق کتبخانه لر نك جمله سنده گی کتابلر ۱۰،۰۰۰ جلد گه طولماز سزلغی معلوم. طولدیغی تقدیرده ده استانبولنك بتون کتبخانه لر نده گی کتابلرنك مجموعی تقریبا ۸۰۰۰۰ جلددن عبارت بولور. دیک استانبولنك بتون کتبخانه لر نك کتابلری بر یر گه جیولوب بر کتبخانه قیلنسه بتون کتابی ۸۰۰۰۰ جلددن عبارت کتبخانه بولاچقدر. آلیوز یلر قدر عمر سورمش و خلافت یورتی بولوب طورمش بر شهر ایچون بو صان بیك آزدر. یتربورغ شهرنده امیراتورغه منسوب کتبخانه نك بر اوزنده گنه تقریبا ۱،۴۰۰،۰۰۰ جلد کتاب بارلغی روایت قیلنه در.

تربيه و تعليم

ابتدائی مکتبہلر حقندہ غی سؤال گہ جوابلر

۲۶

۱) ابتدائی مکتبہلر دن اصل مقصود: کیلہ چکده عالی مقصودلرغہ بنا قیلوب، توبہب اوقوتاجق ابتدائی مکتبہلرگہ میدان آچق بولورغہ تیوشلی.

۲) معلمک اقتدارسز بولووی- کوچلی مانع.

۳) مقصودغہ طوتاشو ایچون کتاب برله شدرونک هیچ کیرهگی یوق؛ کتاب اختیار قیلونی، معلملرنگ ذوق سلیملرینه تابشرمق، هر معلم اوزی موافق کورگان کتابی اوقوتق فائده لیراقدیر. کتاب اختیار قیلونی معلملرنگ ذوق سلیملرینه تابشرو تیوش ایکاتی بو کون گه قدر کتاب صابلاو جمعیتلرنگ معاملہلری اثبات ایتدیلر. جمعیتلرده صابیلانوب بیلگیلنگان کتابلر حقندہ، مسجدرلر مگه ملا صابیلانغانده غی کبی - خاطرلر. قدا قداغیلقلر رعایه قیلغانی آپ آچق کورینوب طوراً؛ فقط کتاب برله شدرو ماونک بعضاً (خصوصاً الرغ کتاب مغازینلری بولماغان اورنلرده) بر قدر ضرری باردر. مثلاً: بعضا ییک حاجت کتابلر، اول کتابچیلر نده بولنمی، کتاب حاضرله نگانچی صنفده بعض درس توقالوب توررغہ توغری کیله؛ حالبوکه بعض کتابلر شولوق کتابچیلرده کلیتلی صورته صانلمی یاتا. یعنی معلملرده کتابچیلرده قایو کتاب کیرهک بولاجق هم نی قدر کیرهک بولاجقن آلدن تخمین ایتوب بله آمایلر. اوشبولرنی اویلاب بز شمدی بر قدر ملا و معلملر کتابلرنی برله شدرو نیتندہ طورامز. یعنی، هیچ مگه الزامی اولماق و معلملرنگ ذوق سلیملرینی اھمال ایتمهک شرطیلہ صنفلرغہ کتابلر تعیین ایتونک بر قدر فائدهسی ده باردر.

محمد صلاح اژدانوف . جنای .

۲۷

بزم «ابتدائی» مکتبہلر مژدن مقصد اصلی نهدر؟ بو مقصدغہ وصول ایچون عامل حقیقی نهدر؟ معلملرنگ کتابلری اتخابنده کندی رأی لرینہمی، یاخود هیئتک فکرنہمی تبعیت ایتہمی؟ هر دوشونجه صاحبک معلومیدرک، هر ملتک نسا طائفہسی منسوب اولدیغی ملتک یارغنی تشکیل ایتدیگی کبی اک مهم وظیفہلر ایله ده موظفدر. اوده تربیه اطفالدر.

تربیه باشلوچه ایکی یه منقسمدر: تربیه جسمانیه، تربیه مغنویه. تربیه جسمانیه بزم ملتزمده بر درجهیه قدر وارسهده، تربیه مغنویه بالکلیه مقفود دیه چک مرتبهده آزدیر. بر ملت ایچون تربیه جسمانیه نه قدر لازم ایسه تربیه مغنویه ننگده او قدر لازم اولدیغی وارسته بیاندر. مادامک تربیه مغنویه اولان احتیاججری آنلر مژ ایفا ایدہ میورلر، او حالده بو وظیفہی ایفا ایتمک ملی مکتبہلر مژک اوزرنده اولان وظیفہلر دن بری و بلکه برنجیسی اولق اوزره اتخاذا اولنالیدر. بو یرده تربیه مغنویه دن مقصدم «روح ملی» در. بز چوجقلمزی مللی روح ایله ابتدائی مکتبہلر مژده تربیه ایدہ مژسهک مکاتب ابتدائی مژدی اھمال ایتدکنصکره کیره چک مکتبہلر مژ یا دینی یا حکومت مکتبہلری اولدیغندن، بو مکتبہلرده ملت فکری تعقیب اولنہ میه چقدر. حالبوکه بزم ایچون ملیت فکری صوایله هوانک لزومی قدر لازمدر. ایسته بو مقصد مژده خدمت ایچون اک بویوک عامل معلملر در. زیرا، معلملر عین زمانده مریلک وظیفہ سیلہ ده موظف اوله چقلر در. فن تربیه (پیداغوزی) یگی بر فن اولقله بر طاقم عمومی قوانینی اولسه یله متنوع طبیعتلرده اولان چوجقلمری، مختلف محیطلرده تربیه ایدن معلمین شهبهسز اقتداری نسبتندہ، تجربہ سیله متناسب بر تربیه ویرہ بلور. بناء علیه ملی مکتبہلرده معلملرنگ مقتدر و ملت پرور ذواتدن اولماسی شرط موجب، کتابلرک عامل اولماسی شرط لازمدر. اساساً صوک تعلیمده تطبیق اولتان صوک میتودده، اصول تقریر اولما نچه اصول مکاشفہدر. اصول مکاشفہ درسده چوجقلمرک دقتینی جلب ایتدیگی کبی تربیه فکریه ننگ غاسنہ ده خدمت ایدر. بو کون هر ملتک مکاتب ابتدائی سنده بو اصول تطبیق ایدلکدهدر. از جمله آلمانیا ده بو اصوله رغبت کون بکون تراید ایتمکدهدر. طلبہ عمره یته درسده آگلادقلرینی نوظه اوله رق قید، نرؤمنده مراجعت ایدرلر. چوق وقتده پک عملی اصولده یازلمش کتابلر دن هم مستفید اولورلر. دیک اک اهمیتلی شی معلمینک آگلانتوب، طلبہ ننگ آکلایشیدر. کتابلر ایسه ایکنجی درجهده اولان عواملدن اولوب، عوامل حقیقیه معلملر در. مع ما فیہ کتابلر ده فوق العاده اهمیت ویرلہ لیدر.

بونک ایچونده تثبیت شخصی کافی دگلدر. بهمه حال بر هیئتک، بر جمعیتک اجتهاد ایتہمی ضروریدر. او هیئتلی تشکیل ایدن ذوات متخصص اولدقلری فلرده تجربہ دیدہ، آموزکار، فن تربیه آشنا آدملر اولمالی. عجبا، بو اوصافی حائز اولان ذوات ملتزم ایچنده بولنورمی؟ بوراسی جای سؤالدر. فقط بو مشکل سؤالک جوابی پکده آغیر دگل ظن ایدرسم.

عتیقه بوزوفلغی، خرافات وئه کییه تلرگه اشانو، هر اشنی تقدیردن دیو بلوبده. اوزنده فعل اختیار بار ایدکنی آگلا ماو؛ دنیا لذتی، طویغان کونچه یاتوب یوقلاودده غنه دیو اویلاو کییلر اینکاندکی اثبات ایدلدی. تاتار، باشقرد، قازاق، قرغیز تورکمن، اوزبهک کبی فرقه لرگه آیرلودن بزگه حیرلی اش حیقماز.

(۲) مقصودقه ایرشو ایچون مقتدر معلملر کیرهک. چونکه اوزی اقتدارلی بولماغان معلم هیچ وقته ترتیبلی کتابدن فائده بیره وفائده آلا آلمی.

(۳) ابتدائی ملی مکتبلر مزده بر پروگراما ایله اوقوتولوب بر روحده تربیه ایدلورگه تیوش. زفر اسحاق. (ترویسی).

۲۹

(۱) «ابتدائی» اسمنده گی ملی مکتبلر مزدن اصل مقصود: بالارغه اوزلرینک دین هم ملیتون بر آز نانوتوب اوقو بوللرینه حاضرلاو بلهن برگه، یاراطلشلر نده غی آک، عامگه محبت، هر اش گه استعداد کبی خصاتلرن کوچه یئو.

(۲) مقصودقه ایرشو اوچون شبهه سز معلملر یاخشی بولورغه تیوشلی: یاخشی معلم کیرهک نیندی گنه کتاب بلهن بولسه ده نه لیگی چن مقصودقه ایرشه آلا. ناچار معلم ایسه درس کتابی برنجی درجه ده بولسه ده آگا ایرشه آلمی، بالانک قام کشیلگن یوغالتا، آکن سوندروب چغارا.

(۳) بزنگچه «ابتدائی» ملی مکتبلر مزنگ پرگراملر نغه برله شدرگه تیوش. یعنی دین، تل و آنک قواعددن، تاریخ، جغرافیا، حساب و باشقه فنلردن بلم آلونک درجه سیننی تعیین ایتمک لازم. آنک آرغی یاغنده درس کتابلرن برله شدرونک هیچ لزومی یوق. کتاب اختیار قیلو معلمنگ اوز ایرکنده قالو آرتق؛ اصل مقصودقه ایرشو هم اوزینه بیرلگان پروگراما بونچه اوقوتو ایچون فن تربیه گه موافق کتابلردن اوزی تله گانن صایلاب آلور.

عمر عبدالباغیف. ظریف مظفروف.
معلمه: کامله مظفریه. عبدالرحمن
سعیدی. معلمه: محتره سعیدی.
احمد فائز قربانایف. «آقوبه».

۳۰

(۱) بزنگ ابتدائی ملی مکتبلر مزدن اصل مقصود مات بالالرنی کیله چکده ملی روحلی انسان اولورغه یارارلق ایتوب حاضرلهو، اوقو یازو بلدرو، ایجان اعتقاد طوغر وسنده معلومات بیرو، عبادات روشلرنی عملی صورتده کورگازو، و اوز درجه لرینه کوره دنیاوی معلومات بیرو.

اولا شونی آچیق سویلیه لم که تشکل ایده چک «انجمن دانشمند» کندی ماتمزه کوره اولاچقندر. متمزده دیگر ملل غریبه نسبتاً پک آرقدهه فالدیغی کبی اونک انجمنی ده سویچره پیداوغولرندن تشکل ایده مز، تشکل ایدرسه یله ایش کوردمز؛ چونکه هر ملتک مصلحلری (ره فدرماتورلری) او ملتک روحنی آگلایان و او ملتک حسی ایله متجسس اولان آدملردرکه فداکارانه چالیشمشر و موفق اولمشردر. اونک ایچونده بزده اهلی یوق دیه بویله اهمیتلی ایشلری چککدیرمک اولماز. کندی یئمزده اولدیقچه متخصص ذواتدن بر انجمن انتخاب ایتمه لی، حکومت اذنی ایله بر کون اول ایشه باشلامه لی.

هر ملت، چالیشوب، چباله مش، ترقی ایتمشر. بزده کندمز چالیشما سز ق هیچ بر وقت ترقی ایده میه چکر. استاد گاهمزرک چوروک اولدیغنی چوقدن یلمک لازمکن، حالا بعض غزته لر مز بزى ادا تاق ایله اوغراشیورلر.

بو انجمننگ وظیفه سی -- اولا: الیمزده مطبوع اثرلری تدقیق و تحری ایدرک آک موافق اولانلرنی مطبوعات واسطه سیله ملته اعلان ایتمک. ثانیاً: ملتک نه کبی اثرلره احتیاجی وارلغینی یلیدیکدنصرکه بو اثرلری میدانه کیرتمک ایچون غیرت ایتمک. ثالثاً: مکاتب ابتدائی ایچون پروگراملر تنظیم ایدرک ملت آراسنده نشر ایتمک. ایشته بو کبی خدمتلرک یاقین وقته بویوک فائده لر تولید ایده چککی پک ماملدر.

بونگله برابر هر معلمک سویه عرفانی بر اولامادیغی ده میدانده در. بناء علیه کتابلری انتخاب امرنده چوققلر ایچون هانکی کتاب دها مفید اولدیغنی، محرری کیم، نه کبی روحده یازیلش و بو کتابدن دها ایی کتابلرک اولوب اولمادیغنی یلمک بعض معلملر ایچون پک مشکلاتی موجب اولاچقندر.

اگر بر پروگرام و بر کتابدن اوقوتدیرلره رق تربیه ایدیلورسه روحلرک تقرینه سبب اوله چغنی پک چوق تجربه لرله ثابتدر. بناء علیه کتابلرک انجمن طرفدن تعیین اولناسی دها موافق در ظن ایدرم. عثمان زاده محمود صطایف. (استانبول).

۲۸

بزنگ ابتدائی ملی مکتبلر مزده بالالرنی اوقوتودن مقصود: زمان سعادتده گی مسلمانلر اعتقادنده، استقلال فکریه سی مکمل، اوزنده فعل اختیار بار ایدکنی آگلایان، لذت اشدده گنه اعتقادنده بولغان، خرافات نه کییه تلرگه اشنی تورغان بر تورک بالاسی یتشدرمک بولورغه تیوش. چونکه حاضرگی مدنیت عالمنده بز مسلمانلرک بو درجه ذلت و خورلقده قالووزنگک باش سببی:

آمیلاار؛ دیککه مقصودقه يتو اوچون ايک زور رولنی اویناویچیلار شکسز معلملردر. شونک اوچون «اقتدارلی معلملر بلهن بوزوق کتابلرمی؟»، یاکه «بوزوق معلملر بله توزوک کتابلرمی؟» دیگان سؤالگه «کتابی بوزوق بولسه، بولور. تیک معلمی توزوک بولسون!» دیب جواب بیردم.

(۳) مقصودقه طوتاشمق اوچون درس کتابلرن برله شدرمک ضرور شی توگل، بلکه ضرر شی (تادن: پروگرام توزیز دیب، قولدن مکتب کتابلرن برله شدری - بوغروصلانده «مکتب حقندهغی مشاوره مجلسی» نك خطاسندن بولسه کیرهک). هر بر معلمنک اوزی یاراتقان کتابی بار؛ شول کتاب بونچه اول شاگردلرنی تیزده اویرهته آلا، شول کتاب بونچه یاخشی ده توشندره آلا، چونکه شول کتایقه اول اوزی توشوب یکان، شونک بونچه آکلاتورغه اوستاران. اگر معلم اوقوتقان کتابدنده یاخشیراق، معلم قاراوینه بنگارهک، اوقوتو اوچون اوکھایلیراق کتای چقه. معلم شکسز آنی اوزی ده قبول ایتهر. سز معلمنی جبرا اول سویمه گان کتای بونچه اوقتدرا باشلاساگر، معلمنک دردی سونه چک، قوی توشه چک؛ شونک اوچون کتای اختیار قیلو ماده سن بتولای معلملرنک اوزیرینه تابشو تیوش.

معلملرنک هیچ برسی دیرلک اوز وظیفه لرینه لائق تربیه کورمه مشلر، شونک اوچون کویسی - قایسی کتای یاخشی قایسیسی تان ایدیکن بلکه آیرا آمیلااردر. بوگاده علاج یوق توگل؛ مکتب اوچون دیه یازلمش هر بر کتای مطبوعات توری جهتدن تقید قیلوب چغارغه تیوش. درس کتابلرنک قایسیلاری اوقوتو اوچون ضرر سز، قایسیلاری تان هم قایسیسی یاخشی ایدیکن مطبوعات معلملرگه آیروب بیرو تیوش.

ناراضی. (قازان).

فرانسزلرده علم و علم یورتلری

فرانسزلرده علوم عالییه تحصیل قیلور ایچون «جامعه» لر و «کیه لر بار. کوب کیه لردن عبارت بولغان مدرسه لر «جامعه» اسمنده لردر.

فرانسزلرده علوم عالییه تحصیل قیلورغه مخصوص بولغان مدرسه لرنک مشهورلری بونلر:

(۱) حقوق مدرسه سی - بونلر جمله سی ۱۳ عدد بولوب «پاریژ» و باشقه الوغ شهرلرده در.

(۲) مقصودغه يتو طوغروسنده ايک الوغ رولنی اویناویچیلر شبهه سز معلملردر. بالانک آنا آناسی یاخود باشقه تربیه چیلرنک ده یاردملری بولورغه ممکن، حتی باشقه مترقی ملتلرگه قاراغانده باغانی معلملرگه عائد زولنکده بر قسمینی آنلرغه بیرلور ایدی، اما بزنگ شاگردلرنک آنا آنالرنده حاضرگه یاردمله شورلک استعداد یوق. بیک آرنده غنه بولسه ده، مسئله عمومگه تعلقلی اولدقندن جوابقه آرالاشدورلوق توگل. درس کتابلری مقصودغه يتو طوغروسنده بتون رولنی اویناویچیلر ممکن توگل، اما رولغه آرالاشولری ممکن. شویله که: بوزوق کتابلر واسطه سیله مقصودغه يتو، نی قدر مشقت و آغر بولسه، یاخشی و اصول تعلیمگه موافق ترتیب ایدلگان کتابلر واسطه سیله اصل مقصودغه طوتاشو شونچه ینگلدر. ایکنچی توری ایقب اینکانده اقتدارلی معلملر درس کتایی یاخشی بولوب یتمه ده مقصودغه ایرشورلر و مع ذلک ترتیب سز درس کتابلری ایله اوقوتقانده آرتقچه کوچ هم وقت صرف ایدرگه مجبور بولورلر. هم صوگندن کیله چک بعض بر درس لرنده قصورلوق قیلوغده امکان قالادر. درس کتابلری ده بوزوق، معلم ده اقتدار سز بولسه، بو ایکوسی اصل مقصوددن قام یراقلاشدورلر. اما شولوق معلم قولندهغی درس کتایی مکمل و یاخشی بولسه اصل مقصود دائره سنده رهک بارر. حاصل، هر ایکی صنف معلم ایچون درس کتابلرنک مطلقا اصول تعلیمگه موافق و اصل مقصودغه تدریجی صورتده یئاکه وچی بولورلری لازمدر.

(۳) درس کتابلری هر یرده بر توری بولورلری مطلقا لازمدر. صالح بن مفتاح الدین نادرشین. (پرزبوال).

۳۱

(عینا)

(۱) بزنگ «ابتدائی» اسمنده بولغان «ملی» مکتبلرنی مقصود، تاتارچه اوقوغانن آکلاردای، آکلانن یازاردای، روسجه هم اوقوب، بازوب، سویله شرده، دینن تانیغان (یعنی خدا هم رسولن بلگان، کوندهک دینی عمللرنی ادا قیلوردای معلومات حاصل ایکنان)، آدملر یئشدر. ابتدائی مکتب تربیه سن کورگانلر دنیاه چقغاج اوز اوزلردن توری کتابلر اوقوب اوزینک دنیوی اشلرینه کیرهک بولغان معلومات حاصل ایتهرلک بولسونلار؛ کتای، غزته لر اوقوب احوال سیاسی هم اجتماعیدن (یگردهک روسیه مسلمانلارینک احوالندن) خبردار بولوب طورسونلار؛ اوقوغانن آکلاردای» نك معنی سی - اوشبو حالگه یئکرودر.

(۲) یاخشی معلم بیره آغان معلوماتی یاخشی کتایده بیره آلی؛ اقتدارلی معلم بیرگان معلوماتی بوزوق کتابلر کوبدن بیره

شرق ماتلرننگ تلمری اوقولادر (عرب، فارسی، چین، یاپون، تورک و باشقہلر).
 (۷) آثار مدرسه‌سی - موندہ آثارغہ متعلق علملر اوقولہ در.
 (۸) فزون حمیہ مدرسه‌سی.
 (۹) رصد مدرسه‌سی.
 فرانسزلرننگ علوم عالیہ گہ مخصوص مدرسه‌لری فرانسه مملکتدن باشقہ یرلردہ بار. مثلاً «مصر» دہ حقوق مدرسه‌لری، بیروت، آفینہ، روما، مراکش شہرلرنندہ باشقہ یرلردہ طب مدرسه‌لری بار. پاریزدن باشقہ یردہ سکڑ عدد رصد خانہ‌لری بار. زراعت، حریریہ، مستعمرات وزیرلرنہ تابع بولغان علوم عالیہ مدرسه‌لری دہ کوب. اما اورتا و توبان مدرسه‌لرنی و آندہ اوقوچی ایرلر و قزلرنی صاناب بترگہ ممکن توگل.

(۲) طب مدرسه‌سی - بونلر جملہ‌سی یدی عدد بولوب «پاریژ» و باشقہ الوغ شہرلردہ در.
 (۳) علم کلیہ‌لری - بونلر جملہ‌سی اونیش عدد بولوب «پاریژ» و باشقہ شہرلردہ در.
 (۴) آداب کلیہ‌لری - بونلر ہم اونیش عدد بولوب «پاریژ» و باشقہ شہرلردہ در.
 اوشبو مدرسه‌لردہ ۱۹۱۰ نچی بلدہ اوقوچی شاگردلرننگ حسابلری بویلہ ایدی:
 حقوق مدرسه‌سندہ ۱۶۹۱۵
 طب مدرسه‌سندہ ۰۸۰۲۹
 علم کلیہ‌لرنندہ ۰۶۲۸۷
 آداب کلیہ‌لرنندہ ۰۶۳۶۳
 بونلردن باشقہ‌لردہ ۰۳۴۵۰

۴۱۰۴۴

بو شاگردلرننگ ۳۵۸۰۰ عددی فرانسزلر بولوب باشقہ‌لری چیتلردر. بونلر آراسندہ ۳۸۳۰ عدد شاگردلر قزلردر. قزلرننگ اوچدن بری چیتلر بولوب قالغانلری فرانسزلردر.
 موندہ قدر سوبیلہ غش مدرسه‌لر حکومت مدرسه‌لری بولوب سانلری کورساتلمش شاگردلردہ شونندہ اوقوچیلردر. فرانسه‌دہ حکومت مدرسه‌لرنندن باشقہ‌دہ علوم عالیہ مدرسه‌لری بار. بو جملہ دن قانونلیقلرننگ حقوق ہم آداب مدرسه‌سی، عالی حر تعلیم مدرسه‌سی، سیاسی علملرگہ خاص بولغان مدرسه، علوم دینیہ مدرسه‌سی، زراعت مدرسه‌سی و باشقہلر. موندہ قدر ذکر ایدنش مدرسه‌لرننگ هر بری اوزلری مستقل بولوب بر وزرات گہ‌دہ تابع توگلر. بونلردر باشقہ‌دہ علوم عالیہ مدرسه‌لری بار، لکن آنلر معارف نظارتینہ تابعلردر. جملہ دن:

(۱) فرانسه کلیہ‌سی - تاسیسی ۱۵۳۰ دہ بولوب فرانسه‌دہ بولغان الوغ مدرسه‌لرننگ اک مشهوری اوشبودر. موندہ علوم عالیہ دن ۵۰ شعبہ اوقولہ در.
 (۲) تاریخ طبیعی مدرسه‌سی - موندہ اوشبو علم گنہ اوقولہ در.
 (۳) علمیه مدرسه‌سی - ریاضیات، کیمیا، طبیعات، دین وغیرلر. موندہ علوم عالیہ دن ۱۸ شعبہ اوقولہ در. مشهور «صوروبون» مدرسه‌سی اوشبودر (یاکہ بو مدرسه «صوروبون» ایچندہ دد).
 (۴) معلمین مدرسه‌سی - ایکنچی درجہ‌دہ گی مدرسه‌لر ایچون معلملر یتشدرگہ مخصوص.
 (۵) دفترلر مدرسه‌سی - موندہ ایسکی یازولر و ایسکی اثرلرگہ عائد علملر اوقولہ و جملہ‌سی ۸ شعبہ دن عبارت.
 (۶) شرق تلمری مدرسه‌سی - موندہ بو کوندہ موجود بولغان

ملی ابتدائی مکتبلرننگ دوامی امیدلیمو؟

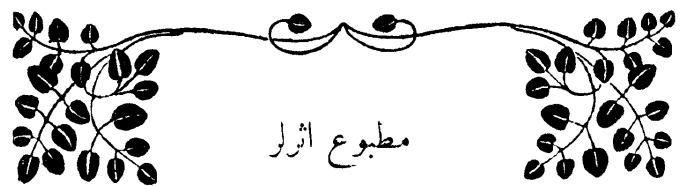
و ضمن روسیہ مملکتندہ یکریمی یاننگ ایچندہ اوقو مجبوری بولاجق. بعض غوبیرنالردہ یکریمی یل اورنینه اون یل و بعض یرلردہ یش یل تعیین ایدلگان. بعض اورنلردہ حکومت مکتب لری، اوقوچیلرنی صیدررلق درجہ‌دہ یتشکان، شول اورنلردہ بو کوندن مجبوری قیلوغنہ ممکندر. اما هیچ بر غوبیرناده یکریمی یلدن قالاچق توگل، بارندہ دہ حکومت ایبہ زعیستوا ہم شہر ادارہ‌لری برلہ شوب مقصودقہ ایرشدرہ چکلر.
 بزنگ ملی ابتدائی مکتبلرننگ حکومتدن یاردم کوتارگہ اورن یوق. فقط مسلمانلر اوز مصرفلری ایلگنہ آلوب بارسه بارلر، بارا آماسلر آنلر ایچون باشقہ ماتلر قایغراچق توگلر. شوننگ ایچون همتلی مسلمانلرمز بولسه، مکتبلرمز بر آز دوام قیلور، اگر آلاردہ آزایسه یا بتونای یتسه لر مصرفلرنہ آقہ یوقلق سببندن بزنگ مکتبلرننگ استقبائلری امیدلی بولماز. حاضرده بر یا ایکی همتلی بایلرمز همتلری سببندن دوام قیلغان مکتبلرمز آزده توگل؛ اما بولای بر نیچہ کیمسه ننگ مادی یاردملرنہ گنہ قاراب تورغان مکتبلرننگ بتولری دہ ییک قریب.
 منہ شوننگ ایچون ابتدائی مکتبلرمز ہم آنلرننگ معلم و معلملرننگ وظیفہ‌لری تقدیر قیلنوغہ محتاجلر. ابتدائی مکتب لرمزنگ دوامی ایچون ایگ اهمیتلی نرسہ آنلرغہ آقہ تابو، اول آقہ ننگ دہ بتاز توکاغاز بولو یولن ازله ودر. بو ایسه وقف یرلر، وارداتلی بنالر هم باشقہ نرسہلر قالدرو بلهن بولور. بو اشلر بر ملتگہ

حیتره ك معلملر ایرته رك اولگورب يك گوزل علمي انتقادلرن يازوب چغارديلر. «شرق» افنديك مطالعه سی يك گوزل اولمقله برابر فكرمچه بعض ماده لرده آزاراق آشغیلا توشولگان بولسه كیرهك. بو یلنگ بشنچی نومر «شورا» سنده آلی ماده دن عبارت بولغان تنقیدلرینگ برنجی ماده سنه قاما اشتراك ایتهم. - سوزلرنی هجارغه آیرتو، بالالر بلن اشیا حقتنه بر آز مذاكره ایتكچ و بونك اوستینه بر نیچه تاوش بلن تانشدرغاققنه ممكن ایدكی تجربه كورسه تدر. فكرلری قماماً طوغری. بالالرغه اولا تاوشلرنی بلدره یچه سوزلرنی اول تاوشلر اعتباری بلن بولدیرو، آیرتو يك آور بولور.

ایکنچی بندلرنده حقلی یرلری اولمقله برابر دیدكلی کبی «قرائت مجتمعه بزنگ تلده، تجربه ممکن توکلنگن کورسه تدر» بولوب اوق بتاری ایکان؛ حقیقتاً دیدكلی کبی بالالر بهش وحاضر لقسز بولسه فكرگڑ طوری. ظن ایدرسم بونی محرر افندی ده انكار ایتمی. «فن تدریس» ده گی قرائت مجتمعه، شوما و ایضاحی قرائت بندنده آچیق کورسه تلگاندن محررنگ بو حقه ده گی فكرینی آ کلاب بولا. کتابنگ ۱۵ نجی صحیفه سنده: «بو حاضرلکدن صوگ شاگردلر (بیک کوب بولمسه لر باری بر آوزدن، اگر کوب بولسه اوچر بيشهر بولوب) معلمنگ طوققان یرنده طوقتاب، سوزغان حرفلرن صوزوب آنك طبیعی بولغان تاوش وشویه سن صاقلاب شول متنی اوقورلر» دیه در. دیککه بو ره ووشلی قرائت مجتمعه بیک صاقلق بلنگنه، وقوعی ممکن ره ووشده گنه اجرا ایتیه ایکان. بو صورته واقعا اوزم تجربه ایتهم دم، لکن نظری محاکمه بلن بو ره ووشلی قرائت مجتمعه بولغان صورته بالالرنك قولاقلرینه سکووی تیوش بولغان تاوشنگ زورراق بولووی، آز آزدن باشلاب بالالرنك تاوشلرن برلشدیررگه اویره نو، بر نیچه بالانی برکه اوقتوب هر برسی اوقوتا آو ایچون وقت قازانو شیکلی فائده لری بولورداي کوزنه.

اوجنچی اعتراضلری محرر افنديك اوزلرنچه بیک آچیق دیب آیری ذکرگه حاجت کورمیچه یازمی قالدراغان قیدلرندن ظاهر بولغان توگلمی ایکان؛ محرر افنديك: «قرآن، ابتدائی اوجنچی صنفده آوزدغه اویراتلنگن تجوید قاعده لری بلن، دورتجی صنفده تجوید قاعده لرن قسقه رساله لر واسطه سیله اویراتیلور» دیه سندن قرآنی ایکنچی یل اورتالرنده باشلاتو تیوشنی کورسه. تورگه تالاگانی آ کلاشیاسه کیرهك. محرر افندی قرآن اوقتو ایچون اول بالالرنك آوزن عربچه بلن بر آز آشنا ایتونی شرط ایته. برنجی یلده عربچه گه نوبت قالدیرمغانی کتابنگ اولندن آ کلاشیلغان ایدی. بنا علیه محرر قرآنی ایکنچی یل اورتالرنده، بلکه ده

بیک مشکل نرسه لر توگل. مثلاً: باشقردلر آللارنده یرلرنی صاتوب بتروندن مقدم مکتب و مسجد فائده سینه ۱۰۰ یا ۵۰ دیسه تینه یر وقف قیلودن بر نرسه لری ده یوغالی، کیمومیدر. همینی ماللر هم باشقه بر ایکی معتبر آدمنگ همتی بولسه بو اش یولغه صالتور ایدی. بازاری آللارده جماعت یرلری، بالق طوتا تورغان صولری بولغان قریه لده شوشی نرسه لرنك داخودلرندن مسجد، مکتب فائده سینه آیروب قویو ینگل اش. عمومی داخودلی اورنلر بولمغان آللارده چه چکون آشلقلرنك عشرلرنی، بایلر بولسه زکات هم باشقه شوندی ماللردن حیوب مکتب، مسجد فائده سینه آلورغه ممکن. بدرالدین. (استیلامق).

مطبوع اثرلر

ناناد شاعرلری • عاجان افندی ابراهیموف اثری بولغان بو کتابنگ برنجی بولیمی «وقت» طرفدن نشر قیلندی. موند سعید رمییف، درده ند، عبدالله توقایف شعرلری تحلیل ایدلگان وهر بری حقتنه آچیق معلومات یازغان. شعر وعموما ادبیات ایله شغللنوجیلر ایچون بو اثرنی اوقورغه و کوررگه تیوشلی. حقی ۳۵ تین بولوب هر بر مشهور کتابچیلرده ساتلور.

فهم تدریس • «فن تدریس» کتابنگ چغووی تدریس بلن شغلله نگان کشلرنك ایشلرن نی قدر جیکلایتکانلیگی و نی قدر آلارنی بر یولغه راق سوق ایتکانی ایندی تجربه بلن ثابت بولسه کیرهك. نانا یاگا چقغان وقتدوق معلملرنك التفاتنه مظهر بولوندن «فن تدریس» نگ نی درجه اش کورساته چگی حقتنه بر تخمین یورتورگه ممکن ایدی. حاضر ایندی معلملرنك کوبسی بو کتابدن بره دانه آغان. مطالعه ایتوب قشقی تدریس ائناسنده قایسی یرلرنی تطبیق ایتكچ تورلی فكرلرگه کیلگانلردر. قای برلری بیک یاراتقان، قایسیلری تنقید ایته تورغان و اوزنچه کیلشمگانرک تابقان یرلرن اشارت ایتکان و یا طوریدن طوری محرردن یا که، طبوعات واسطه سی بلن، توشونوب یتهمگان، فکرنچه باشقه تورلره ك تابقان یرلرن صورارغه خطده یازوب قویغانلردر. بولار انشا الله آقرن آقرن اوز وقتلری بلن میدانغه چغار و چغارغه تیوش ده. بوندای علمی مسئله لر حقتنه گی مطالعه لردن هیچ بر وقت زیان چقماس.

آخىرلىرىدا باشلاپ تويوشكەن سىزنىڭ بىلەن مەشركى توكلەمى ايكان؟ شىرقى افىدىنىڭ ئىقتىدارىغا ئاشىپلا توشىلغان دىۋومنىڭ سەببى بىكرەك دورىتىشى اعتراضلىرى ئىدى. «فەن تەدرىس» دە بالالىرىغا بىرلىك سۇال ئايەل ئالغان جاۋابلىرىڭىز تام بولۇپتەن دىقت ئىتمەگەن دىسىز. مەن مەھرەننىڭ موگا بالەكسى بىك زىيادە ئىھمىت بىرگەن كورەم. مەنلا: - ئە كىچىدىن سوڭ؟ - كىچى. كىسى كىم دىكان سۇال جاۋابلىرىڭىز بولدىنى. كىتابنىڭ ۷۱ نىچى صحىفەسىدە شولوق بىندە «- كىچى دىدىم» سوڭكى سطر اوڭولسە «- ئى، شولاي دىدىڭىز. لىكىن مەن سۇالدىغى سوزلىرىنى دە ياكەن ئىتوب بىتون بىر جەلە ياكەن» دىھەسى ۱۰۹ نىچى صحىفەدە بالا «- قاينار» دىگاندىن سوڭ مەلىكى «- نى قاينار؟» دىھەسى «- نى قاينى. ھەر وقت سوزىنى تام ئىتكەن» دىۋوى ظەن ئىدىم مەھرەننىڭ بو مەسئەلەگە نى قەدر ئىھمىت بىرگەن كورستە كىرەك.

«فەن تەدرىس» دە حساب تەدرىسى خەندە يازغان قىسىم باشقە لىردەن جەماعتى بىلەن كىم توڭل. واقعا حساب تەدرىسى مەكتەپدە زور اورن توتقانلىقتىن باشقەلەرغا قاراغاندە كورەك تەفصىلات بىرلەسە ياخشى بولۇپ ئىدى. مەھرەن موندە حساب خەندە بىر دەرىجەگە قەدر تەدرىسى خەندە يازغان باشقە ئىزلىرى بولۇپ نظر ئىتبارغا ئالدى توڭلەمى ايكان.

مەككەت مەجىزات خەندە ئىقتىدىنى بىتونلەي خەقسىز كورەم. كىتابدىن آڭلاۋمە كورە مەھرەن بالالىرىنى تەتلىرى بىلەن قىزقەردىنى بىردە ئالغە سورەي. ئىحتىياج كورلىگان وقتدە تەدلىنى تەۋسىيە ئىتە. ح. زىيى. (طرويسكى).

ئىصحاب كرام. آچىق قەلمى. گوزل افادەسى ئايەل شەھەرت تابقان و مطبوعات ئىلمىدە قائىدىلى ئىزلىرى ئايەل مەرووف بولغان شەھەر شەرقى افىدىنىڭ ئىزى و مەعارف نەشرى «ئىصحاب كرام» ئىسەملى رسالەنى مەطالە قىلدىق. ئىبارەتى ھەر كەم آڭلارلىق دەرىجەدە ئىنگەل، سوزلىرى ئىسەملى بولدىغىدىن دەرس پىروغراملىرىغا كور تولىرىنى خەرمەتلە مەلىملىرى و مەدرىسلىرىغا ئىجازەتە ئىستىراھام قىلەمىز.

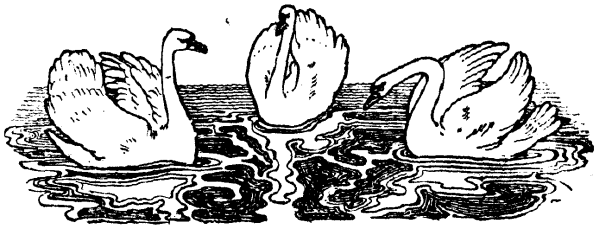
خەن قىزىلجەرى بوناماروف.

«بەشى بىرەكەر» كىتابى مەنەسەلە. موندە بەش بىر كىشىلەر: «سز تاتارلار، ئىدىيەتلىرى بار دىب بۇرىسىز، بىر ئىككى ناظم كۆرۈنى مەلى شەھەر دىب بۇرىتەسىز؛ ئە كىيەت سۇيەلە گەنلەر كۆرۈنى ئوڭ ئىدىب دىگان بولاسىز، موندى يوق بار نەرسە بىلەن، مەلى ئىدىيەتلىرى بار دىب بۇرۇڭىز بۇشدر!» دىلەر. مەلى خەسى بولغان ھەر تاتارنىڭ بو سوزلىرىگە بۇرەگە ئەر نونۇندە ھىچ شەبھە ئىتمەي. تاتار ئىدىيەتى بارمى؟

توبلى مى؟ نى دەرىجەدە؟ بو سۇاللارغا، ئوز ئىتوب جاۋاب بىرەرگە ماتاشمەي؛ تاتار ئىدىيەتى قۇياش كىك ئورتادە تورا، تەلەگان كىشى، تەشەنغە قارامىچى، ئىچنە كروب تىكشۇرسەن. بوغارىدە ئى سۇاللارغا جاۋابى تاپار؛ مەن تىك بىر ئىككى سوز ئە ئىتوب كىتەم: بىر مەلىنىڭ ئىدىيەتى، ئىچىڭ كوزگىسى، روچىڭ ئىكەمگە ئىدى. بو سوز تاتار ئىدىيەتى طورىسىدە نى چاقىلى دەرس دىرگە بارى؛ كوزگى بولا ئالەمى؟ - تاتارچە قاسىيغە ئىدى بىر كىتابنى قاراسەك تاتار طورمەش تاتار روچى كورساتە، بار ئىشلىق، ئىچىلەرلىرى بىلەن ئورتاغە قۇيا. تاتار ئىدىيەتدە ياتلىق ئىسىم ئىتلىمى، بارىدە ئوزمەنكى دىب تورا. تاتار روچى ئىچون ئىكەم بولا ئالەمى؟ - ھەر تاتار مەلى رومان و شەھەرلىرىنى اوڭولغان چاقىدە ئوزىنىكى ئىتوب خەس قىلا. بار ئىتوب اوڭ، روچىنى بۇتانا، تىرىيە ئىتە. بو طورىدە مەلى شەھەر مەن تواقىف مەرومەننىڭ شەھەرلىرىنى مەل كىتە بىلەم. مەلمەز ئىچىندە ئانڭ ئىسەملى بىلەن كىشى يوق، ئوڭسىدىن كىيىگە چاقىلى ئىزلىرى ئوڭ، بىر اوڭول بىلەن طوبىي. ئىكەنچى تاقىر اوڭولنى تى؛ ئىزلىرى خەلقنىڭ روچە شول قەدر تەئىر ئىتكان، كە تواقىمەنڭ وفاتى خەبىرى مەلىنىڭ باشى سۇققان شەكىللى بولۇپ خەس ئىتلىدى. خەلقنىڭ موندە قوز-غالولرى. ئىدىيەتنىڭ مەلىنى ئىچىك نورلاندىرىنى، مەلىنى ئىچىك جان بىرىنى بىك آچىق ئىتوب كورساتە. شولاي بولغاچ تاتار ئىدىيەتى خەلقنىڭ روچى ئىچون ئىكەم بولا ئالە دىب ئە ئىتە بىلەن. تاتار ئىدىيەتنىڭ كىمچىلىگىنى ئە ئىتە قالدرو باراماس؟ تاتار خەس مەلىنى بىرەرگە، بۇرەكەرنى ھىجانغە كىتەرگە، مەلى ئىدىيەت ئارتىدىن بۇرەكەرنىڭ كىتابلىرى يوق دىب ئە ئىتەرگە بارى ئىدى. موندە بو طورىدە مەھرەنلەردىن ئىچون ئىبراھىموف افىدى ئالغە تاپا زور بىر آدم ئىدى. «بەش بۇرەكەر» نى مەلىنىڭ تەقدىم ئىتكان. بو خەمەتى ئىچون ئىشكەر ئىتونى ئوزىيە بۇرچىلى تاپام. بو كىتابنى واقلاپ تىكشۇرەچك توڭلەم، قەسەغە ئە ئىتكاندە قارت تاتارلىق بىلەن بەش تاتارلىقنىڭ ئىچىك تار تەشولرىنى بىك ماتور ئىتوب كورساتە. قارتلىق ئىچون جلال خەس، بەشلىك ئىچون اوڭلارى صابەر، خەس مەل كىتەلگەن. ئىسكى طورمەشنىڭ ئىچىلەرلىرىنى، آدملىرىنىڭ پىسقولۇرىسىنى بىك آچىق ئىتوب كورساتكان. ئىسكىلەك، ياكەلنى ئوزىيە قول ئىتدىرۇپ اوسدىرەسى كىلە، موندە ئىچون بار قوتى، فەكرى بىلەن طرىشا، لىكىن ياكەل بوى صوغى، قارشى كىلە. جلال خەس اوڭلارنى ئوز تەلەگانچە ئىتەرگە تى. اوڭلارى بىلەن كوب تارىشا، نەھەت مەلوب بولا، بىك ئىچار خەلگە توشە، صابەر مەخدوم ئاتسەنڭ بىرىنى طوتانا، باشقە طورمەش بىلەن بەشى باشلى.

بەش تاتارلىقنىڭ ئىسەملى بىلەن ئىتوب خەس كورساتكان.

اخبار

قریم صداسی

بن سنی ایتدیم قبول اوغلم کبی بر چوق زمان
خوش عمر ایتدک قوجاغمد کیردک چوق زمان
زحمتی چوق کوردیکک یوق، بندہ راحت یوق زمان
طوب یرینه ایستدک دائم یوروتسون اوق زمان
یلمه دگ سن هیچ سعادت قدرینی والله تاتارا!..
کیمسه ننگ عنندنه باق شیمدی صایلماز شاه (*) تاتارا!..

«دین» دیدکده «دین» دیدک تک «دین نه در؟» هیچ یلمه دگ
«وابتغوا!..» دیدی سگا «دین» ده قولاغه ایلمه دگ..
«لیس للانسان...» ننگ حکمنچه سعیه کله دگ
معرفت یا که هنردن بر دیلم هیچ دیلمه دگ
یلمه دگ سن هیچ دیانت قدرینی والله تاتارا!
کیمسه ننگ عنندنه باق شیمدی صایلماز شاه تاتارا!..

قارشو کیتدک «عام ابدان»، «ثم ادیان!..» درسینه
دشمان اولدک دنیا به کیتدکجه کیتدک ترسینه
باغلا دگ «قادین»، «قیز» ک تعلیمینی بر یاسینه (یس)
اول سبیدن ال اوزاتدک؛ دوشدک: «الله ویرسین!..»
یلمه دگ کیتدی سلامت قدرینی والله تاتارا!
کیمسه ننگ عنندنه باق! شیمدی صایلماز شاه تاتارا!..

هیچ سنگ آنک دگیلدر، بعدما «یشیل آدا»!..
یوق سنگچون بندہ باغچا هم ده زینتلی اودا!..
«جیق یرمدن!..» یانسه باغرک ایچ صووق صو هم صودا!..
هیچ سوه رمی سنده گی جهلی خدا هم بر قودا!..
یلمه دگ سن هیچ صیانت قدرینی والله تاتارا!
کیمسه ننگ عنندنه باق! شیمدی صایلماز شاه تاتارا!..

حق: «ولا تس!..» دیدی قر آنده آصمادک قولاق.

(*) شاه، یاریم کاییک دیمکدر.

روماتی یازودن ده مقصد بو جهت بولسه کیره ک. ضیانتک بار
فکری تاتارغه جان بیرو، یوره گینی نیغایتودر. آلتی کونینک
کوگنده بالتران امید یولدزی ایچون طریشونی توب فکر ایتوب
توتا، حتی بو فکرینک قربانی، شهیدی بولوب دنیادن کیته.
تاتارنک طبیعتی بوتن هیچ بر خلقنقه اوخشاماغان کیک اول
تاریخی، یازمشی بلهن بوتونله ی باشقه ره ووشده طورا، شوکا کوره
آنک ادیاتی ده بلکه باشقه هیچ بر قومنیکنه اوخشاماس، هم
اوخشاماوی طبعیده.

نیچکده بولسه، کتابنک بعض بر کیمچیلکلرینه قاراماغانده
عمومیته بله، تاتارغه ایدیال بیرو ایچون یازلغانلقدن محررینی تقدیر
وتبریک ایتو بر بورچدر. هر یهش تاتارغه بو کتابنی اوقورغه
کیره ک تابام.

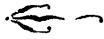
ملی ایدیالی بولماغان، بو ایدیال ایچون طریشاماغان ملتر
اوله رگه محکومدر. هر یهش تاتارنک ذهنده ملی ایدیال، تاتارلقنی
اوستکه چفارو فکری اورناشمه لی. بار حرکاتده ملی یولدزنی
آلدنده توتوب، اول یولدزنگ کورساتکان یولارندن غنه یورمه لی.
ماتلر آراسنده حیات تارتشولرند تاتارنک آستده قالولرینی
تله مگانلرگه، آده غی ملترنگ آرتدن باروب یتونینی تله گانرگه
یالکر بر چاره بار. اول: تاتار حس ملیسینی مقدس بر ایدیال
ایتوب تانودر. تاتارلر بو فکر تیره سنده برلشوب طریشسه لر
مه کگی لک بر ملت بولوب به شه لر، بتون دنیا آلاعه رعایت
ایتهر. ع. زبیرف. استانبول.

◆◆◆
کوز نورلرم . شاعرلرمزدن واقف جلالی افندی
شعرلرندن عبارت بر رساله در. ناشری غ. عبیدالین. «بزنگ
آول» اسمنده گی شعرلی بیک کوب مسلمان اوللرینه طوغری
کیسه کیره ک.

◆◆◆
امثال . خلقلر آراسنده مشهور بولغان غنیلردن بعضیلری
مجید افندی طرفندن اوشبو اسم ایله شعر قیلدوب یازلش و «صبح»
طرفندن نشر قیلنمشدر. شعرلی گوزل بولدیشدن شاگردلر
و خصوصاً بالار آراسینه تارالوی مطلوبدر.

قچقرہ کا ککوک
تورلی تاوشلر
کوگەرچن گورلی
ایندی کوگلاو
چہ چہ کلر گلر
ایتورسک گوپہ:
یالان، قزلری
جنت مشاللی
کینوب چوقلانوب
سویوب صوقلانوب
نیندیدر سردن؟
یولدز، آی، قویاش
کوناه شہ یردن.
رستم حلمی.

بز اوزمن

تارتوب آلمی طورمشم بزدن عطالت یورغانن
تقدیرمی طورمشممی؟ ئەلدە یاخشی یوقلاتا
باشقە ملت، غیرتیلە تره تەرلر دنیانی
بزده گی غیرت، حمت ئللە قایدە تیک یاتا.
میدانە قویمق تلەرسە بر خطیب ملت چیرن
نرسەگە؟ قارلیغە تاوش ہم تاماق توب نق قانا
بر فدائی چقسە ایر ملت اوچون میدان طوتوب
ایشمیلرمی قابسیلری تاپقر آگار اوق آتا.
... یوق ملتە دە اتفاق ثروت دە یوق
اول نفاقلق میدان آغان هیچ سوزمدە یوق خطا.
مجلسکدە فکریگە اورتاق بولوب جان ویرسەدە
سین یوغنگدە دنیانک آستی ئوستکە بولغاتا.
کیتدی قایدە؟ بختمزنگ سمروغی بلمیم حاضر
قاف دە میدر، چین دە میدر؟ هیچ فالقمی نق یاتا.
چیرەزگە بز دوانی غیریدن کوتیک ئەلی
گر آچناساق ئوزیز بگرەك آنلر قلاتا.
تقدیرم شولدر دیو یاتسەك آچمی سین ئوزك
طورمش اول چاقده باشیک کونده طوماق طوقلاتا.
امام احمد شاه السلطانی.

آجادك مکتب دائم باقار ایدك قویون، اولاق
اویله چه قالدك هنردن، معرفتدن بك چولاق
مسئله صایدك لباسده «یك ناصل اولسون؟ بالاق؟...»
یلمەدك سن هیچ شریعت قدرینی والله تاتارا!
کیمسەنك غندنده باق! شیمدی صایلماز شاه تاتارا!..

صوگ سوزم بودر سگا روسلر ایله بر خوش یاشا!..
مکتبه کیت! روسچه ییل! که کیمه سین عمرک بوشا
نسوانی شیمدیکی حالده گی اسارت دن بوشا!..
قیزلرکده روسچه یلسه صوگ توپار قازنگ آشا
یلمەدك سن هیچ مهارت قدرینی والله تاتارا!
کیمسەنك غندنده باق! شیمدی صایلماز شاه تاتارا!..
حسین شامل توقتارغازی. (قریم).

یاز تأثری

قارلرده بتدی قشلرده کیتدی
مای اونیشلری کیلوب دە یتدی.
یاردی آغاچلر یەشل یاپراقلر
بەرخت آستونده قالدی طوبراقلر.
اونظلدی قشلر صایریلر قوشلر
نورغە باقانلر ایندی هر توشلر.
قوش قورت اویاندی بارده قواندی
موگلی کوگللر ایندی جواندی.
تونلر طاک آندی بولدی بابیاقتی
کشیلر یوری همه سی شادلی.
چیشمه لر آچدی چلدرده ب آقتی
«های بوماتوریازا!» دیب همه ماقتی.
بزگە بو کوتی شادلق توگلمی؟
نیدر کورەسک بارده کوگلی.
قارین کوردم: یەم یەشل چیرەم
شونده کیتەمن اویغە بیک تیرەن:
بولار بیت تشکان صارغایوب کیبکان
ایدی کوز کونی ایندی بو نیکدن!
قابقارا اورمان یەم یەشل بولغان
تورلی قوشچقلر یاپراققە قونغان.
آندە صاندوغاچ موندە قارلوغاچ
صایریلر بارده طاگلر یاریلغاچ.

مراسله و مخبره

ایتدی و اعتبارلی آدملر زمره سینه کردی. اگرده آندی بر اش بولغان بولسه ایدی کیرو اسلام غه قایتماغان، ریا ایله قایتقان بولسه بو حال سیزلگان بولور ایدی. عبد الله حقتده سویله نگان اوشبو ماجرانک حضرت عمر و معاذ بن جبل کی آدملر حقتده سویله نووی ده شول اشنگ اصلسزاقینه دلیادر. ابن عبد البر (الاستیعاب. ج ۱ ص ۳۹۳) هم ده ابن الاثیر (اسدالغابه. ج ۳ ص ۱۷۳) ناک عبد الله حقتده: «اسلم قبل الفتح وهاجر وکان یکتب الوحی لرسول الله صلی الله علیه وسلم ثم ارتد مشرکا و صار الی قریش بکفة» دیگان سوزلردن عبد الله ناک مکه دن مدینه گه رسول الله حضورینه باروب اسلام قبول ایتووی و شوندن بر قدر وقتلر صوگ مرتد بولوب کیرو مکه گه قایتوب کیتووی آجیق آکلانادر. موگا کوره سؤالده ذکر ایدلگان واقعه. مدینه ده بولغان بولورغه تیوشلی. حالبوکه ۲۳ نجی سوره «مکه» ده اینمشدر. «مکه» ده اینگان بر آیت حقتده «مدینه» ده شوندی واقعه بولووی ممکن توگل. هر بر تفسیر کتانبده یازغان هر بر سوزگه اوشانورغه یارامی. صوگ وقتده غی اسلام غه طعن قیلوب کتابلر یازوچیلر ناک ایگ فائده لغان نرسه لری ده اوزم ناک تفسیر کتابلر مزدر. شونک ایچون شیخ جمال الدین الافغانی: «مفسرلر مز، قر آتک کمالاتینی توشرو گه گنه خدمت قیلدیلر» دیشدر. (مونک تفصیلی «آثار» ده شیخ جمال الدین ترجمه سنده در).

دریسی. «تایسوغان» ده محمد ظاهر مخدوم کتبخانه سنده بیک ایسکی قول یازمه بیضاوی تفسیری کوردم. یازوی گوزل و درست. یازوب تام ایتوچی، کتانبک آخزینه: «کتبه ابراهیم بن ملا (تانولمی) محمد خواجه افی تم اورنورغی لولده (۴) المسمی بعبد الباقی من الهجرة النبوية المصطفوية صلی الله علیه وسلم ثلث و اربعون و مائة و الف ۱۱۴۳ سنه فی سنة الکلب» دیب یازغان. (نقطه قولغان اورنلر ناک بر مقداری تانولمی و بر آزی کیره ک توگل اوزون جمله لردن عبارت.) بو عبارتدن ابراهیم بابایتک اول اوفاده آندن صوگده اورنورغده یاشادگی آکلشلا. تفسیر ناک باش طرفینه باصلغان بر مهر بار. یازوی «العبد ابراهیم بن ملا بلال البلقاری. نعم القادر الله. کفی بالموت واعظا یا ابراهیم». بو مهردن آکلشلا درکه تفسیرینی یازوچی ابراهیم ناک آتاسی «بلال» اسملی کشیدر. برنجی جلد «آثار» (ص ۴۰-۴۱) ده ابراهیم اسملی بر آدم ترجمه سی بار. بو ابراهیم، شول ابراهیم توگلمیدر؟ حسن بن شاه احمد.

سُور: آثارده یازغان ابراهیم ناک سلسله سی اوزینک اوغلی

مبینه ۷۰. ۷ نجی عدد «شورا» غه یازمش اسکندر کبیر بلهن اسکندر رومی هم ده تاریخارده کوریله طورغان اسکندر فیلیب اوغلی اوچسی ده بر کشی بولووی آکلشلا. علم (عهلم) دن معنی مراد توگل دیگن قاعده اقتضاسنجه «فیلیب» اوغلی بولوچیلدن اسکندر ناک کافر بولوچیلغی لازم بولماسه ده دین موسی بلهن، دین عیسی آراسی زمان فترده طالبوچیلغندن دین اسلام بلهن مشرف بولماسه کیره ک ایدی؛ لیکن قرآن کریمده کوریله طورغان ذی القرنین ده شول اسکندر رومی بولوب تفسیر ایدلدیگندن، مسلمان بولوچیلغی بانه در. جلالین ناک: «اسمه الاسکندر ولم یکن نبیا» دیگن سوزی، اسکندر ناک مسلمان بولوون آچق بلدره در. شولای ده اسکندر ناک زمان فترده بولوچیلغی مسلمان بولوچیلغینه بر آز شبهه کیره کبی تیه در. اسکندریه کتبخانه سی یاندرلووی سببلی اسکندر ناک حالی مستور قالمغان تقدیرده اسکندر حالینه آشنا مؤرخ افندیلردن تفصیل بر بیان یازوب «شورا» صحیفه لرنده اقناعی بر جواب کوزگوزلرن اوتنه من. محمد ظریف شریفی القورماشی.

سُور: درست سوزلرگه کوره ذوالقرنین حمیر پادشاهلر نندن بولوب اسکندرگه باشقه آدم ایدی. اسکندر ده ذوالقرنین گه باشقه در. اسکندر کبیر، اسکندر رومی، اسکندر یونانی، اسکندر ماکیدونی همه سی بر کشی بولوب، فیلیب اوغلیدر. برر فرصت وقتده اسکندر ناک ترجمه حالی یازلسه کیره ک.

غالبات. وحی یازوچیلردن بولغان عبد الله بن سعد، ۲۳ نجی سوره ۱۴ نجی آیتده بولغان: «فتبارک الله احسن الخالقین» سوزینی اوزلگندن سویله گان بولاده رسول الله: «شونی یاز، اولده وحی بولوب ایدی» دیب امر قیلغان بولادر. شوندن عبد الله، محمد (علیه السلام) غه وحی کیلوینه اوشاغی. اسلامدن ارتداد قیلغان بولادر. بو سوز بعض تفسیرلرده و باشقه کتابلرده کوریله در. لیکن اصلی بارمی؟ معلم امیر بن عبد القهار.

سُور: عبد الله ابو سرح بن سعد، بر وقت ارتداد بلاسینه اوچرادی وشول وقتده رسول الله حقتده بعض بر افترار سویله ب یوردی ایسه ده صوگندن اسلام غه قایتوب بیک یاخشی خدمتار

فرازان . (محررتنگ اوز اسمینه یازلغان) . یاکی باصلغان «ابن عربی» رساله سن هوس ایله مطالعه ایتوب چقدم . کوبدن بیرلی اسمی قولاغمزغه کرگان بر عالمنگ احوالی ذهنمزه گرونه سبجی بولدگر . آنک ترجمهء حالندن باشقده بیک کوب مسئلهلرنی جامع بولغان خدمتگره رحمت . شوونگ ایله برابر بو کتابقه عائد شویله بر سؤال صورارغه رخصت ایتگر: ابن عربی ننگ مذهب و عقیده سن محاکمه ده شویله یازلغان :

«قدم عالمگه دلالت ایده چک سوزلری ده (اگر وار ایسه) موجب کفر اولماسه کیرهک . زیرا عالمنگ مخلوق الله ایدیکی ایله اقرار ایدلیدیکندن صوگ بو طوغروده شرعا واجب اولان بورچ ادا قیلوغش اولور . بوندن زیاده سی ایسه دینی بحث اولمقدن آرتق فلسفی بحثلر اولوب بونلرغه ایمان و کفر تعلق ایتاز» . (صحیفه ۱۰۴) . آکلاشیلاکه ، علمی و فلسفی بحثلرده سویله نگان سوزلرگه ، بیان ایتلگان عقیده و اشانولرغه کفر و ایمان مسئلهلری تعلق ایتای ایکان . بولای بولسه علمی و فلسفی مسئلهلرگه اسلام نظرندده بیک کیگ حریت برلگان بولا . علمنگ ترقیسی ایچون وقارا عقل ایله قاراغانده شولای بولووی بیک موافقده کورونه . لکن بله سمز کیله : بو سوزنی سویله وچیلر اسلام علماسندن حاضرگه چه بولغانی ، بولسه کملر ؟ یاخود بو سوز باشقهلردن نقل بولمایچه مصنفنگ اوزینک تابوویغنه بولوب ، یاکی سوز اوله رق سویلنگانی ؟ مرحمت ایتوب «شورا» صحیفهلرنده جواب بیرووگرینی اوتهمن . «شوراجی» .

سوره: «فلان مسئله، دینی توگل، بلکه فلسفی و علمی در، شوونگ ایچون آکا ایمان و کفر تعلق ایتاز» دیمکن، «علمی و فلسفی بحثلرده سویله نگان سوزلرگه ، بیان ایتولگان عقیده و اشانولرغه کفر و ایمان مسئلهلری تعلق ایتاز» دیمک کبی بر حکم لازم بولمی طورغاندر . دینی بولماغان علمی و فلسفی بحثلرگه اسلام دینینگ ایرکن حریت بیرووی حقنده بره آدمنگ سوزینی دلیل قیلوب کیتوررگه حاجت یوق ، اول ایسه قرآن کریمده صانوسز آیتلردن معلوم . اسلام دینینگ هر تورلی بغاولردن فکرلرنی و عقللرنی آزاد ایتوب فضای لایتنهادده سیر قیلورغه ایرکلی قیلوچی بر دین بولدیغنی انکار قیلوچی بولماسه کیرهک . شریعت اساسینه خلافت قیاماو شرطی ایله علمی و فلسفی بحثلرده مسلمانلر ، کوچلری یتکان قدر یورسونلر و آرزولری درجه سنده یورسونلر . موندن مانع یوق و هیچ وقتده بولماز . فلاسنهلرنگ استاذلری بولغان آرسطو سوزلرنی تفسیر قیلو طوغروسنده متخصص بولغان فارابی ، افلاتون ایله آرسطو فکرلرنی تطبیق قیلو حقنده یازغان کتابنده فلسفه نی : «انها العلم بالموجودات بما

نعمت الله قلمندن کوچرلمشدر . نعمت الله طرفندن یازلوب تمام ایدلگان فرائض شهایه آخرنده : « ۴ نجی محرم ۱۱۸۷ نجی سنه ده تمام بولدی فی ید نعمت الله بن ابراهیم بن محمد تولک بن بیکمحمد فی مدرسه آخوند عبد المنان بن مصطفی « دیب یازلغان . زمانلرینه و بعض بر حاللرینه قاراغانده بو ایکی ابراهیم ، بر آدم بولورغه طوغری کیسه ده آتالری باشقه باشقه اسمده بولدقلری موگا البته مانعدر . مگرده نیلیوف حقنده یازلمش روسچه کتابده بو ابراهیم بر مرتبه « بونجویف » دیه و ایکنجی مرتبه ده « عبدالرحمانوف » دیه یازلمشدر . موندن ایسه مونگ آتاسی تورلی تورلی اسم ایله یوروی آکلاشلادر . سزنگ « بلال » دیب اووقوغان سوزگر « تولک » گه طوغری کیلمیمی ؛ ابراهیم بن تولک ۱۷۶۱ نجی سنه ده وفات بولدیغی (۱۱۷۴-۱۱۷۵ نجی یلر بولادر) مذکور روسچه اثرده کوردی . شوونگ ایچون مونی « آثار » ده توبانلرک قویارغه کیرهک بولور . ابراهیم ننگ مشهور مؤرخ ریچقوف ایله کورشووی هم ده مونگ حقنده ریچقوفنگ : « عقلی آدم ، تاتار تاریخنی گوزدل بله در » دیه مدح قیلوب سویله وی . شول روسچه کتابده مذکور .

باغشیبای . لید اسمی بر یهود طرفندن رسول الله ننگ سحرلنوی و شوونگ سیندن حتی قیاماغان اشلرنی قیلدم دیب خیالانوی بخاری ایله مسلم طرفندن روایت قیلنمشدر . حالبوکه قرآن کریم . رسول حضرتلرنینگ سحرلنوینی انکار ایتکان ایدی . (سوره ۲۵ آیت ۹-۱۰) . ایندی بو طوغروده نیچوگه اعتقاد قیلورغه وقایو طرفنی آله آورغه کیرهک ؟ جواب یازلووی مطلوب ایدی . معلم امام الدین حیدرف :

سوره: رسول الله ننگ سحرلنگان بولوینی قرآن کریم اوزوب و آچیق صورته انکار قیلدیغندن ، شوگا موافق اعتقاد قیلو لازمدر . سحرله نو حقنده غی خبرلرنی بخاری و مسلم روایت ایتکان بولسه لرده اول روایتلر « خبر واحد » اسمی قسمدن بولدیغی ایچون درجه لری ، قرآن درجه سنده توگل . حدیثلرنی آله قویوبده آدرغه موافق کیتورر ایچون قرآن آیتلرنی تاویل قیلورغه کوره ، آچیق ایتولگان قرآن آیتلرینه طوغری کیتورر ایچون حدیثلرنی تاویل قیلورغه تیوشلی . اگرده حدیثلرنی تاویل قیلورغه اوکھایسز بولسه اول وقتده برر راوینگ و همینه حمل قیلوب حدیثلرگه نئی ایله ده اثبات ایله ده حکم ایتمی ، بلکه شول حالچه قالدروب کیتو لازم .

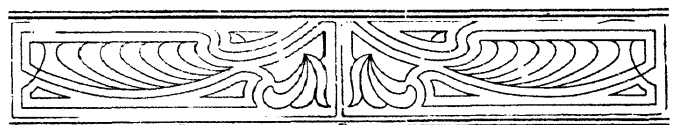

فائده‌سز نرسه‌لردر. بولورنى بلورگه و ترتيبگه قويارغه تيوشلى . « ويايه » ده خرستيان روحانيلى چيقاره صورغان (فاردر شوله » مکتبىنى زيارت ايتدم . بناسى استانبولنك بوچه خانهسى مثالنده گوزهلدر . شاگردلى قريه‌لرگه باياس بولوب تارالالر . باردقلى يرلرنده باياسلقدن باشقه ، طبييق ، مهندسلک ، حاکمک ، آغرانوملق قيلورغه اقتدارلى بار ، کپرهک بولسه شوشى خدمتلرنگ هر برينى قيله لر . چونکه بو شاگردلرنى ، مکتب شوشى خدمتلرنگ هر برينه حاضرله ب يئشدره در . سرايتلى خسته‌لرنى تاراقاو حفته تدبيرلر قيلورغه قوللرندن كيه . بز شاگردلرنى شوشى تربيلر ايله اوقوتورغه تيوشليمز . اماملرمز دين علمى اوستينه باياغى علملرنى ده بلسونلر . شونك ايله برابر حب وطن و عزت نفس قيمتىنى ده آگلاسونلر . عالم بولور و مملکتنى صافلار ايجون دیندارلق غنه يئتمى حسيات وملى عزت نفس ده بولورغه تيوشلى . بزنگ زمانزده دیندار آدملر و متدين کورنوجيلر کوب ، لکن بو دیندارلر دشمان ايله صوغشوب شهيد بولوغه کوره اوزون عمر سوروب ده توشاکلرنده راحت ياتوب اولمکنى آرتراق کوره لر . اگرده بولاي بولمسه ايدى بزنگ بتون مدرسلرمز ايله دینى شاگردلرننگ هر برى برر قهرمان بولور و بر ساعت اول دشمانغه قارشى بوکرگان بولورلر ايدى . حالبوکه صوغش ميدانلرنده برگنه چالملى آدم‌ده کورمادى ، حتى عسکرى اماملرده صوغش يرلرينه بارماديلر .

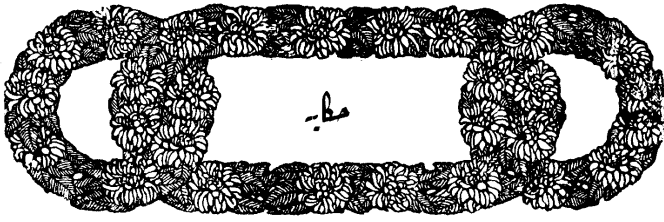
التهابيه • بنده لر عبرت آلونلر و کيشمى ضرغان اشلردن صاقلانسونلر ، اجتماعى و عمرانى حاللرنى اوزيننگ سبيلرينه باغلا- سونلرده معيشتلرنى منتظم قاعده‌لرگه بنا قيلسونلر ايجون الله تعالى قرآن کریمده اوتکان امتلرنگ حاللرنى کوب ذکر ايتدى . فلاکت کورولرینى وانتراض بولو روشلى حفته تفصيل ايله معلومات بيردى . اگرده اسلام عالملى بو خبرلرنى اعتبار قلوب اوقوسلر و عبرت آلسلر ايدى بو درجه‌ده فساد اخلاق خسته‌لگى ايله مبتلا بولمغان بولورلر ايدى . اسلام دنياسى ، بدعت و حيله هم‌ده قرآن و حديثگه بنا قينوب توگل ، بلکه رأيلر و تقليدلرگه بنا ايدلگان قوالر ايله طولدى . تفسير يازوچيلردن يک کوبلرى قرآن شريفى عرب اسلوبينه قاراب توگل ، بلکه اوزلرى قبول قيلغان مذهبلرگه تارتوب تفسير قلمديلر ، تارتوب کيتوره آلماسلر تاويل قیلودن ده قورقوب طورماديلر . دليللر اصل و مذهبلر فرع بولورغه تيوشلى بولا طوروب اسلام عالملى بالعکس مذهبلرنى اصل و قرآن ايله سنتنى آگا فرع قیلديلر . شونک ايجون مسلمانلرنگ عالملى قام يهود عالملى يوللرندن بوررگه کرشديلر . يهود عالملىنگ

همى موجوده» ديه تعريف قیلادر (ص ۱) . ابن رشده اوزيننگ «فلسفه» نام اثرنده : «فلسفه ، صانعغه دلالت قیلو اعتبارى ايله موجوداتدن بحث ايتمکن آرتق بر نرسه توگل . موجودات احوالى نه قدر گوزل آگلاشسه صانعنى معرفت قيلمق شول درجه‌ده کامل بولور . اسلام شريفى ، شونک ايجون ده موجودات احوالى حفته بحث ايدوگه تحريض قیلا ، ايتورگه ممکن : شريف نظرنده فلسفه ايله شغلتنک واجب بولمسه‌ده ، مندوب بر نرسه‌در» مضموننده سوز سويله ر (ص ۲) . عصرمزده بولغان فلاسفه‌نگ‌ده «فلسفه» نى تعريفلى فارابى و ابن رشدلرنکینه خلاف توگل ايدىكى عربجه و تورکيجه‌گه ترجمه ايدلگان اثرلرندن معلوم . بو طوغروده دليل قیلوب عبارتلى کوچررگه . کتابلرغه حواله قیلورغه حاجت يوق . ايندى فلسفه‌نگ ماهيتى و موضوعى شوندى نرسه‌دن عبارت بولسه آنک قايىسى یرى شريفتگه خلاف بولورده . شريفت ، آنک نيندى يرلرندن منع قیلور؟ بو بولاجق اش توگل . فقط هر بر فن و هر بر علم متخصصلرندن بعض آنملر خطا بوللرغه کورولرى ممکن بولغان شيکلى فلسفه علملرندنده بعض ذاتلرنگ ياکشولرى حتى شريفتگه خلاف سوزلر سويله ولرى ممکن ، بلکه واقع . حاضرنده شهرت تابقان « وحدت موجود» فلسفه‌سى احتمالگه موگا مصداق بولور . لکن موندى طوغرولرده قباحث فلسفه و علمگه توگل ، بلکه فيلسوف ياکه متفلسفگه يوکله‌نه‌در . عادتده موندى اشلرگه مطلق «فلسفه» اسمى بيرمیلر ، بلکه «فان آدم فلسفه‌سى» ديب سويليلر . اورن آلغى و بيک کوب هم يات عربجه سوزلر و اصطلاحلرنى استعمال قیلمى طوروب مقصودنى تمام اوتارگه کوچ يئمادىكى سببلى بو طوغروده شوشى قدر ايله قناعت ايتدک .

مطبوعات خراسانى

اهتراپه : اسلامنگ نيچه شرطى بولديغى بله‌مز . شونک ايله برابر « اسلام » سوزينگ « سلامت » سوزندن باشقه بر نرسه بولمادىغى ده بلورگه تيوشليمز . « سلامت » لکنک شرطى اوج نرسه بولوب اوشبونلردر : (۱) قوتلى بولمق . (۲) عالم و فاضل بولمق . (۳) باى بولمق . شوشى اوج شرطنگ هر اوجاوى تابلمغان فردلر ، ملتلر بو دنياده باقى و سلامت طورمازور . دینى شاگردلرمنک درسلى بيک قاعده‌سز و اوقومقده اولغان نرسه لرى

ايسرک خالد

جای کوزلرندن بر یا کغرلی، صالحون کونئی، تون زمامتده. ب. قریه سینک چیتنده بر ایسکیگنه اویده بر خاتون کشی ۸-۷ یاشلی اوغلی بلن جای اچوب اوظورالر، اویده گی یشلی لامپاده یانارغای، یاغاسقه می دیگان شیکلی ایرنوبکنه یانا ایدی. خاتونتک ایکنجی بالاسی یشکده بولوب، معصومانه بر یوق بلن راحتله نوب یوقلی ایدی. خاتون کشی اوزی اوظوز یاشلر چاماسنده بولوب، صاریغه مائل آق هم یابق یوزلی، اورتا بویلی ایدی. اول اوسته ایسکیره ککنه سیتسه کولهک کیوب، باشینه کچکنه یالوق تارتقان ایدی. آنک کوزقاراولری طورمشندن راضی توگللگنی آحق کورساته ایدی. ب. قریه سینه ۱۰ چاقروم چاماسنده روس اولنده آظنه بازاری بولوب، نه لگی خاتونتک ایری، خالد آغای مذکور کوتئی شول بازارغه کیتکان ایدی.

خالد آغای ۳۵ یاشلری چاماسنده اوزنچه راق بویلی، تازا گوده لی بر ذات ایدی. اول اول یرینه قارشی یاغنه بر کشینک اوغلی بولسه ده، آناسی آکا بر نرسه یرمیچه قوو الاب چغارغان ایدی. اول آناسندن باشقه چقغان وقتلرده کسبکه طرشوچان، یوق بارغه قاتاشمی طورغان بر کشی بولسه ده، سوکئی کونلرده اولده غی اچکچی کشیلرگه قاتناشوب کیتوب، ایسرتکچدن یاخشوق تم آغان ایدی.

جای مجاسنده آنا بلن اوغل توبه نده گی سوزلرنی سوبله شه لر ایدی:

— نه نی! نه تی بوگونه بازاردن ایسروب قایتور میکان؟
— بلمیم بالام، اوزم ده شونی اویلاب قایغی، حسرتده اوظورام...

— نه تی ایسرگان وقتنده نیگه سینی قینی ایکان؟
— ای بالام... دیدی ده خاتونتک کوزندن اری اری یاشلر تگه رده توشدی. ۸-۷ یاشلک بالانک بو سوزلری آناسینک یوقلاغان حسرتلرن اویاتدی بولورغه کیرهک: اول قولنده غی چنایاغنی آدینه قویوب طوروب کیتدی هم پوچاقغه باروب. کوزلرن یاولغی بلن سورتکانی حالده بر آز وقت یغلا دی. احنف (بالانک اسمی) بر آناسینه، بر اوز آدینه، بر یشکده گی بالاغه

حالری نیچوک بولدیغی قرآن کریمه کوب مرتبه ذکر قیلندی، شوگا قاراب اسلام عالمترینک حاللرنی ده بولورگه بولور. عالملمن، اسلام دینی آو تجارت اداره سی یاصاب آدیله. رسول الله، قرآن اوقو وشوندن عبرت آو هم عمل قیلوغه اونده گان ایدی. اسلام عالملری ایسه حزب البحر، حزب النصر و غیر شونلر مثالده وردلر چیقاروب شونلرنی اوقو ایله مسلمانلرغه بر توری عبادت یولی توزوب یردیله. گویا شوشی دعالرنی اوقوب شهرلر فتح یتله، صولرده و قوزیلرده سلامت یوریلر ایش. اسلام مملکتلری شوشندی اصلسز اعتقادلر سببندن ضائع بولوب بتدی. مغرب مسلمانلرنی مملکتلرنی تقسیم قیلو حقتده فرانسه، ایسپانیه و گرمانیا دولتلری یدی یل قدر کیگاشوب کیلشه آلمی عمر اوتکاردیله. نیچه مرتبه ایشوب نیچه مرتبه لر سوتدیله. اگرده مسلمانلر اوزلری شوشی مدت ایچنده عادتیی سیلرگه کرشکان بولسلر مملکتلرنی صاقلاب قالاچقلا ایدی. لکن آنلر اوشبو اوزون فرصتلرنی دلائل الخیرات، حزب اعظم، قصیده برده اوقوب اوتکاردیله. آوروپا دولتلرنی مکرلرینه قارشو بولغان چاره لری قبرلرگه یوروب، چریگان سویا کلردن استمداد واستعانت قیلمدن، ایشانلق ایدوب مرید جیمقدن، شیخلرگه منسوب ختملر اوقومقدن عبارت بولدی. بیگ کوبلری حتی: «شول ولیلرک قبرلری مملکتیزده بولوب طوردیغنده فرانسه و ایسپانیه عسکرلری نه قدر کوچلی بولسونلر، اصلا خوف یوق، ولیلر، آنلرنی سورده چکلر!» دیب سوییلر ایدی. بو اشلرگه کولسه لکده وای، یغلاسلکده وای! اوزه کلرنی اوزه طورغان نرسه شولدرکه، بو حتمده سوبله نکان سوزلرنی تکلاوچی یوق. تکلاوچی بولسه: بو سوز درست بولوب قویغسون! دیب بر آزغنه ده فکرله ب طوروچی یوق. بلکه سوبله وچینی دشمن طوتالر، بدعتگه یاردم یروچیلرگه قولاق سالار. موندی اشلر طوغروسنده صلواتلر اوقو، حزب اعظم و دلائل الخیراتلر ختم قیلویتسه ایدی آنی ایگ باشلاب رسول الله اوزی اشله گان بولور ایدی. رسول الله، قلیچ طونوب صوغش غه چیقاقچ و کورهک طونوب اورقازیاچق یرده صلوات وقوب و دعا قیلوب غنه اوظورغان بولور، الله تعالی ده: «واعدوا...» امرینی یرمگان بولور ایدی. بو دنیا، سبب دنیا سیدر، الله تعالی هر نرسه نک اوزنه مناسب سبب یاراتش و شوگا یا بشورغه تیوشلی ایدیکنی آگلاشمدر. شوشی حاللرنی کوره طوروب بیگ کوب آدملر، اسلام دینیک تحریف بلاسینه اوچرادیفنی اقرار ایتیلر، اوز انصافلری ایله، سفلر زمامتده غی دین ایله بو کونگی دین نی چاغشدروب قارامیلر، هر بلانگ باشی و فلاکتک کوچاری ده ایشته اوشبو نقطه در.

اچارگه هم اوغرا لاشرغه اویره نوب کیه طورغان یاش یکتلر ایدی . اوی خوجه سی بر شیشه نی آوب ، صورغوجن واققان سوکندده ، اولک قولى بلهن یوغاری کوته روب ، صول اوچینه لوطورتندی ، پروپکه بر یاقعه آتوب باروب توشدی . مونی کبروب سخاو « های آبزاک ، صوغلامی ؟ » دیب خالد آغایغه کامپایمیت یصاب قویدی .

یومرقلر پشوب اولگوردی ، صاموارده پرن تیره یاقعه فرلاتوب ، مجلسکه اوطورتندی ، اچکی مجلسی باشلاندى . خالد رومکاسن کوتاروب ، قولى بلهن نهرلی ، یرلی یورتوب : « استاکنم اچنده خمر دیگان اچکلک ؛ آشیق ، اچیک ، اوبنیق ، کولیک ؛ فانی دنیا اوچ کونلک » دیب سخاوه یردی ، سخاو بر طن بلهن اچوب بیاردی . مجلس قزغاندن قزدی ، روه کالر بری آرتدن بری بوشالدى ، سخاو : « احمدی بازارده میگه به یله نه ، قارا آتندن یازارغه ایته ایندی . . . » دیب باطرلغن کورساتوب آلدی . یاش یکتلرنگ برسی بوگون بازارده بره ونگ کسه سندن آچه نله کدره یازغانلغن ، آوزندن صولرن آغزوب سویلی ایدی . بو مجلسده گی سوزلر اوغرا لاشوغه اچکیگه دائر ایدی . خالدننگ خاتونی یوواشقنه ایرینگ شوندى بوزوقلرغه قانتاشوب ، یولدن چغوب باروینه ره تدن طش حسرتله نه ، بتون وجودی بلهن اورته له ایدی . شیشه لر کوبکه بارمادی ، بوشاندى . صوگ قونافلر خالد بلهن ایسانله شوب ، آنک حرمتینه رحمتلر اوقوب ، چغوب کیتدیله . بولار چغوب کیتو بلهن خالد کسه سینه بوش شیشه صالوب چغا باشلادی . خاتونی : « نه یده یات ایندی ، آریغانسنگ ، بوگونگه یثار . دیب ایرینگ قولندن طوتوب چغارماسقه تله دی . خالد کسه سندن آچه چغاروب : « آلی بولغاچ ، مه اوزک قایدن بولسه ده بر شیشه تابوب کیترا ! » دیب خاتونیه یردی . خاتونی : « مین خاتون کشی تون زمانده قایدن تابیم ؟ » دیب آچه نی آلماسقه ایدی . آندن صوگ خالد خاتونیه قباح سوزلر بلهن سوگنوب ، قوطورغان ات کوزلری کبک قزارغان کوزلرن نه یله ندروب ، قاراب ، ایسی جاباتا شیکلی بوزلغان توسن طاغیده بوزا توشوب . آکا هجوم ایته رگه قصد ایته باشلادی . خاتونی عادی اش حکمینه کرگان واتونگ باشلانچاغن سیزوب آچه نی آوب چغوب کیتهرگه مجبور بولدی . اول یورتلرینه چغوب ، کله ت آرتلرنده کوله کچن درلداب بر آز طورغان ضوگنده اویگه کردی . هم : « بار کشیده یوقلاغان ، آراق تاجدم » دیب آچه سن سه کیگه باشلادی . خالد بو وقده باشن بر یاقعه صالوب ، کوزلرن بوموب جبرلارغه ایتوب ماتاشا ایدی . اول سه کیده گی آچه نی آوب خاتونیه تابا ارغندی ، اوزی طوروب ، آریلی یرلی ایتوب

قاراب نیشهرگه بلعی ایدی . اول آناسینگ یغلاب طورغانی کوروب ، آنی قزغانا ایدی . آخرده آنک ده کوزلری باشلانه باشلادی . خاتون مونی سیزوب ، چای اچه طورغان اورنینه کیلوب ، اوغلینگ آرقاسندن سویوب : « بالام اچ چنایاغکنی ، نله بوگون ایسمارزده نه لی » دیدی .

آنا بلهن اوغل چایلرن اچوب برتدیله ، چای حیوشدرلدی . آناسی اوغلینه بوچاقعه یاقن بر یردن اورن صالوب یردی .

— احنف ، بالام یات ایندی ، یوقک کیه در .

— نه نی ! نه تی قایجان قایتور ایکان ؟

— قایتور ایندی . اوزاقلاماس .

احنف اورنینه باروب یاتدی ، آناسی آنک اوستینه اوزینک پیشمه تن یابوب قویدی . یاتو بلهن احنف ته ملی یوقیغه کیتدی . آناسی صاماورن توگوب ، ایری قایتوغه حاضر بولسون ایچون یاگدن قویدی . هم چنایاقلرن یوبوب ، آشیاولغن قاغوب ، سه کی اوستینه یادنوس بلهن چنایاقلرن حاضرله ب قویدی . بو وقده طشده یاگهر شاولاب یاوا باشلادی . یاگهر بر آزیواغان سوکندده اوینگ پیچ باشی طوغرسیندن تاما باشلادی .

خالد آغای خاتونی طاسنگ صوون توگوب ، پیچ باشینه مندروب ، یاگهر تاما طورغان یرگه قویدی . بو وقده بیشکده گی ایچاک بالاسی اویانوب یغلارغه کرشدی . آناسی بالاسینگ بیشگن تیره توب قارادی ، آنک بله ننگه بالا یغلاودن طوقتالماغاچ ، آنی قولینه آوب ایزرگه طوطندی ، اول بالاسن ایزوب اوطورا طورغاچ ، اوطورغان یرنده یوقیغه کیتدی . قابقا تویینه بر نیچه ایسرک کشی آریا بلهن کیلوب طوقتادیلر ! ایسرکر تاوشینه خالد آغای خاتونی سیسکه نوب ، اویانوب کیتدی . اول بالاسن تیزگنه بیشکگه صالوب ، صاماورینه کومر صالدى . خالد آغای چولان ایسگنه تورته باشلادی ، « ایشکنی آ آچ خاتون ! دیگان سوزنده نولک آنک ایسرکلگی بلنه ایدی . خاتون ایشک آچدی . خالد آغای ، آنک آرتدن اوچ کشی اویگه کریدیلر ؛ بولار اویگه کرو بلهن آیق کشینگ کوکلن بولغاندروب ، قوصاسن کیتوره طورغان ، کشی آوزندن چقغان آراق ایسی بتون اوینی طوتوردی . خالد آغای اویگه کرو بلهن : « بره دیسته یومرغه پشر نه لی ، خاتون ! » دیب کسه سندن چغاروب ، سه کی اوستینه اوچ شیشه نی تزوبکنه اوطورتوب قویدی .

خالد آغایغه ایهروب کرگان اوچ کشینگ برسی شول ب . قره سینگ سخاو اسملی ایگ آتاقلی اوغریسی ایدی . اول قرق یاشلر چاماسنده بولوب تازا هم یووان اعضالی ، گومری گه وده لی بر کشی ایدی . ایکسی ایسه شول سخاوه ایهروب یاگراق

حوادث .

انگلترہ ایہ توریہ آراسندہ بر معاہدہ توزلدیکی و مهم شرطلرہ اوشبو ترسہ لردن عبارت بولدیکی غزترہ لردہ یازلدی : کویت شیخگی سلطان اسمندہ بولوب طورسہ دہ انگلترہ نفوذینہ کرہ چک و انگلترہ « بصرہ » شہرندن باشلاب « کویت » گہ قدر تیمر یول صالو حقینہ مالک بولاجق . مصر مملکتی اقتصادی و مالی اشتر جہتدن سلطان حکمندن چیقاجق . توریہ دولتی ہیچ کیچکمی آناطولی، ارمنستان، کردستان، سوریه، الجزیرہ دہ اصلاحات یاسار و مونک ایچون انگلترہ، توریہ گہ ۳۰ میلیون صوم بورچ بیرر. ایران ایہ توریہ آراسندہ غی حدود نزاغلی ایران فاندہ سینہ حل قیلنور. توریہ حکومتی عربلرگہ آقانونیما بیرر. موگا مقابل انگلترہ حکومتی « توریہ » نی قرق یل غہ قدر سلامت طوتاچقدر.

بالقان حکومتلری ایہ توریہ آراسندہ بولغان صوغش و صلح ہم دہ شوگا تعاقلی مسئلہلرنی تیکشردر ایچون دولتلرنک وکیللری « لوندون » ایہ « پاریز » شہرلرینہ جیولوب اشترلری قارارغہ باشلابدلر. « لوندن » شہرندہ گی مجلس « صلح قونفرانس » اسمندہ بولوب موندہ ایسہ توریہ دن، بالقان دولتلرینہ کوچہ طورغان یرلرنی آبرو، ایکی آرادہ غی چیکلر بیلگہ نوشیکلی اشتر قارالدر. اما « پاریز » دہ بولغان مجلس « مالی قونفرانس » اسمندہ بولوب، آوروپالورنک توریہ اوستندہ گی آلاچقاری، شرکتلرگہ یرلگان امتیازلر، تیمر یوللر، خلاصہ سودا، کسب کبی مالی اشترلرنک ہر بری تیکشردہ چکدر. ہر ایکی مجلسدن توریہ ایچون چمتوب آلورق دہ بر فاندہ لی اش بولو احتمالی یوق .

فرانسہ ایہ توریہ آراسندہ دہ آور شرطلر ایہ بر معاہدہ توزولہ چگی سوبلہ ندر. (اگر دہ انگلترہ ایہ توریہ آراسندہ و توریہ ایہ فرانسہ آراسندہ غی اوشبو روشدہ معاہدہ لر بولسہ بولارنک ضررلری طرابلس و بالقان صوغش لرنک بتونسندن دہ ضرری نتیجہ لر بیرہ چکدر) .

محرری: رضاء الدین بن فخرالدین.

ناشری: محمد شا کر و محمد ذاکر رامیفلر.

خاتونینہ تابا کیلہ باشلادی . خالد بر وقتدہ قوطورغان بوری قیاقینہ کرگان، بورتگان، آنک ہمہ اعضاسن قاطر او طوتقان ہم تہ مسز سوزلر بلن آوزندن توکرکلر چہچہ ایدی .

خاتونی توری سوزلر بلن یالوب فارسہ دہ، اول آندی سوزلرگہ قولاق بیروندن اونکان ایدی . آخردہ اول خاتونینک چاچ طولومندن اوراب طوتوب، آور یودرغی بلن آنک قابرغالرن ایزہ باشلادی . « اوتردی، خراب ایتدی » دیب جانی ٹہرنوب چقرغان آچی تاوشقہ احنف او یانوب کیتوب، باشدہ راق نی بولغانی بلمیچہ آبدراب طوردی . اول بر آزدن صولگ بر یرتقچ صورتینہ کرگان ایسرک آتاسینگ رتدن چغاروب آناسن قیناغاتی کوردی . احنف بر پوچاقغہ باروب ، اینہ کایتی اوترہ . . . » دیب اوکروب یغلی باشلادی . بیشکدہ گی بالادہ او یانوب یغلارغہ طوتدی . بوندن بر ایکی ساعت ٹلککنہ طب طن طورغان خالد آغای نک او ایچی حاضر رتدن طش قورقچ بر کورنش کسب ایتکان ایدی : بر پوچاقغہ اوکروب اوکروب احنف یغلی ، بیشکدہ ایگرہب ایگرہب بالا یغلی ، بر یاقغہ تیرلرگہ باتوب توری قباحت سوزلر بلن سوگنہ سوگنہ خالد آغای خاتونی قینی ، خاتون ایسہ ایرینگ مرحتسز ایزوینہ طاقت طوتا آلی : « الله حق ایچون اوترہ ، یبار، » دیب جان آچووی بلن چقرہ ہم یغلی ایدی . خاتونینگ آوز، بورنن قان ایتوب تاشلاغان صوگندہ وحشی خالد حالی بتوب، سہکی اوستینہ صوزلوب یاتقان ایدی . بر آزدن صولگ اول اولک کبک یوقغہ کیتدی . بیچارہ خاتون بالاسن بیشکدن آوب ایزہ، اوزی صغلوب صغلوب یغلی، آنک کوزلرندن آقان قایناری یاسلری بالاسینگ یوزینہ توگلہ ایدی . احنف یغلی یغلی حالی بتکان بولغانغہ، طوطایغہ طوطایغہ اوکسوب اوی پوچاغندہ ارطورا ایدی . خاتونک باشن حاضر : « نیگہ گنہ بولای بختسز بولدی ایکان ؟ » دیگان ودائما جوابسز قالا طورغان سؤال اشغال قیلغان ایدی .

بر آزدن صولگ خالد آغاینگ اوی اچندہ گی لامپا سونگان، آنک اوی اچی طاغی تیرہن بر طنلقغہ قالغان ایدی . طشدہ یاگھر طوقتاالغان، اوی اچندہ اشہنگان اشتردن تمام بی خبر بولغان خالدہ قاناتلرن قاغا قاغا ٹہ چلردہ چقرشوب، طاگنک یاقتلغندن خبر بیرہ ل ایدی .

صابر.

« شورا » اورنبورغہ اودہ بشہ کونرہ بر ہفقاہ ادبی، فنی و سیاسی مجموعہ در .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-Й СТРАНИЦЕ (БЛОЖКИ 30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресъ: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО“.

آبونہ بدلی : سنہک ۵ . آتی آیلق ۲ روبلہ ۶۰ تین .

« وقت » برلن برگہ آلوچیلرغہ :

سنہک ۹ : آتی آیلق ۴ روبلہ ۶۰ تیندر .

آبونه گزنی قایسی آیده یبارگان ایدگزر، که یئانسه گزنگ کویه سینی یاروو گزنی اوتنه مز.

۵۵ فضل الله یونجی افندی گه: «یار کند» شهرنده مدرس عبدالرحمن حضرت ترجمه حالی «شورا» ده درج ایدلادی. آنک مکمل ترجمه حالی «شورا» اداره سینه معلوم توگل، یازوچی بولمادی. مگرده «آثار» ده قورصا عطاء الله حضرت ترجمه سنده قسقه لق اوزرنده اوغللری حسن آخوند، عبدالرحمن مدرس و عبدالحق مخدوم ترجمه لری بار.

۵۵ فاتح افندی سیفی که: یباررسز، باصلورلر.

۵۵ خوقند شهرنده محمد امین افندی گه: «سارت» سوزی حقدمه غی مقاله گزنگ بزگه کیلگانی یوق.

۵۵ اونکان سنهنگ ۲۴ نجی و بویلنگ ۱ نجی ۴ نجی ۶ نجی ۸ نجی عددلرگه جواب ایدلوب یازلغان مکتوبلر شوشی آرالرده باصلورلر.

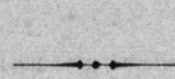
۵۵ استانبولدن «حسیات قومیه وحسیات دینی» همده «تورکر-باتارلر» اسمی ایله یبارلگان مقاله لرنگ هر ایکسینی درج قیلورغه مکملک بولمادی. عضو اوتنه مز.

۵۵ شیخ شامل حقدمه معلومات صوراب یازوچی افندی گه: آنک ترجمه حالی ۲ نجی جلد «آثار» ده تفصیل ایله یازلغان، مذکور «آثار» اورسکی شهرنده «شرق» کتبخانه سنده ساتولا همده «شرق» نگ «اسامی الکتب» ی صوراوچیلرغه بوش بیرلدر.

۵۵ آداغی عددلرده افلاتور ایله آرسطو ترجمه حاللری درج قیلنه چقدر.

ضرری نرسه در. اول خلقلری موندن قوتلری اوچا اما اوزلری شوندن باشقه طور آلبلر. ۲ نجی ۳ نجی ۵ نجی حرفلرگه اوقولسه بیک قرقنچ نرسه. ۳ نجی ۴ نجی ۵ نجی ۶ نجی حرفلر بومش صور او عمده کیرهک چیلرنگ ایشورگه آرزو قیلغان سوزلری. ۳ نجی ۴ نجی ۵ نجی حرفلر ساتو آلو وقتده کوب سوبله نه، اگرده شوشیلرغه جیتدن عاریت که آلوب بر «ء» تاغوب قویسه گز جانگر راحت بولور. کبری یاقدن اوقولغانده اسمده معنا یوق. اولگی ۱ نجی ۲ نجی ۳ نجی حرفلر هر وقت یوری طورغان یرگزر. اما شونلرغه ۴ نجی ده قوشولسه خرسینلرنگ حرمتلی ادملری بولا. ۱ نجی ۴ نجی حرفلر نی گنه اوقوسه گز بیک حرمتلی بر اسمدر. ۲ نجی ۳ نجی گنه حرفلر ادملردن اختیارسز چیقا طورغان بر سوز، اما شونلرغه ۴ نجی حرفی ده قوشسه کر محبوب بولام. ۲ نجی ۴ نجی ۶ نجی حرفلر منی اوقوسه گز اوغل، اما ۶ نجی اوزوب توشرسه گز آتا بولام. ۳ نجی ۵ نجی ۶ نجی حرفلر نی گنه اوقوسه گز اوغل هم آتا ایله گنه قالیم بلکه بیک زور بر قوم اسمی بولام. ۲ نجی ۵ نجی ۶ نجی حرفلر بر سان اسمی. شوشندی خاصیتلی اسمنی تابوب قوشوچی ملاغه دینانک افلاتونی دیب آیتورگه یارار. امضامنی یازمیم. چونکه شوشی تابشماقنی چیشوچیلر، اسمنی بلگان بولار.

اداره د:

۵۵ معلم حبیب الرحمن فیضی افدیگه: حذیه باطرشین حقدمه یازلغان مقاله نی ترجمه قیلوب یباروو گز ایچون رحمت: لکن بزنگ مقصودمز شول باطرشین عاله سی حقدمه بر منصل معلومات یازمقدن عبارت ایدی. بو حقدمه هیچ بر طرفدن مکتوب کیلمادی. ۵۵ زایسان اویازی مایترک وولصنده معلم میرزا زاهد مامیدوف گه:

ایرلرنک وقتسز ضعیفگی

وانتسز بوشاب فلودن طبیب لرنگ ایلک یارانوب نقبم ایتکان دواسی و کونده بولنان دوالر چند، نیروالرنی نغرتا طورغان شکسز

МУЙРАЦИТИНЪ - АЛЕКСАНДЕРЪ

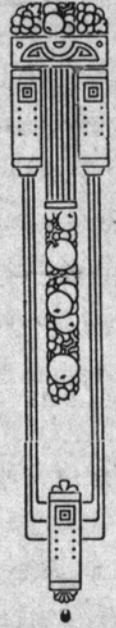
نیسه و باشقه دارالف ونلرنک بیوک عاملری ممد، ایلک مشهور انیس ننگ واوز باشیه دوالاچی طبیبلر دائم یرنورلی نیروانی آعرودن بو پرپاراننی استعمال ایتدگه قوشالر.

بو آغرو طب عالملری طرفندن ایلک هم آغرو دبه تفتش ایتلوب بارادر، بیگرا که ایرلرنک وقتسز حالسز له نووی اوزی بیک نورقنچلی اشدر. بوگنا به اوتار فنی دبه قارارغه بارامی. ایرلرنک وقتسز حالسز لگی آرتق کوچ صرف ایتودن، آغز خنده من، بونسز عمر ایتو و باشقه لردن کیلدر همه، بتون اعضالرنک بوشاوورینه سبب بولادر. بوگنا مبتلا کشی ده ازغنه اوزگارش یعنی آش سگار حاضر سز لک، بونلر فالارنو، نورفو، یوراک حیلکنو کبلر نیروالرنک اش دن چقاننی کورساتلر. بوندای وقتلرده هیچ کم مبراسیتدن نائله نودن نارتوناسون. چونکه بوندای حاللرده ایلک زور باردم ایتو طورغان دوا در. بوگنا دائر طبیب لرنگ تجربه ناملرنی اوتونی اوتنه مز. استگالرگه توقفسز بوشلای بیبرلدر. موبراسیتن - آلیکساندرنی هر ده آیتکلردن الورغه بولا.

Ш У Р О

№ 10.

МАИ 15 = 1913 ГОДА

„Торк Йорди“

Бу ژورналъ астанбулде ۱۵ кونده бер чѣга. Аѣкъ торк талнде язйла. адабат ден, аقتصад, аѣтмааиат, سياحت, علم وفنلردن بحث ايتہ. تل بخلرينہ اهميت بيرہ. تورکلنگ ترقيسينہ عائد نرسہلرنی کوب يازا. بو ژورنالغہ تورکلنگ معتبر ياش ادبيلری مهم مقالهلر يازالر. مديری مشهور تورک شاعری محمد امين بك در.

ژورنالنگ آبونہ بدلی روسيه ايچون يلق ۳ صوم ۵۰. آتی آياق ۲ صوم.

Константинополь. Въ ред. журнала „Тюрюкь-Юды“ ул. Нурь-Османіѣ. № 40. آدریس :

„اجتهاد، ژورنالی“

استانبولده هفتهده بر مرتبه چفا طورغان اقتصادي، اجتماعي، ادبي مجموعهدر. ناشر و محرری دوقور عبدالله جودت بك. بو مجموعهده اصلاحات دينيه و حقوق نسوانغہ دائر مهم بحثلر و مقالهلر درج اولونمقدهدر. تلي جيكل و آچق تورکچهدر. روسيه ايچون يلق بهاسی : ۴ صوم، آتی آياق ۲ صوم ۵۰. آدریس :

Константинополь. Въ ред. журн. „Иджтигадъ“ Джаагалъ-Огло д. доктора Абдуллы Джевдата.

„يگی فکر، مجموعهسی“

استانبولده آیده بر مرتبه چفا. مسلکی : ملی تربیه گم و مکتبلرده زراعت فکری طاراتورغه طريشودن عبارتدر. مؤسسلری ادهم نژاد، ع. فرید. روسيه ايچون يلق حتی ۱ صوم ۲۰.

Константинополь. Въ ред. журнала „Ени-Фикр“ ул. Бабъ-Али, № 49. (Кн. магазинъ „Чифитчи“).

„شهبال، ژورنالی“

استانبولده چفا طورغان رسمي ژورناللرنگ ايگ اعلا وايگ نفيسي ۱۵ کونده بر مرتبه چفا طورغان „شهبال“ مجموعه سيدر. بو ژورنال ادبيات دن، علم، فن، صنعت، مدنيت دن و ترقيات عصریه دن بحث ايتہ. رسملری غایت گوزمل انتخاب ايتله. کاغدی و باصلووی بيگ نفيس اولوب، ياوروپا رسمي ژورناللردن قالشميدر. بونک هر نسخہسی آيو ايچون بر زينت در.

آبونہ حتی روسيه ايچون يلقه ۱۰ صوم. آتی آيغہ ۵ صوم.

Константинополь. آدریس :

Въ ред. журнала „Шагбаль“ Стамбуль. противъ Новой-почты № 9-10.

آچهنی عادی پيراوادی بلانقه ايله، آدرسني يالگر روسچهنه يازوب يباررگه ممکندر. آندن ژورنال کيله چک آدرسني روسچهنه او قوناقلي و آچيق ايتوب يازارغه تيوش.